

BIBLIOTHECA BIBLIOLOGICA
BIBLIOTECA MUNICIPALĂ
Mihail Sadoveanu

BIBLIOGRAPHIA

BIBLIOTHECONOMIA

CONSTANTIN SCHIFIRNEȚ

LECTURA ȘI BIBLIOTECA PUBLICĂ

— raport de cercetare —

București ● 1991

COORDONAREA COLECȚIEI «BIBLIOTHECA BIBLIOLOGICA» :
dr. GHEORGHE BULUȚĂ

Aplicarea chestionarului s-a făcut de către Serviciul metodic al Bibliotecii Centrale de Stat : Maria Bojin, Genan Bolat, Petru Cristian, Constantin Predescu, Ion Simion — în colaborare cu directorii celor patru biblioteci județene : Brăila — Gh. Pătrașcu, Caraș-Severin — Iosif Imbri, Mureș — Dimitrie Poptămaș, Vaslui — Ana Poamă.
Tuturor le mulțumim.

REDACTARE : Leonida Brașoveanu

PROBLEME ACTUALE ALE LECTURII PUBLICE

Pînă la Revoluţia din decembrie 1989 lectura canaliza interesul unor importante categorii de oameni oferind un refugiu, o compensaţie şi o formă de rezistenţă faţă de dezintelectualizarea programatică. Fenomenul lecturii, foarte complex, interesează deopotrivă pe sociologi, pe psihologi şi pe istoricii culturii. În alte ţări cercetările asupra acestui fenomen se fac sistematic şi au tradiţie. La noi asemenea studii nu se publicau, dar se efectuau totuşi, fără finalitate în sfera strategiei culturale la acea dată.

Cercetarea de faţă se înscrie printre puţinele demersuri de abordare ştiinţifică a lecturii şi a relaţiilor bibliotecă – public.

Concepută ca un raport de cercetare asupra rolului cărţii şi al bibliotecii în stimularea interesului pentru lectură şi a creativităţii, lucrarea se constituie ca un valoros şi foarte necesar studiu al problemelor lecturii şi bibliotecii sub aspect în primul rînd psiho-social.

O asemenea cercetare se dovedeşte deosebit de utilă prin datele selectate, organizate şi comparate, precum şi prin analiza materialului faptic şi concluziile finale. Lucrarea are în vedere rolul complex şi specific al bibliotecii publice ca sistem cultural modelator şi pe acela al bibliotecarului ca specialist şi chiar creator de valori culturale.

Abordarea sistematică, ştiinţifică a unei realităţi atît de vaste cum este problematica muncii de bibliotecă, a orizontului cultural, a formării cititorului, cercetarea motivaţiei, conţinutului, modului de desfăşurare a lecturii, analiza din multiple perspective a opţiunilor pentru carte, toate acestea fac parte dintr-un demers dificil, ce presupune un mare efort de acumulare, coroborare şi sintetizare. Dacă s-ar fi limitat la atît şi încă lucrarea ar fi fost remarcabilă. Meritul ei este însă cu atît mai mare cu cît ea nu se opreşte la înregistrarea faptelor socio-culturale, ci adînceşte analiza lor, permiţînd astfel o cunoaştere de fond a realităţilor universului bibliotecii publice şi funcţiilor ei în sistemul cultural naţional. Utilizînd procedee de cercetare moderne, studiind materialul selectat dintr-o perspectivă integratoare, urmărind consecvent obiectivele complementare pe care şi le propune, expunîndu-şi logic şi clar ipotezele şi metodologia, prezentînd detaliat lotul de subiecţi chestionaţi, folosind statistica şi analiza, informaţii de natură socială, psihologică şi culturală, lucrarea depăşeşte nivelul descriptiv şi realizează o înţelegere şi o explicitare completă a fenomenelor studiate.

Dincolo de oportunitatea ei teoretică, această cercetare are o reală utilitate practică, întrucît din concluziile ei sînt extrase şi sugestiile ce decurg în mod necesar, pentru organizarea modernă a activităţii complexe a bibliotecii publice, avînd în vedere toate elementele relevate în capitolele şi anexele lucrării.

În climatul cultural actual în care se constată o scădere a interesului pentru carte, implicaţiile teoretice şi practice ale studiului realizat de dr. Constantin Schifirneţ fac parte dintr-un proces mai larg de cunoaştere a comportamentului cultural al societăţii româneşti la un moment dat şi serveşte ca termen de referinţă în înţelegerea unor fenomene în mişcare.

Gheorghe Buluţă

CUPRINS

INTRODUCERE

Procesul de formare a personalității în condițiile societății noastre nu poate fi realizat în afara cadrului social și cultural oferit de bibliotecă, una dintre cele mai vechi instituții de cultură.

De regulă, biblioteca este adusă în discuție atunci cînd se fac referiri la lectură, de unde ar rezulta că rolul acestei instituții ar fi doar formarea deprinderilor de lectură ale cititorilor. Este de la sine înțeles că virtuțile bibliotecii sînt mult mai complexe. Funcțiile bibliotecii reflectă cerințe ale indivizilor, grupurilor, societății. Deși lectura este un act individual, totuși s-a impus o instituție specifică referitoare la transmiterea valorilor prin carte. Astăzi biblioteca depășește cadrul strict al activității cu cartea, ea fiind un mijloc de difuzare a tuturor artelor în modalități adecvate profilului ei. De aici delimitarea ei de alte instituții (muzee, pinacoteci, săli de concerte, săli de spectacol). Biblioteca utilizează o gamă variată de căi și modalități pentru formarea cititorului în integralitatea sa.

Biblioteca este integrată ca subsistem într-un complex instituțional (centrele culturale, casele de cultură, întrepinderile, școlile etc.), situație care dă o particularitate acestor tipuri de biblioteci, ele fiind profilate, de fapt, pe un gen de carte, sau pe un anumit public și, prin urmare, răspund unor trebuințe specifice. Însăși frecventarea lor este condiționată de calitatea profesională sau socială a cititorilor.

Biblioteca în calitatea ei de mijloc de comunicare, conservare și difuzare a cărții (în sensul cel mai larg) are atribute proprii care îi dau identitatea în raport cu celelalte instituții culturale. Funcționalitatea sa este dependentă de specificitatea mesajelor exprimată în tehnologii proprii, în limbaj propriu.

Biblioteca privită ca sistem cultural acționează ca un factor al modelării gîndirii, ca mijloc de interiorizare a valorilor, de orientare a publicului în patrimoniul cultural. Ea tezaurizează informații și valori, le difuzează și creează noi valori culturale. Uneori se accentuează numai dimensiunea difuzării și tezaurizării, neglijindu-se că biblioteca este și un factor important de creație a valorilor. Cînd ne referim la creație avem în vedere că ea este un instrument important de stimulare și susținere a creației, precum și capacitatea de a elabora, pe baza informațiilor de care dispune, noi direcții în cultură. Peremptorie este activitatea de elaborare a bibliografiilor.

Bibliotecarul, agentul social fundamental al acestei instituții nu este doar un simplu mînuitor de cărți sau un intermediar între cititor și carte. În condițiile exigențelor ideologice, spirituale și culturale, bibliotecarul este educator și creator de valori culturale. El formează conștiințe, modelează caractere, propagă idei și concepții. El nu face un transfer de informații, ci creează noi structuri mentale, educă intelectul și acționează asupra comportamentului cititorului. Aceste cerințe capătă concretețe în raport cu viața și munca fiecărui individ, cu mediul în care este plasată biblioteca. Succesul acțiunii educative este dependent și de modul în care se iau în considerare condițiile concrete în care ființează biblioteca.

Se discută mult despre relația carte-mass-media, încercîndu-se decelarea unor tendințe cu privire la evoluția celor două tipuri de mijloace culturale. Fără a intra în detalii vrem să subliniem că realitatea a dovedit falsitatea unor concepții ce accentuau pe ideea dispariției cărții în contextul impactului mass-media. Cartea n-a dispărut, dar a cunoscut influențele mijloacelor de comunicare în masă. Ea este definită ca alegerea nelimitată, cîmpul tuturor căutărilor, îndrăznelilor. Ea este expresia culturii personale, în timpul liber folosit individual, care adîncește și informația transmisă prin mass-media.

În analiza noastră definim *biblioteca publică,* acea instituție de cultură multifuncțională ce răspunde unor variate interese și aspirații de lectură, informare și cultură ale tuturor categoriilor de public dintr-o anumită zonă socio-culturală. Biblioteca județeană diseminează informația în mod organizat și sistematic pentru toate domeniile culturii și formează deprinderi de informare și lectură ale tuturor cititorilor.

Lectura este un act social, cultural și psihologic ; ea reflectă trăsăturile de personalitate ale cititorului și, în același timp, produce transformări în profilul moral și intelectual al individului. Lectura se diferențiază în funcție de caracteristicile fiecărui grup, ale fiecărui individ. Există lectură pentru a învăța, lectură din obligație profesională, lectură de plăcere, lectură de informare[1]). Există multe moduri de a defini lec-

---

1) P. Cornea enumeră mai multe moduri de a citi : obiectiv, proiectiv, eferent, estetic, liniar, exploratoriu, selectiv, senzual, logic, nonșalant, programat, identificatoriu, critic, consumatorist, asimilatoriu : vezi P. Cornea, Introducere în teoria lecturii, București, Editura Minerva, 1988, p. XII.

tura. Nu ne oprim asupra lor. Vrem să subliniem că sensul acordat în lucrare lecturii este parcurgerea unui text pentru a lua cunoştinţă de cele scrise, definiţie regăsită în DEX. G. Poulet scrie că „Lectura este un act atît de complex încît este legat de toate posibilităţile, aptitudinile, tendinţele individului. Motivaţiile ei pot fi distinse în funcţie de clase sociale, vîrstă, evenimentele existenţei, starea fizică"[1]), iar Emerson emite judecăţi destul de critice la adresa cititorului, notînd în Jurnalul său „că puţini oameni ştiu să citească, deoarece femeile citesc spre a descoperi un erou pe care să-l poată iubi, bărbaţii ca să se distreze, editorii ca să găsească erori, autorii ca să-şi confirme ideile", concluzia lui fiind „Probabil că nimeni nu citeşte temeinic şi cum se cuvine"[2]).

Cititorul este persoana care are capacitatea de a desprinde sensurile cărţii, de a-i surprinde originalitatea, de a decela valorile pe care le conţine[3]). Nu putem vorbi de un autentic cititor în lipsa spiritului de discernămînt, a capacităţii critice, a deprinderilor de a evalua valoric o carte.

Lectura este un act individual şi depinde exclusiv de cititor. Însă acest act individual exprimă interese, aspiraţii, nevoi proprii omului, dar şi societăţii în care el trăieşte.

Aşa cum remarcă R. Escarpit, există o infinitate de atitudini diferenţiate faţă de carte şi deci o varietate de lecturi, dar, crede analistul francez, există doi poli ai lecturii : masculin şi feminin. Lectura feminină este atitudinea cititorului care consideră opera literară ca pe o experienţă pe care o va face, o va trăi, adică presupune o angajare personală a cititorului care plonjează în universul cărţii. În acest grup ar intra mai ales cititorii de ficţiune, ei remarcîndu-se şi prin faptul că aleg întotdeauna cărţile după numele autorului. La acest tip de cititor experienţa ar fi mai importantă decît obiectul.

Atitudinea masculină este mai frecventă la bărbaţi ; ea constă în a considera cartea ca un obiect, un instrument din care se trage informaţia. Cititorul de acest gen ia o atitudine critică faţă de carte, ignoră numele autorului, alege cărţile după subiect sau titlu[4]).

Deşi uşor schematică, această tipologie exprimă anumite particularităţi ale fiecărui sex ce devin la Escarpit moduri culturale, am spune mentalitate. Se înţelege, putem întîlni la femei trăsături puse pe seama bărbaţilor şi invers. Lectura este un act ce ţine de trăsături de personalitate, de trebuinţe generale şi specifice.

Obiectivele cercetării

Din protocolul iniţial al temei de cercetare, parte a contractului de cercetare, între CCPT şi CCES au fost consemnate următoarele obiective :

– studierea cărţii, a bibliotecii publice şi a lecturii în contextul culturii ;

– cunoaşterea intereselor de lectură ale diverselor categorii socio-profesionale, evaluarea capacităţii bibliotecilor de a răspunde acestor interese ;

– investigarea rolului lecturii în modelarea conduitei sociale şi intelectuale a oamenilor, în stimularea capacităţii lor creatoare ;

– analiza bibliotecii publice, colecţie organizată de publicaţii din toate domeniile cunoaşterii umane, baza documentară a activităţii sociale ;

– studierea problematicii şi eficienţei manifestărilor de promovare a cărţii social-politice, tehnico-ştiinţifice, beletrstice şi de artă ; educarea beneficiarilor pentru lectură şi informare.

Discutarea acestor obiective a făcut obiectul mai multor întîlniri cu reprezentanţi ai sectorului de specialitate din cadrul Direcţiei culturii de masă din C.C.E.S. şi, drept urmare, au fost elaborate proiectele instrumentelor de cercetare : chestionar pentru cititori, chestionar pentru bibliotecari şi fişa organizatorului de acţiuni.

În întîlnirea din 15 mai de la Direcţia culturii de masă a C.C.E.S. s-au discutat cele trei proiecte de instrumente de cercetare în cadrul colectivului alcătuit din directorul Direcţiei, directorul B.C.S., instructorii care se ocupă de cercetare în C.C.E.S. şi un redactor de la B.C.S. Din discutarea temei şi a instrumentelor de cercetare, s-a convenit : tema cercetării să fie : Rolul cărţii şi al bibliotecii publice în stimularea intereselor de lectură, în stimularea creativităţii ; renunţarea la fişa organizatorului ; studierea bibliotecilor specializate, de către B.C.S.

---

1) Apud., P. Cornea, op. cit.

2) Apud., P. Cornea, op. cit.

3) Constantin Schifirneţ, Lectura şi biblioteca, în Ateneu, iulie 1982.

4) R. Escarpit ,Lecteur pasive et lecteur active, în Bulletin des bibliothèques de France, fond

În consecință, cercetarea realizată de către C.C.P.T. s-a axat pe *lectură* : opțiuni, motivații, conținut, rolul ei în edificarea orizontului de cultură, tipuri de lectură, caracterul lecturii ; *carte* : tipuri de carte citite, locul cărții în ansamblul culturii, procurarea cărților ; *bibliotecă* : condiții de participare la activitatea bibliotecii publice, impactul asupra cititorului, grdul de participare la activitatea bibliotecii publice, rolul ei în stimularea creativității, comportamentul cititorului față de bibliotecă ;

Ipotezele cercetării

În cercetare am urmărit studierea problematicii lecturii prin luarea în considerare a unor ipoteze.

1. Publicul cititor al bibliotecilor publice este alcătuit în mare parte din adolescenți și tineri, pregătiți după cum bine se știe, în licee industriale sau de specialitate, unde ponderea o dețin disciplinele științifice și tehnice. În același timp, acte normative reglementează structura achizițiilor de carte, astfel încît cartea tehnică și științifică ocupă un loc apreciabil, iar cartea de literatură este achiziționată pînă la jumătate din totalul fondului de carte al unei biblioteci județene. Pe de altă parte, bibliotecile organizează acțiuni sistematice de propagare și difuzare a cărții tehnice și științifice, creîndu-se, astfel, un climat propice pentru stimularea interesului pentru acest gen de carte. Ipoteza urmărită de cercetare este următoarea : *dat fiind fondul de carte științifică și tehnică precum și formele școlare de pregătire pentru știință și tehnică, opțiunea pentru lectură se centrează pe aceste cărți.* Cu cît condițiile de învățătură sau de muncă sînt orientate mai mult către domeniile științific și tehnic, cu atît este mai mare interesul pentru cartea tehnică și științifică.

2. Biblioteca județeană diseminează un mare volum de informații prin variate modalități, instituindu-se și ca un cadru de stimulare a creativității pentru toate categoriile de public, inclusiv pentru invntatori, inovatori sau creatori. Biblioteca publică influențează activitatea creatoare prin modalități specifice. *Dacă biblioteca publică (județeană) urmărește prin căi adecvate stimularea și promovarea creativității ea are impact asupra cititorilor preocupați de creație.* Creatorii au interese bine delimitate, aspirații diferite de ale altor categorii de cititori. Lectura lor este orientată către anumite genuri de cărți și publicații. Apelul la surse documentare are mai ales scopul de a cunoaște noutățile, punctele de vedere originale, iar biblioteca se instituie într-un factor important de informare.

Interesul pentru lectură, pentru cultură în general, este dependent de existența în mediul socio-cultural al individului, a unor mijloace adecvate de informare. Omul contemporan este tot mai mult preocupat de constituirea unor surse de informare, printre acestea la loc de frunte înscriindu-se biblioteca personală. Pornind de la această premisă, cercetarea și-a propus verificarea ipotezei : *Cu cît biblioteca personală este mai mare, cu atît există nevoia de informare și se solicită serviciile bibliotecii publice ;*

Metodologia

Culegerea datelor s-a realizat prin intermediul a două chestionare : chestionarul pentru cititori și chestionarul pentru bibliotecari *), primul avînd menirea de a sonda, cu deosebire opțiunile pentru lectură ale publicului, iar al doilea, de a cunoaște opinia lucrătorilor din bibliotecile județene cu privire la rolul acestor instituții în stimularea creativității.

Concomitent au fost efecuate interviuri cu cadre de conducere și bibliotecari, cu scopul întregirii datelor obținute prin cele două chestionare.

Menționăm că în chestionarul pentru public au fost incluse mai ales întrebări precodificate, iar în cel adresat bibliotecarilor, predomină întrebările deschise.

Recoltarea datelor s-a făcut în cadrul bibliotecii, deci au fost cuprinși în lot numai cititori care frecventează biblioteca. Acțiunea s-a desfășurat sub directa îndrumare a bibliotecarilor și a reprezentanților B.C.S. și ai C.C.P.T.

Pe ansamblu, nu s-au ridicat probleme deosebite cu privire la completarea celor două chestionare. Este de reținut doar că o parte dintre bibliotecari au cerut informații suplimentare în legătură cu finalitatea investigației. Trei bibliotecari din Vaslui și doi bibliotecari din Tg. Mureș au formulat răspunsuri identice. Unele dificultăți, dar nu de importanță majoră, am întîmpinat în realizarea interviului, în principal în ceea ce privește exprimarea opiniei asupra unor neîmpliniri proprii sau asupra raporturilor interinstituționale. La aceasta se adaugă și o anumită discreție. Am primit răs-

* Vezi chestionarele atașate la lucrarea de față.

punsuri de genul „Nu eu sînt cel mai în măsură să răspund la problema privind comportamentul cititorului", „De ce m-ați ales pe mine pentru nterviu ?", „Ce să vă mai *spun în plus față de chestionar ?*", „*Dumneavoastră* credeți că are vreun rost ce vă spun ?", „Ajută cuiva ?", „Mai bine ați vorbi cu colegul meu... poate să vă spună ceva despre el și situația lui. Eu nu prea știu cum să mă exprim !".

După explicațiile primite, toți cei care au exprimat opiniile de mai sus au cooperat la realizarea interviurilor.

Lotul cercetat

Lotul a cuprins 612 subiecți din patru județe : Brăila, Caraș-Severin, Mureș și Vaslui*). Sublotul pentru fiecare județ a fost stabilit în funcție de structura socio-*ocupațională a cititorilor, așa cum este ea prezentată în dările de seamă ale bibliotecilor* județene pe anul 1988. În consecință, din județul Brăila au fost investigați 156 subiecți (numărul de cititori pe anul 1988 fiind 16 706) ; din județul Caraș-Severin au fost investigați 121 subiecți (numărul de cititori în anul 1988 fiind de 31 244) ; din județul Mureș au fost cercetați 227 subiecți (numărul de cititori fiind de 23 262), iar din județul Vaslui au fost investigați 108 subiecți (numărul de cititori în anul 1988 fiind de 10 643).

În alcătuirea fiecărui sublot județean s-a avut în vedere respectarea unor condiții specifice fiecărei zone. Prin urmare, lotul investigat reflectă structura cititorilor din fiecare bibliotecă județeană.

În continuare, prezentăm distribuirea lotului cercetat în raport cu unii indicatori psihosociali esențiali în orice cercetare socială. Astfel, lotul cuprinde 294 fete (48%) și 328 băieți (52%). În raport de sex și starea civilă avem următoarea configurație a lotului : 227 (36%) feminin, necăsătorite, 48 (8%) feminin, căsătorite cu copii, 11 (2%) feminin, căsătorite fără copii, 8 (1%) feminin divorțate, 225 (36%) masculin, necăsătoriți, 89 (14%) masculin, căsătoriți cu copii, 9 (1%) masculin, căsătoriți fără copii, 5 (1%) masculin, divorțați. După cum se poate observa, predomină atît la feminin cît și la masculin cei necăsătoriți, aceeași proporție la ambele sexe.

În funcție de *ocupație*, structura lotului este următoarea : elev liceu de matematică-fizică – 110 (18%) ; elev la licee industriale – 141 (23%) ; elev la alte tipuri de licee – 71 (11%), muncitori și maiștri – 119 (19%), funcționari – 45 (7%), ingineri, economiști – 41 (7%), alți intelectuali – 55 (9%), alte ocupații – 37 (6%). Predomină grupul de elevi (52%), deci populația neactivă în cîmpul muncii **).

În raport cu vîrsta, lotul se structurează astfel :

– între 14–16 ani – 77 (12%), între 16–18 ani – 220 (35%), între 19–24 ani – 126 (20%), între 26–30 de ani – 65 (10%), între 31–40 ani – 71 (11%), între 40–60 ani – 62 (10%). După cum era și firesc, locul cel mai important îl ocupă vîrsta adolescenței, dată fiind prezența masivă a elevilor în lot.

În funcție de *mediul de rezidență*, se conturează următorul profil al lotului cercetat : născut și domiciliat în sat – 34 (5%) născut în sat și domi-domiciliat în oraș între 7–16 ani – 65 (10%), născut și venit în oraș după vîrsta de 16 ani – 69 (11%), născut și domiciliat în oraș – 405 (66%). Așadar, predomină urbanii, reflex al schimbărilor intervenite în raportul rurali-urbani în ultimele decenii, evident din rîndul urbanilor detașîndu-se tinerii, elevii mai ales.

Acestea sînt cîteva date despre lot, așa cum apare el structurat în funcție de unii indicatori. Nu este cazul să facem considerații mai ample asupra lotului, deoarece particularitățile generate de acești indicatori vor reieși din analiza datelor cercetării. Ceea ce putem sublinia este existența unei anumite corespondențe între lot și grupurile de cititori, din care el s-a recrutat și, prin urmare, el oglindește, într-o măsură comportamentul, opțiunile și preferințele acestora. Subliniem faptul că avem în vedere tendințe generale ce se pot regăsi în cadrul lotului cercetat și al cititorilor bibliotecilor investigate. Se înțelege, există diferențieri, cu deosebire individuale, asupra cărora nu avem cum să insistăm.

Pentru conturarea profilului lotului investigat prezentăm cîteva asocieri între datele fundamentale (sex, vîrstă, grad de urbanizare, ocupație, mărimea bibliotecii personale).

*) Județele cuprinse în lot au fost indicate de către Sectorul biblioteci din cadrul C.C.E.S.

*) În totalul cititorilor în bibliotecile județene investigate, elevii dețin un loc important.

Ocupaţia corelată cu *sexul* este prezentată în tabelul nr. 1.

Ocupaţia corelată cu sexul *Tabelul nr. 1* %

Ocupaţia	Sexul	
	feminin	masculin
– elevi liceu matematică	44	56
– elev liceu industrial	50	50
– elev, alte tipuri de licee	76	24
– muncitor	38	62
– funcţionar	71	29
– inginer, economist	31	69
– alţi intelectuali	45	55
– maiştri	25	75
– alte ocupaţii	30	70

Fetele predomină la ocupaţiile : funcţionari şi elevi de la alte tipuri de licee, iar subiecţii de sex masculin predomină în ocupaţiile : inginer (económist), maiştri, alte ocupaţii, muncitori, elevi de la licee de matematică. O proporţie egală între sexe o întîlnim la lotul elevilor de la liceele industriale. Structura pe sexe a lotului reflectă în linii generale structura pe sexe a populaţiei.

O altă asociere este cea între ocupaţie şi *vîrstă*. Evident, la elevi, vîrsta este între 14–19 ani ; predominant fiind însă intervalul 16–18 ani ; la muncitori, mai mult de jumătate dintre ei au între 25-30 ani ; la funcţionari, preponderente sînt intervalele de vîrstă 25–30 ani, 31–39 ani ; la ingineri şi economişti există o proporţie relativ egală a vîrstelor (24% sînt de 25–30 ani, 36% între 31–39 ani, iar 29% au peste 40 de ani) ; la ceilalţi intelectuali predomină subiecţii care au peste 40 de ani (44%), urmaţi de cei care au 31–39 ani (33%) şi cei care au 25–30 de ani (16%), iar 7% au 24–25 ani ; la maiştri predomină grupul de vîrstă 31–39 ani, iar 22% au peste 40 de ani ; 22% au între 25–30 de ani şi 6% au între 22–24 ani *).

Corelaţia cu gradul de urbanizare reliefează următoarea structură redată în tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2

Ocupaţia corelată cu mediul de rezidenţă

– % –

Ocupaţia	mediul de rezidenţă: născut şi domiciliat în sat	venit la oraş pînă la 7 ani	venit la oraş între 7-16 ani	venit în oraş după 16 ani	născut şi domiciliat în oraş
– elev liceu matematică	3	8	4	4	80
– elev liceu industrial	9	6	6	5	73
– elev alte tipuri licee	7	7	8	7	70
– muncitor	2	9	16	16	56
– funcţionar	7	9	13	15	56
– inginer (economist	7	5	17	19	51
– alţi intelectuali	4	5	22	18	50
– maiştri	–	9	9	34	47
– alte ocupaţii	8	2	11	6	73

*) vezi pag. 15

Din tabel rezultă cu claritate puternicul grad de urbanizare (aşa cum a rezultat din perioadă de stagiu în viaţa urbană) a lotului cercetat, mai ales a elevilor, deci a tinerilor. Cum biblioteca este frecventată de mulţi elevi, este evident că o bună parte a publicului cititor are aspiraţii şi trebuinţe specifice urbanului şi, prin urmare, impune acestei instituţii de cultură, ca de altfel şi celorlalte aşezăminte de cultură, moduri noi în ceea ce priveşte satisfacerea exigenţelor sale.

Corelaţia dintre ocupaţie şi mărimea bibliotecii personale este prezentată în tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3

Ocupaţia corelată cu mărimea bibliotecii personale

— % —

Ocupaţia	mărimea bibliotecii personale sub 100 cărţi	între 100–200 cărţi	între 200–500 cărţi	peste 500 cărţi
— elev liceu matematică	25	24	24	24
— elev liceu industrial	48	18	22	9
— elev alte licee	36	27	18	11
— muncitor	36	27	21	10
— funcţionar	27	24	22	24
— inginer (economist)	10	24	32	34
— alţi intelectuali	11	—	27	60
— maiştri	22	25	6	47
— alte ocupaţii	11	11	38	38

Cîteva concluzii se desprind din tabelul nr. 3 : un echilibru aproape perfect între ponderile fiecărei mărimi a bibliotecii personale la elevii de la liceele de matematică-fizică, ceea ce demostrează eterogenitatea acestui grup din acest unghi de vedere ; aproape jumătate dintre elevii de la liceele industriale au sub 100 de cărţi în biblioteca lor, o pondere mai mare avînd-o la acelaşi volum de cărţi muncitorii şi elevii de la alte tipuri de licee ; proporţia foarte mare de intelectuali, alţii decît inginerii şi economiştii care au peste 500 de cărţi, în aceeaşi situaţie fiind şi un număr mare de maiştri. Dar concluzia cea mai importantă, degajată din aceste date, este aceea că, cu excepţia elevilor de la liceele industriale, a intelectualilor (alţii decît inginerii şi economiştii) şi a maiştrilor, în rest nu se detaşează un grup anume, ceea ce este expresia diversităţii condiţiilor de viaţă şi culturale, ale fiecărei ocupaţii.

În continuarea aceleeaşi problematici prezentăm corelaţia dintre ocupaţia şi profilul bibliotecii personale, aşa cum reiese din tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4

Ocupaţia corelată cu profilul bibliotecii personale

— % —

Ocupaţia	profilul bibliotecii personale ştiinţă,	tehnică,	poezie	proză	alte tipuri de cărţi
— elev liceu matematică	12	7	6	59	16
— elev liceu industrial	13	5	11	52	15
— elev alte tipuri de licee	10	—	11	56	19
— muncitori	10	14	4	59	9
— funcţionar	2	2	9	73	14
— inginer (economist)	22	12	2	54	10
— alţi intelectuali	18	—	14	54	13
— maiştri	12	9	22	53	3
— alte ocupaţii	5	3	3	76	9

*) În toate tabelele din lucrare, diferenţa pînă la 100, la întrebările cu un singue răspuns, o reprezintă nonrăspunsurile.

Din datele tabelului nr. 4 rezultă clar că la toate ocupațiile profilul bibliotecii este centrat pe cartea de proză, existînd însă unele diferențe de pondere. Remarcăm, totodată, numărul mai ridicat de intelectuali care și-au profilat biblioteca pe cartea de știință, iar o zecime dintre ingineri (economiști) pe alte tipuri de cărți (călătorii, artă, memorialistică).

Cît privește mărimea bibliotecii personale, în fiecare județ o prezentăm în tabelul nr. 5.

Tabelul nr. 5

Mărimea bibliotecii personale pe județe

– % –

Județul	mărimea bibliotecii personale sub 100	100–200	200–500	peste 500	nu are
– *Brăila*	31	25	26	15	1
– Caraș-Severin	27	19	26	24	4
– Mureș	27	21	21	28	3
– Vaslui	36	17	17	24	5

Diferențele între județele investigate nu sînt mari. Sînt de remarcat : ponderea mai mare a subiecților din județul Vaslui, care au sub 100 de cărți sau au între 100–200 de cărți ; proporția mai mare de subiecți din județele Brăila și Mureș, care au peste 200 de cărți în biblioteca lor personală.

Profilul bibliotecii personale pe județe este prezentat în tabelul nr. 6.

Tabelul nr. 6

Profilul bibliotecii personale corelat cu județul

Județul	Profilul: știință	tehnică	poezie	proză	alte cărți
– Brăila	17	3	8	60	13
– Mureș	10	8	7	59	12
– Caraș-Severin	6	4	6	73	9
– Vaslui	16	10	19	35	15

Este de observat ponderea mult mai mică a subiecților din județul Vaslui, care au în biblioteca lor personală cărți de proză în comparație cu celelalte județe, dar aproape o cincime din lotul aceluiași județ are cărți de poezie.

Asocierea dintre mărimea bibliotecii și profilul bibliotecii este redată în tabelul nr. 7.

Tabelul nr. 7

Mărimea bibliotecii corelată cu profilul bibliotecii

– % –

Mărimea bibliotecii personale	Profilul bibliotecii personale: știință	tehnică	poezie	proză	alte cărți
– sub 100 de cărți	11	10	10	53	14
– între 100–200 cărți	11	10	8	56	15
– între 200–500 cărți	10	3	7	69	11
– *peste 500 de cărți*	17	1	10	63	9

Rezultă din datele tabelului nr. 7 lipsa unei legături directe între profilul bibliotecii și mărimea bibliotecii personale. Sînt doar de remarcat ponderile mai mici ale *cărții de proză la cei cu biblioteci mai mici.* Reiese de aici că profilul unei biblioteci personale este dependent de alte criterii decît mărimea acesteia. De fapt, ideea de bază a cercetării asocierii menționate este că, indiferent de mărime, biblioteca personală cuprinde, în primul rînd, cărți de literatură, probabil aspirația prioritară la oricare cititor cînd își organizează o bibliotecă personală.

Capitolul I

DIMENSIUNI ALE ORIZONTULUI CULTURAL

1. *Imaginea despre propriul orizont de cultură*

Pentru conturarea profilului cititorului bibliotecii publice am considerat util să cunoaștem opinia subiecților despre orizontul lor de cultură.

Un prim aspect analizat a fost cel referitor la faptul dacă pentru dobîndirea unui orizont de cultură este nevoie de aptitudini speciale. Datele cercetării relevă :

– 31% consideră că este necesară o aptitudine specială pentru a avea un larg orizont de cultură ;

– 49% apreciază că nu este necesară o asemenea aptitudine ;

– 16% nu-și dau seama dacă este necesară această aptitudine.

Așadar, aproape o treime din lot este de părere că este nevoie de o aptitudine specială pentru a dobîndi un orizont cultural, un argument în plus pentru susținerea ideii existenței unei anumite mentalități despre cultură. Însușirea unui larg orizont de cultură este dpendentă, în imaginea unor oameni, de anumite însușiri înnăscute.

În comparație cu alte cercetări, este de consemnat scăderea numărului de subiecți care cred necesară existența unei aptitudini. Contribuie probabil la manifestarea unei asemenea situații specificul lotului cercetat care, centrat mai mult pe asimilarea culturii prin frecventarea unui mijloc de cultură, cum este biblioteca, să conștientizeze mai bine posibilitatea edificării orizontului cultural de către oricare dintre oameni, indiferent de dotarea individuală *).

Corelarea cu indicatori psihosociali aduce unele nuanțe în datele de mai sus. Astfel, *sexul* evidențiază ponderea mai mare a subiecților de sex feminin care consideră că este necesară o aptitudine specială pentru a avea un orizont de cultură (35% față de 29% subiecți de sex masculin) și, evident, proporția mai ridicată a subiecților de sex masculin care apreciază că nu este nevoie de o asemenea aptitudine (54% față de 43% subiecți de sex feminin).

Interesante deosebiri apar în funcție de *ocupație*, așa cum rezultă din tabelul nr. 8.

– % –

Tabelul nr. 8

Ocupația	Dacă este nevoie de aptitudine		
	da	nu	nu-și dă seama
– elev liceu matematică	30	53	14
– elev liceu industrial	33	42	23
– elev alte licee	44	37	17
– muncitor	24	53	21
– funcționar	33	37	20
– inginer, economist	22	73	5
– alți intelectuali	42	47	5
– maiștri	25	58	9
– alte ocupații	18	67	9

Rezultă din tabelul nr. 8 : ponderea ridicată a elevilor de la alte licee decît cele de matematică sau industriale, precum și a intelectualilor, alții decît inginerii și economiștii care cred că este nevoie de aptitudine pentru a avea un orizont de cultură ; proporția foarte mare de ingineri și economiști, ca și numărul mare de maiștri, muncitori și elevi de la licee de matematică, a căror opinie este negativă ; proporția mai mare de elevi de la liceele industriale, muncitori și funcționari care nu-și dau seama.

*) În cercetări efectuate în anii 1980 și 1985 răspunsurile la aceeași întrebare erau următoarele : „Da, este necesară" – 47% în 1980, 47% în 1985 ; „Nu este necesară" – 31‰ în 1980, – 32% în 1985 ; „Nu-și dau seama" : 21% în 1980, 21% în 1985 ; cf. C. Schifirneț, *Cultură, tineret, mass-media, educație*, Raport de cercetare, 1986, p. 187.

Corelarea cu *vîrsta* evidențiază numărul mai mic de subiecți de vîrstă între 19–30 de ani care consideră că este necesară o aptitudine precum și proporția foarte mare de subiecți de vîrstă de peste 30 de ani, care își exprimă opinia (numai 7% față de 19%, celelalte intervale de vîrstă nu-și dau seama dacă este nevoie de aptitudine).

Corelarea cu *mărimea bibliotecii personale* subliniază ponderea mai *mică* a subiecților cu biblioteci de peste 500 de volume, care nu-și dau seama de necesitatea unei aptitudini pentru dobîndirea unui orizont de cultură (8% față de 26% cei care au sub 30 de cărți, 15% care au sub 50 de cărți, 24% cei care au 100 de cărți, 17% care au între 100–200 de cărți, 13% care au 200–500 de cărți). Exprimarea unei opinii în legătură cu imaginea despre propriul orizont de cultură este și consecința cadrului cultural în care trăiește individul.

În același context am căutat să cunoaștem *opinia subiecților despre orizontul cultural*. Din cercetare reiese :

– 60% dintre subiecți apreciază că dispun de un orizont de cultură și este necesar ;

– 4% declară că au un orizont de cultură, dar care nu ar fi necesar ;

– 15% afirmă că nu au un orizont de cultură, dar îl consideră necesar ;

– 17% nu-și dau seama dacă au un orizont de cultură.

Așadar, aproape două treimi din lot consideră că au un orizont de cultură. Un număr mic de subiecți *sînt de părere că nu au un orizont de cultură*. Deși foarte mic, este de luat în seamă numărul celor care declară că au un orizont de cultură, dar îl apreciază ca nefiind necesar.

Corelațiile cu *indicatorii psihosociali* pun în *relief o serie de deosebiri în ceea ce* privește ponderile fiecărui tip de răspuns și nicidecum schimbarea ierarhiei stabilită la nivelul lotului general.

Corelarea cu *ocupația* reliefează următoarele :

– ponderea foarte ridicată a intelectualilor (90%), care apreciază că dispun de un orizont de cultură și proporția mai mică a muncitorilor și a elevilor de la alte tipuri de licee care indică același răspuns ;

– 10% dintre muncitori și 9% dintre maiștri care apreciază că au un nivel de cultură, *dar nu este necesar ;*

– proporția mai mare de elevi de la alte licee, maiștri și funcționari, care declară că nu-și dau seama dacă au un orizont de cultură.

Corelarea cu *vîrsta* pune în evidență creșterea ponderii celor care au un orizont de cultură pe măsura creșterii vîrstei (51% la cei de vîrstă între 14–16 ani, 56% la cei de 16–18 ani, 56% la cei de vîrstă între 19–24 ani, 65% la cei de 25–30 ani, 72% la cei de 31–39 ani, 72% la cei care au peste 40 de ani) și concomitent scăderea celor care declară că nu-și dau seama.

Corelarea cu *gradul de urbanizare* arată că numai 46% dintre subiecții stabiliți la oraș după vîrsta de 16 ani declară că au un orizont de cultură (media pe *lot : 60%*).

Corelarea cu *mărimea bibliotecii personale* subliniază existența unei anumite legături, și anume creșterea ponderii celor cu un orizont de cultură pe măsura creșterii numărului de volume (46% la cei care au sub 30 de cărți, 52% la cei care au sub 50 de cărți, 50% la cei care au sub 100 de cărți, 55% la cei care au între 100–200 de cărți, 64% la cei care au între 200–500 de cărți, 76% la cei care au peste 500 de cărți), aceeași corelație fiind și la celelalte itemuri („nu are un orizont de cultură", „nu-și dă seama"), dar în sens invers, adică pe măsura creșterii mărimii bibliotecii personale scade proporția celor care le indică.

2. *Opțiuni culturale*

Pentru a pune în evidență locul ocupat de carte în ansamblul mijloacelor culturale, chestionarul pentru cititori a cuprins o întrebare „La care dintre mijloacele culturale de mai jos nu ați putea renunța pentru o perioadă de timp ?"

Prezentăm în continuare opțiunile lotului cercetat în comparație cu datele rezultate dintr-o cercetare efectuată în 1985.

Opțiuni culturale

Tabelul nr. 8 a

	Anul	
	1989	*1985*
– carte	55	42
– muzică	14	19
– televiziune	9	15
– video	5	7
– presă	4	6
– radio *)	6	–
– muzeu **)	–	4
– film	3	3

Ponderea o dețin opțiunile pentru carte, explicabilă prin specificul lotului investigat, alcătuit numai din cititori. Este interesant însă că ierarhia primelor trei opțiuni este aceeași la ambele loturi (cel din 1989 și cel din 1985, care era foarte eterogen, adică era alcătuit din toate categoriile socioocupaționale din mediul urban și cel rural). În legătură cu lotul din 1989 am putea spune că proporția celor care optează pntru carte nu este atît de mare pe cît ar fi trebuit să fie dacă luăm în considerare că toți subiecții sînt cititori activi ai bibliotecilor județene, deci cu un interes de lectură. De bună seamă, datele cercetării nu pot fi interpretate dogmatic. Sînt cititori care au alte priorități culturale, cartea fiind, probabil, un mijloc de satisfacere a unor trebuințe și aspirații legate de aceste priorități. De pildă, un cititor optează pentru muzică și frecventează biblioteca pentru a citi cărți în acest domeniu.

Existența aceleeași ierarhii a primelor trei opțiuni (carte, muzică și televiziune) reliefează anumite structuri comportamentale centrate pe aspirații și interese clare. Nu este exagerat a susține că opțiunea pentru un mijloc cultural determină constituirea unor grupuri culturale.

Corelarea cu *sexul* reliefează proporția mare de fete care optează pentru carte (61% față de 50% băieți), proporția mai mare de băieți care optează pentru televiziune (11% față de 6% fete) sau pentru presă (7% față de 1% fete).

Corelarea cu ocupația este prezentată în tabelul nr. 9.

Tabelul nr. 9

Opțiuni culturale corelate cu ocupația

Ocupația	Opțiuni							
	televiziune	radio	muzică	carte	video	presă	teatru	film
– elev matematică	10	5	20	44	9	2	2	5
– elev liceu industrial	8	3	14	60	6	7	1	–
– muncitor	11	7	14	54	4	3	1	3
– elev alte licee	8	4	11	62	6	–	3	6
– funcționar	9	9	7	64	2	–	–	9
– inginer, economist	5	10	2	66	2	12	2	–
– alți intelectuali	4	5	11	60	–	9	–	9
– maiștri	19	16	16	41	6	–	2	–
– alte ocupații	8	4	27	49	4	4	4	–

Concluzia principală degajată din tabelul nr. 9 este că la toate ocupațiile predomină opțiunile pentru carte, dar cu variații destul de mari. O pondere mai mare de subiecți, elevi ai liceelor de matematică-fizică și din rîndul celor încadrați la grupul „alte ocupații" optează pentru muzică.

Vîrsta nu constituie un factor puternic de diferențiere a lotului cercetat.

Gradul de urbanizare aduce unele nuanțe, adică o proporție mai mică de subiecți născuți și domiciliați în sat (47%) și din rîndul celor veniți la oraș după vîrsta de 16 ani (40%) optează pentru carte (media pe lot fiind de 55%) ; pentru carte optează în pro-

*) radioul a fost investigat numai în 1989.

**) muzeul a fost investigat numai în 1985.

porţia cea mai mare din lot subiecţii stabiliţi în oraş pînă la vîrsta de 7 ani.

Corelaţia cu mărimea bibliotecii personale reliefează interesul unui grup mai mic din rîndul celor cu biblioteci foarte mici pentru carte, situaţie întîlnită şi la cei care au biblioteci cu 100 şi 200 de cărţi.

3. *Relaţia dintre cultura artistică (literară) şi cultura ştiinţifică (tehnică)*

Pornind de la unele controverse actuale referitoare la raportul dintre diferitele tipuri de culturi am apreciat util să cunoaştem şi opinia lotului cercetat în legătură cu această problemă.

Datele cercetării relevă :

– 11% dintre subiecţi apreciază că între cultura artistică şi cea ştiinţifică există o contradicţie foarte mică ;

– 9% sînt de părere că există o contradicţie mică ;

– 28% consideră că oarecum ar exista o contradicţie între cele două tipuri de cultură ;

– 5% apreciază că există o contradicţie mare ;

– 5% cred că această contradicţie este foarte mare ;

– 23% declară că nu există o contradicţie între cele două tipuri de cultură ;

– 14% nu-şi dau seama.

Aşadar, 58% dintre subiecţi sînt de părere că între cultura ştiinţifică şi cea artistică ar exista o contradicţie, o bună parte dintre aceştia apreciind această contradicţie într-o oarecare măsură. Numai 10% dintre subiecţi cred că ar exista o contradicţie mare între cele două culturi. După cum se poate observa, nu se detaşează un grup de subiecţi la nici unul dintre itemuri însă, aşa cum am subliniat deja, predomină grupul celor care consideră că ar exista o contradicţie, pondere după opinia noastră destul de ridicată, ceea ce exprimă atît o mentalitate cît şi o realitate trăită de unii oameni cu privire la unitatea (de fapt, lipsa de unitate) a culturii. Luînd în seamă specificul lotului, alcătuit din cititori, apare cu atît mai interesantă proporţia ridicată de subiecţi care accentuează pe contradicţia dintre cele două culturi.

Corelarea cu indicatorii psihosociali reliefează cîteva aspecte demne de a fi luate în considerare.

Între subiecţii de sex feminin şi cei de sex masculin nu există diferenţe, adică la ambele sexe există aceeaşi ierarhii ale opiniilor ca şi la nivelul lotului general.

Corelarea cu *ocupaţia* este prezentată în tabelul nr. 10.

Tabelul nr. 10

Opinia despre unitatea culturii corelată cu ocupaţia

Ocupaţia	Dacă există contradicţie între cultura artistică şi cultura ştiinţifică				
	mică	oarecum	mare	nu	nu-şi dă seama
– elev liceu matematică	25	33	10	16	12
– elev liceu industrial	20	27	14	18	18
– elev alte licee	24	32	12	10	17
– muncitor	9	32	7	18	28
– funcţionar	15	27	18	24	11
– inginer, economist	21	31	2	41	–
– alţi intelectuali	29	20	2	40	–
– maiştri	18	28	6	31	6
– alte ocupaţii	13	19	16	39	18

Din tabelul nr. 10 rezultă : ponderea ridicată a intelectualilor care consideră că nu există contradicţie între cele două tipuri de cultură, precum şi a celor integraţi în grupul „alte ocupaţii" ; proporţia mai mare de elevi care menţionează existenţa unor contradicţii între cultura ştiinţifică şi cea artistică ; numărul mai mare de muncitori care nu pot exprima o opinie. Condiţiile concrete de muncă acţionează asupra imaginii subiecţilor referitoare la raporturile din interiorul culturii. Este interesant că între intelectualii din domeniul tehnico-economic şi ceilalţi intelectuali nu există deosebiri importante cu privire la unitatea culturii.

Corelarea cu *vîrsta* evidențiază proporția mai mare a celor de vîrstă între 31–39 ani (44%) care declară că nu există contradicție între cultura științifică și cultura artistică, precum și numărul mai mare de adolescenți care nu-și dau seama dacă există o asemenea contradicție sau că există această contradicție.

O corelație pare a fi între *mărimea bibliotecii personale și opinia despre unitatea culturii*, așa cum reiese din tabelul nr. 11.

Tabelul nr. 11
– % –

Corelarea mărimii bibliotecii cu unitatea culturii

mărimea bibliotecii	Dacă există contradicție între cultura artistică și cea științifică: mică	oarecum	mare	nu	nu-și dă seama
– sub 30 de cărți	15	20	18	20	23
– sub 50 de cărți	22	31	17	9	19
– sub 100 de cărți	12	32	14	16	20
– între 100–200 cărți	14	33	9	21	15
– între 200–500 cărți	19	29	9	29	12
– peste 500 de cărți	33	22	7	30	5

În general, există o relație între mărimea bibliotecii și opinia despre contradicția din interiorul culturii, cu excepția grupului care are sub 30 de cărți. Astfel, cu cît crește numărul de cărți, cu atît este mai ridicat numărul celor care afirmă că nu există contradicție între cele două tipuri de cultură. Dar ceea ce trebuie consemnat este lipsa unor grupuri dominante în cadrul fiecărui tip de bibliotecă pentru unul sau altul dintre itemuri. Reținem că o treime dintre subiecții cu biblioteci de peste 500 de volume consideră că între cele două tipuri de cultură este o contradicție mică.

4. *Locul lecturii în ansamblul activităților culturale ce contribuie la edificarea orizontului cultural*

Orizontul cultural se constituie într-un anumit cadru psiho-social și cultural. Pentru edificarea acestuia individul apelează la mijloacele și activitățile la care are acces și pe care societatea i le pune la dispoziție. În cercetarea noastră am urmărit studierea locului ocupat de lectură între factorii ce contribuie la formarea orizontului cultural, avînd în vedere și ipoteza menționată deja, conform căreia lectura este o condiție esențială a orizontului de cultură.

Activitățile culturale	Tipul de opțiune: I	II	III	Total opțiuni
– frecventarea concertelor de muzică simfonică	8	3	4	15
– audierea emisiunilor radiofonice	9	6	5	20
– lectura	62	13	5	80
– frecventarea concertelor de muzică ușoară	5	9	3	17
– vizionarea filmelor	6	34	17	57
– creația personală	1	5	8	14
– vizionarea emisiunilor de televiziune	2	9	21	32
– frecventarea teatrului	2	13	25	40

Din datele de mai sus se desprinde cu claritate importanța acordată lecturii de cea mai mare parte din lot în procesul constituirii orizontului cultural. Aproape două treimi dintre subiecți acordă lecturii prioritate în formarea acestui orizont. Reținem, de asemena ponderea mai mare ocupată de vizionarea filmelor și frecvența teatrelor dar la distanță foarte mare de lectură. Muzica (fie simfonică, fie ușoară) reprezintă pentru grupuri mici factor de edificare a orizontului cultural. În aceeași situație se află și emisiunile radiofonice. Cît privește televiziunea, doar o treime din lot îi acordă credit ca mijloc de formare a orizontului cultural.

Interesante sînt deosebirile între rangul I și totalul pe opțiuni, dacă analizăm restul opțiunilor în afara lecturii. Ca opțiune de rang I audierea emisiunilor radiofonice ocupă un loc mai important decît filmele și teatrele care însă ca total pe opțiuni este

cu mult mai mică decît activitățile menționate. Rezultă că există un grup care acordă prioritate radioului. La fel se poate discuta și despre frecventarea concertelor de muzică simfonică, pentru care optează prioritar un număr mai mare de subiecți decît pentru alte activități.

Corelarea cu indicatorii psihosociali dezvăluie unele deosebiri față de situația pe lotul general cu privire la celelalte activități decît lectura.

În raport cu *sexul* este de remarcat că fetele în proporție mai mare decît băieții menționează concertele de muzică ușoară și simfonică și teatrele, iar băieții optează mai mult decît fetele pentru filme și televiziune, cu precizarea că deosebirile între sexe sînt mici.

În raport cu *ocupația,* prezentăm distribuirea opțiunilor în tabelul nr. 12.

Tabelul nr. 12

Modalități de formare a orizontului cultural corelate cu ocupația

— % —

Modalități		Ocupația								
		elev matem.	elev ind.	elev alte	muncitor	funcționar	ing. econ.	alți intel.	maiștri	alte ocup.
Muzică simfonică	gr. I	6	5	13	6	9	5	14	12	10
	gr. II	6	2	1	3	2	2	5	–	8
	gr. III	3	4	1	3	–	5	4	–	11
	TOTAL:	15	11	15	12	11	12	23	12	29
Radio	gr. I	5	13	7	9	11	2	5	31	8
	gr. II	4	4	4	5	1	8	7	6	8
	gr. III	7	4	3	4	7	10	2	9	–
	TOTAL:	16	21	14	18	34	20	14	46	16
Lectura	gr. I	64	60	55	56	64	83	67	46	65
	gr. II	10	16	17	11	17	6	5	25	20
	gr. III	4	3	10	9	2	2	2	6	2
	TOTAL:	78	79	82	76	83	91	74	77	87
Muzică ușoară	gr. I	9	6	7	8	–	–	–	–	–
	gr. II	10	16	18	6	7	–	4	6	–
	gr. III	3	3	4	6	2	–	5	3	4
	TOTAL:	22	25	29	20	9	–	9	9	4
Film	gr. I	6	10	4	10	2	5	4	3	4
	gr. II	35	29	34	40	28	24	38	44	40
	gr. III	14	17	22	11	20	27	11	18	20
	TOTAL:	55	56	60	61	50	56	53	65	64
Televiziune	gr. I	1	1	4	2	7	2	4	–	–
	gr. II	8	8	7	11	4	22	11	6	8
	gr. III	18	28	14	29	20	15	18	12	10
	TOTAL:	27	37	25	42	31	39	33	18	18
Creație personală	gr. I	4	1	–	1	–	–	–	–	–
	gr. II	4	6	4	8	–	7	9	3	–
	gr. III	16	7	8	3	7	–	9	6	2
	TOTAL:	24	14	12	12	7	7	18	9	2
Teatru	gr. I	2	1	3	2	2	2	–	–	4
	gr. II	18	13	10	9	11	24	7	–	20
	gr. III	28	20	28	29	31	22	25	28	16
	TOTAL:	48	34	41	40	44	48	32	28	40

Reiese din tabelul nr. 12 ponderea mai ridicată a maiștrilor și a funcționarilor care menționează radioul ca modalitate de edificare a orizontului cultural (46%, respectiv 34%) și *proporția mai mică a aceleeași categorii profesionale care indică lectura ca* factor de rangul I. Muzica ușoară deține un loc mai important la elevi și muncitori. Televiziunea a contribuit la constituirea orizontului cultural la un număr mai mare de muncitori. Surprinde proporția mai mică a intelectualilor, alții decît inginerii și economiștii, care consideră că teatrul a influențat orizontul lor cultural.

Filmele dețin ponderea cea mai mare la maiștri, precizînd că la toate ocupațiile, filmele sînt considerate în pondere ridicată ca factor de formare a culturii generale.

Aproape un sfert dintre elevii de la liceele de matematică-fizică indică drept modalitate de formare a orizontului cultural creația personală, situație datorată, probabil, unor interese mai clare în domeniul creației la această categorie de tineri.

Corelarea cu ocupația pune în evidență ponderea ridicată a lecturii la toate categoriile profesionale, ea fiind temeiul pe care se structurează opțiunile pentru celelalte modalități, concluzie firească dacă luăm în considerare că lotul cercetat este alcătuit din cititori, deci din public cu aspirații și interese culturale delimitate și, prin urmare, lectura reprezintă activitatea intelectuală fundamentală ce orientează întregul comportament și modul de a gîndi asupra realității. Fără îndoială, lectura este influențată de tipul de ocupație și, așa cum am văzut, s-au desprins unele particularități ale lecturii, în funcție de condițiile specifice muncii profesionale.

Corelația cu *gradul de urbanizare* pune în evidență numărul mai mic de subiecți născuți și domiciliați în sat (47%) sau veniți la oraș după vîrsta de 16 ani (51%), care menționează lectura ca activitate de rangul I.

În raport cu *vîrsta*, semnalăm ponderea mai mare a lecturii la adulți, proporția mai mare de subiecți de vîrstă 31–39 ani pentru care radioul este o modalitate de constituire a orizontului cultural. Este de reținut că numai 28% dintre adulți de peste 40 de ani menționează frecventarea teatrului, iar adolescenții indică filmul și concertele de muzică ușoară ca factori de edificare a orizontului cultural.

Corelația cu *mărimea bibliotecii personale* reliefează rolul jucat de vizionarea filmelor, audierea emisiunilor radiofonice în edificarea orizontului de cultură la un număr mai mare de subiecți cu biblioteci mici (76% dintre ei menționează filmele, 24% indică radioul). Cei cu biblioteci mari în proporție mai mare decît restul și-au edificat orizontul de cultură prin lectură (71% față de 48% cei cu biblioteci mici) și frecventarea teatrelor (43% față de 30% cei cu biblioteci mici).

Am asociat activitățile ce au contribuit la edificarea orizontului cultural cu județul, așa cum reiese din tabelul nr. 13.

Tabelul nr. 13

Activități ce au contribuit la formarea orizontului cultural (pe județe) – % –

Activități	Județe							
	BRĂILA		CARAȘ–SEVERIN		MUREȘ		VASLUI	
	Opțiune I	Total	Opțiune I	Total	Opțiune I	Total	Opțiune I	Total
– Muzică simfonică	4	8	2	5	13	24	11	17
– Radio	8	23	5	15	10	17	16	22
– Lectura	71	87	74	82	53	73	55	72
– Muzica ușoară	2	14	6	23	7	18	5	13
– Filmul	5	59	9	70	6	54	5	52
– Televiziunea	3	42	2	39	1	17	2	42
– Creația personală	2	11	1	11	1	15	1	19
– Teatrul	2	37	–	34	3	50	2	30

Sînt de reținut cîteva concluzii mai importante : ponderea mai mică a lecturii ca activitate prin care se edifică orizontul *cultural la subiecții din județele Mureș și Vaslui* ; ponderea foarte scăzută a subiecților din județul Mureș care optează pentru televiziune, dar jumătate din același lot indică teatrul ca activitate ce a influențat formarea orizontului de cultură, iar aproape un sfert de cititori din același județ menționează muzica simfonică ; se cuvine a sublinia locul foarte mare ocupat de film la subiecții din județul Caraș–Severin, probabil la acești subiecți orizontul cultural este efectul lecturii ca opțiune prioritară și al filmului ca opțiune secundară.

Alte asocieri pun în lumină o serie de aspecte interesante cu privire la modul de constituire a orizontului cultural. De pildă corelația dintre căile de formare a orizontului de cultură și elementele urmărite în timpul lecturii, așa cum relevă tabelul nr. 14.

Tabelul nr. 14

Căi de formare a orizontului cultural și conținutul lecturii

— % —

Modalități	Ce urmărește în timpul lecturii				
	Stil	Acțiune	Tema	Atmosferă	Alte elemente
Muzică simfonică	18	16	20	24	22
Radio	5	42	22	17	14
Lectura	10	25	26	23	16
Muzica ușoară	6	39	6	29	20
Filmul	5	50	7	20	18
Televiziunea	—	69	8	15	8
Teatru	17	8	25	33	12

Cele mai evidente asocieri apar cu mijloacele de comunicare în masă, în sensul că subiecții asupra cărora a avut influență mass-media urmăresc în proporție ridicată în timpul lecturii acțiunea.

O altă corelație interesantă este între modalitățile de constituire a orizontului cultural și opțiunile culturale, așa cum reiese din tabelul nr. 15.

Tabelul nr. 15

Modalități de constituire a orizontului cultural corelate cu opțiunile culturale

— % —

Modalități	Opțiuni culturale							
	Tele-viziune	Radio	Muzică	Carte	Video	Presă	Teatru	Film
— Muzică simfonică	6	6	24	44	4	4	4	6
— Radio	13	22	13	44	3	2	—	2
— Lectură	7	5	10	65	5	4	1	2
— Muzică ușoară	16	3	39	16	6	—	6	13
— Film	7	2	32	25	7	10	—	15
— Televiziune	46	8	8	23	8	7	—	—
— Teatru	—	8	8	58	—	8	16	—

Datele din tabelul nr. 15 reliefează o strînsă asociere între modalitățile de constituire a orizontului cultural și opțiunile culturale, adică o bună parte dintre subiecții formați prin televiziune optează pentru televiziune, cei formați prin frecventarea concertelor de muzică ușoaă preferă muzica (nu același lucru este la grupul format prin concertele de muzică simfonică). Grupurile formate prin radio și filme au o distribuție mai variată a opțiunilor spre deosebire de grupurile formate prin lectură și teatru, concentrate ca opțiune pe carte. Aceste asocieri evidențiază că opțiunile culturale nu sînt întîmplătoare, ci expresia unor structuri, a unor modele pe temeiul cărora subiecții își manifestă comportamentul lor cultural.

Interesante sînt asocierile între rangurile ocupate de fiecare modalitate de constituire a orizontului cultural. Subiecții, care optează pentru muzica simfonică pe rangul I, optează, în majoritatea lor, pe rangul II, pentru lectură (46%), iar pe rangul III pentru teatru (38%) ; subiecții, care optează pentru radio pe rangul I, preferă lectura pe rangul II (58%) și filmele (30%) și televiziunea (25%) pe rangul III ; majoritatea celor care optează pentru lectură pe rangul I preferă filmele pe rangul II (38%), iar pe rangul III preferă televiziunea (25%) și teatrul (25%) ; 90% dintre cei care optează pentru muzica ușoară pe rangul I preferă filmul pe rangul II, iar pe rangul III televiziunea (39%) și teatrul (32%) ; o parte dintre subiecții care preferă filmul pe rangul I optează pentru televiziune (27%) și lectură (22%) pe rangul II, iar pe rangul III optează pentru teatru (20%) și lectură (22%) ; din sublotul care optează pentru televiziune, 60% preferă lectura sau filmul pe rangul II, iar pe rangul III (60%) preferă teatrul sau lectura ; 50% dintre cei care optează pentru teatru pe primul rang preferă lectura pe rangul II, iar 33% din aceeași categorie preferă concertele de muzică simfonică pe rangul III.

Există, așadar, o anumită relație între opțiunile prioritare (rangul I) și cele secundare (rangurile II, III), reliefîndu-se ideea că plasarea unui item pe primul loc nu este întîmplătoare. Cele mai evidente legături sînt la subiecții care optează pentru muzică simfonică, concertele de muzică ușoară sau teatru ca preferințe de rangul I.

O altă corelație este cea între *modalitățile de constituire a orizontului cultural și*

opinia despre necesitatea existenței unei aptitudini speciale pentru dobîndirea unui orizont cultural. Datele arată că subiecții, care menționează frecventarea concertelor de muzică simfonică, frecventarea teatrelor, în proporție mai mare decît restul, consideră că este nevoie de o aptitudine pentru a avea un orizont de cultură. Un număr mai mare de subiecți care optează pentru concertele de muzică ușoară (32%) și film (37%) nu-și pot exprima opinia în legătură cu această problemă.

Interesant de remarcat faptul că un număr mai mare de subiecți care optează pentru filme și concerte de muzică ușoară sînt de părere că nu dispun încă de un orizont de cultură, sau nu-și dau seama dacă au un asemenea orizont de cultură.

Capitolul II

LECTURA

1. *Motivația lecturii*

Cercetarea a urmărit cunoașterea unor dimensiuni ale lecturii cititorilor bibliotecilor județene. Lectura este actul principal prin care este perceput mesajul unei scrieri.

O primă problemă analizată este cea referitoare la *motivația lecturii*, așa cum reiese din tabelul nr. *16*.

Motivația lecturii

Tabelul nr. 16
– % –

Motive	Rang I	Rang II	Rang III	Total
– Formarea culturii generale	31	40	13	84
– Pentru înțelegerea universului	8	13	39	60
– Amuzament, divertisment	13	21	12	46
– Informare în profesie	26	8	8	42
– Curiozitatea	19	8	10	37
– Realizarea de creații originale	2	4	6	12
– Perfecționare profesională	–	2	3	5
– Alte motive	1	–	2	3

Rezultă că mare parte dintre cititori citesc pentru a-și forma o cultură generală. Există un grup de cititori care citesc pentru a afla răspuns la problemele legate de înțelegerea lumii, a universului. Alte grupuri sînt interesate de satisfacerea nevoii de divertisment sau pentru informarea în profesie.

Interesante sînt diferențele între ranguri. Mai mult de jumătate dintre subiecți citesc, în principal, pentru formarea culturii generale sau pentru informarea în profesie. Apoi, este de remarcat că aproape o cincime din lot citește din curiozitate, în primul rînd. Un număr mic de cititori menționează, printre motivele fundamentale, „pentru înțelegerea universului" (motiv de rangul I). Este de presupus că pentru mare parte dintre subiecți care motivează prin cultură generală sau informare în profesie au ca motivație secundară „înțelegerea lumii".

Cu toate că în lot există un număr apreciabil de cititori care au declarat că au interese de creație în unele domenii, totuși motivul „realizarea de creații originale" este menționat de un număr foarte mic de subiecți, ceea ce înseamnă că ori preocupările lor de creație sînt superficiale, ori că manifestarea aptitudinilor creative are loc mai puțin prin utilizarea lecturii. Înclinăm să acordăm credit ambelor situații. Este însă de reținut că ponderea foarte ridicată a grupului care menționează formarea culturii generale exprimă de fapt una dintre funcțiile de bază ale lecturii.

Să vedem în continuare ce deosebiri sînt determinate de indicatorii psihosociali.

Corelarea cu *sexul* nu evidențiază diferențe. La ambele sexe există aceeași structură a motivației lecturii atît ca rang I cît și în rangurile secundare (II, III), ceea ce dovedește o omogenitate în planul motivațiilor.

Ocupația aduce unele nuanțe față de situația pe lotul general. Astfel, ca motivație fundamentală, intelectualii în proporție mare menționează motivul : informarea în profesie (51% inginerii și economiștii, 62% ceilalți intelectuali), iar elevii de la liceele industriale în pondere mai mare decît ceilalți, indică formarea culturii generale, și elevii de la alte tipuri de licee motivează în principal prin satisfacerea curiozității.

Să reţinem că o proporţie mai mare de funcţionari citesc în primul rînd pentru a se distra (60% dintre ei motivează prin divertisment, indiferent de rangul pe care se află acest motiv). Se desprind, aşadar, două grupuri : cel al *intelectualilor* preocupaţi de lectură, în primul rînd ca sursă de informare, şi grupul elevilor interesaţi de lectura ca modalitate de formare a culturii generale. Aceeaşi structurare a motivaţiilor pentru lectură este generată de *vîrstă*, adică motivul „pentru a mă informa în profesie" deţine o pondere mult mai mare la adulţi, iar la adolescenţi şi tineri, motivul „formarea culturii generale".

Corelarea cu *gradul de urbanizare* indică o proporţie mai mare de subiecţi născuţi şi domiciliaţi în sat, ca şi dintre cei veniţi în oraş după vîrsta de 16 ani, care menţionează motivul „informarea în profesie" şi ponderea mai mare a urbanilor care menţionează ca motiv principal „formarea culturii generale".

Corelarea cu *mărimea bibliotecii personale* evidenţiază locul important ocupat de motivul „informarea în profesie" la cei cu biblioteci mari, precum şi ponderea ridicată a motivului referitor la divertisment, la cei cu biblioteci foarte mici. De asemenea, la cei cu biblioteci mari, motivul „pentru a înţelege lumea, universul" este menţionat în proporţie mai ridicată decît la ceilalţi.

Analiza corelaţiilor motivaţiilor pentru lectură cu indicatorii psihosociali pune în evidenţă doar o asociere mai puternică : şi anume cea cu ocupaţia, care acţionează de altfel asupra tuturor celorlalte. Statutul profesional este cel care structurează motivaţia lecturii, chiar şi în cazul altor indicatori, cum ar fi vîrsta şi mărimea bibliotecii personale. De aici decurge o concluzie importantă : motivaţia lecturii este expresia intereselor şi aspiraţiilor profesionale. Fără a insinua ideea pragmatismului lecturii, vrem să subliniem că ocupaţia are rol modelator asupra motivaţiei lecturii. Această activitate intelectuală atît de comună omului contemporan orientează aspiraţii şi trebuinţe spirituale, iar lectura poate fi diriguită de anumite scopuri ce ţin de exercitarea unei profesii sau activităţi (şcolare, în cazul elevilor). Se înţelege, discutăm aici despre prioritatea unui tip de motiv în ansamblul motivaţional care, după cum s-a văzut, este complex, el cuprinzînd mai multe tipuri de motive[1]. Motivul prioritar este determinat de statutul profesional, motiv care la rîndu-i poate să acţioneze asupra celorlalte motive.

Motivaţia lecturii pe judeţele investigate este prezentată în tabelul nr. 17.

Tabelul nr. 17

Motivaţia lecturii corelată cu judeţul

– % –

Motivaţia	Judeţele investigate							
	BRĂILA		CARAŞ-SEVERIN		MUREŞ		VASLUI	
	Opţiune	Total	Opţiune	Total	Opţiune	Total	Opţiune	Total
– Informare în profesie	20	35	28	40	31	52	21	33
– Curiozitate	22	38	26	48	15	32	15	29
– Divertisment	12	42	9	43	11	43	21	53
– Formarea culturii generale	33	87	24	93	31	80	32	77
– Înţelegerea universului	10	67	10	52	7	52	4	59
– Alte elemente	1	19	2	29	1	20	3	26

Apar diferenţe între judeţele investigate, mai ales în ceea ce priveşte preocuparea pentru informarea în profesie prin intermediul lecturii, cu o pondere mai mare în judeţele Mureş şi Caraş-Severin. Divertismentul ocupă un loc mai important la lotul din judeţul Vaslui (mai mult de jumătate), curiozitatea deţine ponderea cea mai ridicată la subiecţii din judeţul Caraş-Severin, iar motivul „înţelegerea universului" la subiecţii din judeţul Brăila. Aşadar, particularităţi socio-culturale specifice fiecărui judeţ aduce unele diferenţieri în motivaţia lecturii în ceea ce priveşte alte motive decît cel referitor la formarea culturii generale.

2. *Conţinutul lecturii*

Chestionarul pentru cititori a cuprins întrebarea „Ce reţineţi *în principal* cînd citiţi o carte de beletristică ?"

Din lotul investigat, 28% declară că sînt preocupaţi de acţiunea prezentată în carte, 23% reţin tematică (problematica") dezbătută, 22% manifestă interes pentru at-

1. Vezi şi Constantin Schifirneţ, *Multilateralitatea ca structură cognitivă şi comportamentală*, în Biblioteca nr. 4/1987.

mosferă, mediul de viață și raporturile între oameni, 10% acordă atenție stilului, 4% rețin comportamentul personajelor, 3% urmăresc personajul principal, 2% sînt interesați de relațiile afective (iubire), 2% sînt preocupați de dialogul personajelor, 1% rețin limbajul personajelor, iar 3% altceva față de elementele menționate mai sus.

Principala concluzie degajată din datele de mai sus este lipsa unui element dominant în lectura subiecților. Trei grupuri dețin o pondere mai mare: cei care urmăresc acțiunea, cei interesați de tematică și cei preocupați de atmosferă. Aceasta evidențiază faptul că lotul investigat se structurează în trei grupuri distincte, în funcție de particularitățile psihosociale. Nu există, așadar, un public cititor orientat către o coordonată a lecturii, ci putem spune că avem mai multe publicuri, fiecare cu opțiuni proprii ce dau un conținut concret lecturii.

Corelarea cu indicatorii psihosociali subliniază unele aspecte ale structurii lecturii.

În funcție de sex nu se constată diferențe însemnate, dimpotrivă, există o omogenitate, adică opțiunile subiecților de ambele sexe se distribuie la fel.

Asocierea cu ocupația determină deosebiri în cadrul lotului, așa cum se poate remarca din tabelul nr. 18.

Tabelul nr. 18

Conținutul lecturii corelat cu ocupația

– % –

Ocupația	Ce se reține în timpul lecturii				
	Stilul	Acțiunea	Tema	Atmosfera	Alte elemente
– Elev liceu matematică	12	32	21	17	18
Elev liceu industrial	8	39	17	20	16
– Elev alte licee	7	25	21	20	27
– Muncitor	8	27	29	21	15
– Funcționar	7	38	20	27	8
– Inginer, economist	17	15	24	32	7
– Alți intelectuali	11	9	36	33	11
– Maiștri	12	41	15	19	13
– Alte ocupații	16	8	27	24	21

Din datele tabelului nr. 18 se desprind următoarele concluzii:

1. Proporția mare de elevi de la liceele industriale, maiștri și funcționari interesați de acțiunea prezentată în cărțile citite; 2) preocuparea unei părți a intelectualității pentru atmosferă; 3) mai mult de o treime dintre intelectuali, alții decît inginerii și economiștii, rețin din cărțile citite, problematica; 4) ponderea mai ridicată a elevilor de la alte tipuri de licee care urmăresc în cursul lecturii reținerea altor elemente decît cele predominante la nivelul lotului; 5) ponderea mică a subiecților intelectuali care dau atenție stilului cărții.

Trebuie spus, însă, că distribuirea elementelor de lectură în funcție de ocupație nu determină deosebiri foarte mari (la nici unul din aceste elemente nu există o pondere care să atingă cel puțin jumătate din cei investigați din cadrul unei ocupații), ceea ce subliniază diversitatea aspirațiilor și trebuințelor la fiecare profesie.

În funcție de vîrstă, distribuirea opțiunilor este prezentată în tabelul nr. 19.

Tabelul nr. 19

Conținutul lecturii corelat cu vîrsta

– % –

Vîrsta	Ce reține în timpul lecturii				
	stilul	acțiunea	tema	atmosfera	alte elemente
14–16 ani	10	40	14	19	17
16–18 ani	9	33	19	19	19
19–24 ani	9	21	26	25	18
25–30 ani	12	21	29	26	12
31–39 ani	14	25	24	28	8
peste 40 de ani	10	26	34	20	10

Acțiunea este urmărită cu precădere de către adolescenți, tema cărților trezește interes pentru un grup mai mare de subiecți în vîrstă de peste 40 de ani, iar atmosfera cărților preocupă o proporție mai ridicată de subiecți în vîrstă 19–30 de ani. Dar se cuvine a sublinia că vîrsta nu determină diferențieri deosebit de mari la toate grupurile de vîrstă, cu excepția celui între 14–16 ani, dominante fiind cele trei elemente : acțiunea, tema și atmosfera.

Corelarea cu *gradul de urbanizare* evidențiază următoarele : o proporție mai mare de subiecți născuți și domiciliați în sat (38%) și de subiecți veniți la oraș după vîrsta de 16 ani (43%), care urmăresc acțiunea ; un grup mai mare de cititori care au venit la oraș pînă la vîrsta de 7 ani, preocupați de atmosferă, raporturile interumane prezentate în cărți.

Mărimea bibliotecii personale aduce unele diferențieri. Astfel, o proporție mare de subiecți cu biblioteci mici urmăresc acțiunea (46% cei cu mai puțin de 30 de cărți, 36% dintre cei cu biblioteci sub 100 de cărți) și ponderea mult mai mică a acestui item la cei cu biblioteci mari (17%). Cea mai pronunțată asociere se constată la itemul „tematică" (problematica) în sensul că pe măsura creșterii mărimii bibliotecii personale crește și numărul celor care-l menționează (8% – subiecții cu mai puțin de 30 de cărți, 15% cu 50 de cărți, 16% cu 100 de cărți, 23% cu 100–200 de cărți, 25% la cei cu 200–500 de cărți, 32% la cei care au peste 500 de cărți). Cît privește itemul „atmosfera", deosebirile nu sînt tranșante. Datele cercetării pun deci în lumină o anumită corespondență între mărimea bibliotecii și elementele urmărite în timpul lecturii.

3. *Modul de desfășurare a lecturii*

În cadrul cercetării s-a urmărit și cunoașterea faptului dacă în timpul lecturii cititorii fac fișe, conspecte, însemnări, pentru a surprinde tipul de lectură dominant la subiecții investigați.

Din cercetare rezultă :

– 24% dintre subiecți fac fișe numai la cărțile de specialitate ;
– 20% numai cînd citesc cărți necesare în elaborarea unei lucrări ;
– 16% numai la cărțile care le plac ;
– 8% întotdeauna, indiferent de carte ;
– 6% numai la cărțile pe care nu le au în biblioteca personală ;
– 15% nu fac conspecte pentru că nu sînt necesare ;
– 8% nu fac conspecte pentru că nu au timp.

Nu se detașează un grup dominant. Este de reținut că 23% dintre subiecți nu fac conspecte, din care 15% consideră că nu sînt necesare, expresie clară a unei mentalități despre lectură. Este de presupus că la acești cititori lectura nu are decît rolul de a răspunde unei nevoi de divertisment. În același mod, trebuie interpretat și grupul celor 8%, care nu fac conspecte pentru că nu au timp, cartea nefiind altceva decît un mijloc de a satisface nevoi imediate, lipsite de adîncime.

Corelarea cu indicatorii psihosociali determină unele nuanțe față de situația pe lotul general. Astfel, asocierea cu *sexul* evidențiază proporția mai mare a băieților care nu fac conspecte (20% dintre ei pentru că nu sînt necesare, iar 7% pentru că nu au timp), față de fete (17% dintre ele nu fac fișe la cărțile citite). De asemenea, băieții, mai mult decît fetele, fac fișe numai la cărțile de specialitate, iar fetele mai mult decît băieții, fac însemnări numai cînd elaborează o lucrare sau numai la cărțile care le plac. De reținut că diferența nu este marcantă.

În funcție de *ocupație*, remarcăm ponderea mai mare a maiștrilor (47%) și a funcționarilor (35%), care nu fac fișe la cărțile citite. De asemenea, un număr mai mare de muncitori și funcționari declară că fac fișe numai la cărțile care le plac, iar la intelectuali există o pondere mai mare de subiecți (36%), care fac fișe numai la cărțile de specialitate.

În funcție de vîrstă, se constată proporția mai mare de subiecți de vîrstă 25–30 de ani (38%), care fac fișe numai la cărțile de specialitate, singura deosebire mai importantă. Vîrsta nu se instituie, așadar, în factor puternic de diferențiere, ceea ce dovedește o omogenitate a opiniilor.

În funcție de *mărimea bibliotecii personale*, se remarcă ponderea mai ridicată a celor care au biblioteci mici, care fac fișe numai la cărțile pe care nu le au în bibliotecă, iar cei cu biblioteci mari, mai mult decît restul, fișează numai cărțile de specialitate. Trebuie menționat însă că mărimea bibliotecii personale nu constituie un factor determinant în diferențierea opiniilor subiecților, așa cum sînt ele structurate la nivelul lotului global.

Corelarea cu alte aspecte ale comportamentului cititorului indică unele concluzii interesante.

O primă asociere, asupra căreia ne oprim, este cea cu motivația lecturii, așa cum reiese din tabelul nr. 20.

Tabelul nr. 20

Tipul de lectură corelat cu motivația

— % —

Cînd face fișe	Motivația				
	Informare profesională	Curiozitate	Divertisment	Cultură generală	Înțelegerea lumii
— la orice carte	41	12	4	27	8
— la cărțile de specialitate	47	9	8	27	5
— elaborarea unei lucrări	26	18	18	36	—
— la cărțile care plac	9	22	15	36	13
— nu, pentru că nu este necesar	12	28	26	29	2
— nu, pentru că nu are timp	14	35	12	23	12

Corelarea cu motivația lecturii reliefează ponderea mai mare a subiecților, care fac fișe la toate cărțile sau numai la acelea de specialitate, la motivația „informare în profesie" și numărul mic de subiecți care fac însemnări numai la cărțile care le plac, la acest tip de motivație. Mai mult de o treime dintre subiecții care nu fac fișe, pentru că nu au timp, citesc din curiozitate. Foarte puțini subiecți care fac fișe la toate cărțile, ca și dintre cei care fac numai la cărțile de specialitate, citesc pentru a se amuza, recrea. Este interesant că la toți subiecții, o pondere ridicată are motivația „citesc pentru a-mi forma o cultură generală". o bună parte dintre cititori, fie că fac însemnări sau nu, sînt preocupați de edificarea unui orizont de cultură. Ca o concluzie generală, se poate consemna ideea unei legături între motivație și preocuparea pentru extragerea de însemnări, conspecte din cărțile citite.

4. Locul preferat de lectură

Dat fiind statutul particular al cititorilor investigați, în calitatea lor de frecventatori ai bibliotecii județene, am considerat util să cunoaștem locul preferat de lectură al subiecților. Investigația evidențiază :

- 81% preferă să citească acasă ;
- 7% preferă să citească în parcuri, în aer liber ;
- 6% preferă să citească în sălile de lectură ale bibliotecii județene ;
- 3% nu au nici o preferință.

Prin urmare, majoritatea subiecților citesc acasă, deci într-un cadru afectiv și spiritual adecvat trebuințelor și modului lor de viață. Situație firească, deoarece lectura este un act intelectual desfășurat într-un context social ce permite meditația, opțiunea pentru timpul de lectură etc.*)

Singurul indicator psihosocial care aduce unele diferențe în lotul cercetat îl reprezintă vîrsta, adică o cincime dintre subiecții de vîrstă între 14—16 ani preferă să citească în parcuri, în aer liber, situație caracteristică, de altfel, pentru acest interval de vîrstă, cînd tinerii se manifestă ca individualități, cînd ei caută desprinderea de familie și, în general, de orice alt factor care acționa asupra personalității lor.

Capitolul III

OPȚIUNI PENTRU CARTE

1. Genul de carte citită

Chestionarul pentru cititori a cuprins o listă cu 25 de tipuri de cărți, asupra căreia subiecții trebuiau să-și exprime opțiunea (pentru fiecare tip). Din cercetare rezultă următoarea ierarhie a cărților citite cu regularitate :

*) Vezi și D. Bazac, *Preocupări de lectură ale adolescenților*, raport de cercetare, C.C.P.T., 1981.

- cartea de proză (roman) – 80%
- almanahuri – 56%
- cartea de proză (schiţe, nuvele, povestiri) – 52%*)
- cartea umoristică – 47%
- cartea poliţistă (aventuri) – 47%
- cartea de ştiinţă (matematică, fizică, biologie, chimie) – 39%
- carte cu subiect ştiinţifico-fantastic – 35%
- carte despre viaţa oamenilor celebri – 36%
- carte de poezii – 31%
- carte despre viaţa copiilor şi tinerilor – 31%
- carte de călătorii – 26%
- carte cu piese de teatru – 24%
- carte de sport – 23%
- carte pentru îndeletniciri de timp liber – 23%
- carte de istorie – 21%
- carte de artă (albume) – 19%
- carte de istorie, teorie şi critică literară – 16%
- carte de filozofie – 13%
- carte medicală – 13%
- carte de eseuri – [illegible]
- carte social-politică – 11%
- stasuri, brevete, invenţii – 8%
- carte de economie – 6%
- legislaţie, drept – 6%
- carte de ateism – 6%
- carte de agricultură – 5%

Predomină de departe romanul, cartea citită cu regularitate de cea mai mare parte a lotului cercetat. De asemenea, este de reţinut că mai mult de jumătate din lot declară că citesc sistematic almanahurile şi cartea de proză scurtă. Aproape jumătate din cititori manifestă interes constant pentru cartea umoristică sau cartea poliţistă. Mai mult de o treime optează pentru cartea de ştiinţă, cartea cu subiecte ştiinţifico-fantastice, cartea despre viaţa oamenilor celebri, cartea de poezii şi cartea despre viaţă copiilor şi tinerilor. Foarte puţini citesc cu regularitate cărţile de eseuri, cărţile social-politice, cărţile de economie, legislaţie şi drept, cartea de ateism şi cartea de agricultură.

Opţiunea pentru roman nu este surprinzătoare, ştiut fiind că publicul nostru cititor, de toate vîrstele, este preocupat de acest gen de carte. Romanul este, am putea spune, arta de masă a secolului nostru ; el satisface trebuinţe specifice oamenilor, asupra cărora nu avem cum să insistăm aici. Datele de mai sus mai pun în evidenţă o concluzie interesantă : un anumit profil al cititorului în care se îmbină interese aparent divergente : cele pentru artă cu cele pentru ştiinţă, pentru subiecte grave dar şi pentru anecdotic. De aici rezultă că nu putem eticheta simplist un cititor, comportamentul şi orizontul său de lectură fiind complex.

Interesante concluzii se desprind din cunoaşterea *nonlecturii* tipurilor de carte investigate, aşa cum rezultă mai jos :

1. carte de proză (roman) – 3%
2. carte de proză scurtă – 6%
3. almanahuri – 8%
4. carte despre viaţa oamenilor celebri – 8%
5. carte umoristică – 9%
6. carte de istorie – 11%
7. catre de poezii – 16%
8. carte despre viaţa copiilor şi tinerilor – 17%
9. carte de călătorii – 17%
10. carte poliţistă – 18%
11. carte cu piese de teatru – 22%
12. carte cu subiecte ştiinţifico-fantastice – 23%
13. carte de artă – 26%
14. carte de ştiinţă – 26%
15. carte pentru îndeletniciri de timp liber – 32%
16. carte de sport – 37%
şi teorie literară – 38%
17. carte de istorie, critică
18. carte medicală – 45%
19. carte de eseuri – 45%
20. carte de filozofie – 48%
21. carte social-politică – 51%
22. carte de ateism – 60%
23. cărţi despre legislaţie, drept – 67%
24. stasuri, brevete, invenţii – 67%
25. carte de economie – 70%
26. carte de agricultură – 73%

Prezentarea acestui tabel cu ponderea nonlecturii pentru fiecare gen de carte are darul de a pune în lumină existenţa unei corelaţii între lectura sistematică a unor cărţi şi nonlectura lor, altfel spus, în foarte puţine cazuri se schimbă ierarhia în raport de acestea, ceea ce înseamnă că locul deţinut de un tip de carte în ansamblul lecturii este dependent de o serie de condiţii particulare ; unele dintre ele le vom pune în evidenţă în cadrul analizei asocierilor dintre opţiunile pentru carte şi unii indicatori psihosociali. Este însă de subliniat, înainte de toate, interesul foarte mare al celei mai mari

*) Concluzie care infirmă datele unei alte cercetări – *„Lectura între certitudine şi aspiraţii"*, coord. Maria Moldoveanu, raport de cercetare, p. 94. „Proza scurtă a fost omisă cu desăvîrşire dintre preferinţele tinerilor investigaţi, se subliniază în lucrarea menţionată.

părţi din lot pentru literatură în diversele ei ipostaze. De asemenea, nu poate fi neglijată importanţa acordată de un număr destul de ridicat de subiecţi cărţilor de ştiinţă şi de artă, expresie a interesului manifestat de un grup anume de cititori pentru aceste tipuri de cărţi. Am putea spune că pentru un număr de oameni arta şi ştiinţa au aceeaşi importanţă, concluzie regăsită de altfel şi în alte cercetări.

Există, după cum se poate observa, un interes scăzut pentru unele cărţi care, ca urmare a propagandei făcute în jurul lor, ar trebui să ocupe un loc cu mult mai notabil decît cel reliefat de cercetare. Ne referim, în primul rînd, la cartea de ateism, dar şi la cartea social-politică şi chiar cartea de economie. Am adăuga la acestea şi cărţile de eseuri ,de istorie şi de critică literară, cărţi ce ocupă un amplu spaţiu în dezbaterile literare şi publicistice.

Aceste cîteva concluzii desprinse din analiza datelor de la nivelul lotului general pun în lumină existenţa unei problematici general – umane reflectată de către literatură, precum şi un interes specific pentru un gen de carte, în funcţie de condiţii particulare de viaţă şi de muncă.

Asocierea cu unii indicatori psihosociali întăreşte concluzia de mai sus.

În funcţie de *sex*, se desprind următoarele concluzii : fetele declară în proporţie mai mare decît băieţii că citesc cu regularitate carte de poezie (42% faţă de 20% băieţi) ; carte despre viaţa copiilor şi tinerilor (37%faţă de 23% băieţi) ; carte de proză (roman) (87% faţă de 72% băieţi) ; carte cu piese de teatru (33% faţă de 15% băieţi); carte de proză scurtă (58% faţă de 45% băieţi) ; carte de istorie şi critică literară (24% faţă de 9% băieţi) ; carte de artă (albume) (24% faţă de 14 %băieţi), iar băieţii, în proporţie mai mare decît fetele citesc carte de ştiinţă (44% faţă de 31% fete) ; carte cu subiecte ştiinţifico-fantastice (37% faţă de 28% fete) ; carte de sport (33% faţă de 9% fete) ; carte de îndeletnicire de timp liber (27% faţă de 18% fete) ; carte de călătorii (29% faţă de 21% fete). În proporţie relativ egală, băieţii şi fetele optează pentru cartea de filozofie (15% fete, 11% băieţi), cartea umoristică (46% băieţi), carte despre legislaţie şi drept (6% fete, 8% băieţi), almanahuri (56% fete, 55% băieţi), carte social-politică (12% fete, 10% băieţi), carte de eseuri (11% fete, 12% băieţi).

Fetele, în proporţie mai mare decît băieţii declară că nu citesc cărţi de istorie (12% faţă de 9% băieţi), cărţi de ştiinţă (29% faţă de 22% băieţi), carte cu subiecte ştiinţifico-fantastice (26% faţă de 20% băieţi), *carte de sport (48% faţă de 26% băieţi)*, cărţi de drept (69% faţă de 63% băieţi), stasuri, brevete de inovaţii şi invenţii (72% faţă de 59% băieţi), carte de călătorii (20% faţă de 15% băieţi), iar băieţii, în proporţie mai mare decît fetele declară că *nu citesc cărţi de poezie (26% faţă de 4% fete)* ; carte despre viaţa copiilor şi tinerilor (21% faţă de 13 % fete) ; carte de filozofie (50% faţă de 45% fete) ; carte cu piese de teatru (29% faţă de 13% fete) ; carte medicală (51% faţă de 36% fete) ; carte de artă (albume) (32% faţă de 18% fete) ; *carte de isto ie, critică şi istorie literară (46% faţă de 28% fete)*, carte de ateism (62% faţă de 55% fete).

Am prezentat diferenţele între sexe cu privire la nonlectura cărţilor şi la lectura sistematică pentru a sublinia punctele de convergenţă şi de deosebire între sexe. Ceea ce se cuvine a fi reţinut este existenţa aceleeaşi ierarhii la ambele sexe, adică tipurile de carte dominante la nivelul lotului general ocupă aceeaşi poziţie şi în cadrul sublotului fiecărui sex. Diferenţa între sexe ţine mai mult de ponderea fiecărui gen de carte.
Se desprinde astfel tendinţa mai puternică a subiecţilor de sex feminin către literatură, deci către ficţiune, precum şi o diversitate mai mare a lecturilor, pe cînd la subiecţii de sex masculin interesul este mai mare pentru literatura ştiinţifică, pentru cartea de specialitate, expresie probabilă a unor preocupări mai intense pentru perfecţionare profesională ca şi pentru tipul de cunoaştere ştiinţifică, pentru o racordare a cunoştinţelor la exigenţele practicii.

O serie de diferenţe apar în raport de ocupaţia subiecţilor, după cum urmează :

– *cartea de istorie* este citită în proporţie mai mare de subiecţii încadraţi în grupul „alţi intelectuali", decît inginerii şi economiştii (47% faţă de 21% media pe lot) ;

– *cartea de poezie* este indicată în proporţie mai mare de elevii încadraţi la grupul „alte tipuri de licee" (42% faţă de 30% media pe lot), iar un număr mai mare de muncitori şi tehnicieni, de ingineri şi economişti declară că nu citesc acest gen de carte ;

– *cartea despre viaţa copiilor şi tinerilor* are o pondere mai mare la cititorii recrutaţi din rîndul elevilor de la liceele industriale, iar un număr mare de subiecţi — maiştri sau plasaţi în grupul „alte ocupaţii" – nu citesc acest tip de carte ;

– *cartea despre viaţa oamenilor celebri* ocupă un loc mai important la elevii de la alte tipuri de licee (46%) şi la intelectualii, alţii decît inginerii şi economiştii ;

– *cartea de ştiinţă* se bucură de audienţă mai mare la elevii de la liceele de matematică-fizică, la ingineri şi economişti, iar un număr mai mare de subiecti muncitor. şi maiştri (37%) şi intelectuali, alţii decît inginerii şi economiştii (47%) afirmă că nu citesc acest gen de carte ;

– *cartea de filozofie* este citită în proporţie mai mare de elevii de la alte tipuri de licee şi de intelectualii umanişti; iar mai mult de jumătate dintre muncitori şi tehnicieni, precum şi dintre elevii de la liceele industriale declară că nu citesc acest gen de carte ;

– *cartea de proză (romanul)*, la toate ocupaţiile deţine un loc proeminent, dar trebuie să consemnăm că 12% dintre ingineri şi economişti nu citesc acest tip de carte ;

– *cartea cu piese de teatru* este citită mai ales de elevii de la alte tipuri de licee (42% faţă de 24% media pe lot), în timp ce muncitorii şi maiştrii, în proporţie mai mare, nu manifestă interes pentru această carte ;

– *cartea de proză scurtă* este citită în mai mică măsură de muncitori şi maiştri ;

– *cartea poliţistă* se bucură de atenţie din partea unui număr mare de subiecţi elevi la alte tipuri de licee (62%), la elevii de la liceele de matematică, (59%), la liceele industriale (56%) şi muncitori (58%), iar o proporţie mai mare de intelectuali declară că nu citesc acest gen de carte (26% ingineri şi economişti, 36% alţi intelectuali) ;

– *cartea umoristică* este citită cu deosebire de elevi şi muncitori şi în mult mai mică măsură de către intelectuali ;

– *cartea cu subiecte ştiinţifico-fantastice* este preferată mai ales de elevi şi nu este citită deloc de un număr mai mare de intelectuali ;

– *cartea de sport* nu este citită mai ales de către elevii de la liceele de matematică-fizică ;

– *cartea de artă* (albume) este citită în mai mare măsură de intelectuali, iar un număr mare de muncitori şi maiştri declară că nu citesc acest gen de carte ;

– *cartea de istorie, critică şi teorie literară* este citită de un grup mai mare de intelectuali, alţii decît inginerii şi economiştii (34% faţă de 15% media pe lot) şi de elevii de la alte tipui de licee (de bănuit de la liceele de filologie), dar un mare număr de ingineri şi economişti, muncitori şi maiştri nu sînt preocupaţi de lectura acestui tip de carte ;

– *cartea pentru îndeletniciri de timp liber* ocupă un loc mai important la muncitori, la ingineri şi economişti, iar un mare număr de maiştri şi de intelectuali, alţii decît inginerii, nu acordă interes acestui gen de carte ;

– *almanahurile* sînt citite în mai mică măsură de intelectuali, alţii decît inginerii şi economiştii (29% faţă de 56% media pe lot) ;

– *cartea de ateism* nu deţine la nici o ocupaţie un loc important ;

– *stasurile şi brevetele de invenţii* deţin un loc foarte mare la ingineri şi economişti (44% faţă de 8% media pe lot) ;

– *cartea de economie* este citită în mai mare măsură de elevii de la alte tipuri de licee(este de presupus, de cei de la liceele economice) (21% faţă de 6% media pe lot),dar trebuie reţinut că ponderea cea mai mică de subiecţi care declară că nu citesc acest gen de carte se regăseşte la grupul inginerilor şi economiştilor (34% faţă de 69% media pe lot) ;

– *cartea social-politică* este citită de un grup mai mare de intelectuali, alţii decît inginerii şi economiştii (24% faţă de 11% media pe lot) şi nu este citită de un mare număr de elevi (69% dintre cei de la liceele de matematică şi fizică, 62% dintre elevii de la liceele industriale) şi de către maiştri (56%) ;

– *cartea de călătorii* este citită în mai mare măsură de către intelectuali ;

– *cartea de eseuri* este citită cu deosebire de către intelectuali, alţii decît ingineri şi economişti (numai 20% dintre aceştia afirmă că nu citesc acest gen de carte, medie pe lotul general fiind 43%).

Cît priveşte celelalte genuri de carte (drept, medicină, agricultură) deosebirile nu sînt evidente între ocupaţii.

Ce arată asocierea cu ocupaţia ? Mai întîi o anumită diversitate a opţiunilor, nu foarte mare însă. Apoi, există o legătură între ocupaţie şi tipul de carte, altfel spus, profesiunea acţionează într-un fel asupra preferinţelor de carte. Este clar că ierarhia opţiunilor principale (pentru cartea de literatură) se regăseşte şi în cadrul fiecărei ocupaţii, un argument pentru susţinerea ideii că pentru acest gen de carte există interes general generat de problematica umană abordată.

Corelaţia cu vîrsta relevă următoarele concluzii mai importante :

– *cartea de istorie* este mai puţin citită de adolescenţi, ea bucurîndu-se însă de un interes mai mare la adulţi, cu deosebire cei care au peste 40 de ani (38% citesc cu regularitate acest tip de carte, faţă de 21% media pe lot) ;

– *cartea de poezie* trezeşte un interes mai mare la adolescenţi şi este citită de un număr mai mic de subiecţi de vîrstă între 31–40 de ani ;

– *cartea despre viaţa copiilor şi adolescenţilor* este citită cu regularitate de jumătate dintre cei de vîrstă între 14–16 ani (doar 6% dintre ei declară că nu citesc acest gen de carte). Este interesant că pe măsura creşterii vîrstei, scade proporţia celor care citesc cartea menţionată.

– *cartea de ştiinţă* este citită mai ales de tineri ; aşa cum se poate vedea din

structura pe vîrste a nonlecturii acestui gen de carte : 14–16 ani – 12%, 16–18 ani – 19%, 19–24 ani – 24%, 25–30 de ani – 34%, 31–40 de ani – 39%, 40–60 de ani – 48%. Este de presupus că ponderea mare a opțiunii pentru cartea de știință (matematică, fizică, biologie, chimie) la vîrsta adolescenței să fie determinată de confuzia cu manualele pe domeniile respective ;

– *cartea de filozofie* este citită în mai mare măsură de subiecții adulți, existînd o corelație între vîrstă și acest tip de carte, adică proporția celor preocupați de cartea de filozofie este mai mare cu cît vîrsta este mai mare, așa cum se poate observa și din nonlectura acesteia : 4–16 ani – 65%, 16–18 ani – 52%, 19–24 ani – 43%, 25–30 de ani – 48%, 31–39 ani – 36%, peste 40 de ani – 33% ;

– *cartea cu piese de teatru* pare să se bucure de o atenție sporită la subiecții cuprinși în intervalul de vîrstă 14–16 ani (40% o citesc cu regularitate, față de 24% media pe lot), iar o proporție mai mare de subiecți de vîrstă între 31–39 ani nu o citesc (32% față de 21% media pe lot) ;

– *cartea de proză scurtă* este citită cu regularitate de către adolescenți (64% de către subiecții de vîrstă 14–16 ani, 56% de cei de vîrstă 16–18 ani, 48% de cititorii în vîrstă de 19–24 ani, 49% de cei în vîrstă 25–30 ani, 44% dintre subiecții de vîrstă 31–39 ani, 38% dintre cei care au peste 40 de ani ;

– *cartea polițistă* este citită mai ales de adolescenți – 74% dintre cei de vîrstă între 14–16 ani, 57% dintre cei de 16–18 ani. Doar 21% dintre cei de vîrstă între 31–39 ani citesc cu regularitate acest tip de carte ;

– *cartea umoristică* este citită cu regularitate în proporție mai mare de adolescenți : 40% cei de vîrstă între 14–16 ani, 42% cei de vîrstă între 16–18 ani, 32% cei de vîrstă între 19–24 ani, 28% cei de vîrstă între 25–30 ani, 17% cei de vîrsta cuprinsă între 31–39 ani, 12% cei care au peste 40 de ani ;

– *cartea cu subiecte științifico-fantastice* ocupă un loc important între opțiunile adolescenților ;

– *cartea de sport* este citită în proporție mai mare de către adolescenți ;

– *cartea de artă (albume)* este citită cu regularitate în mai mare măsură de către adulți, cu deosebire de către cei de vîrsta între 31–40 ani ;

– *cartea de istorie, critică și teorie literară* este citită de un grup mai mare din intervalul de vîrstă între 40–60 de ani (26% față dt 15% media pe lot). Aproape jumătate din subiecții de vîrstă 31–39 ani (media pe lot – 37%) nu citesc acest gen de carte ;

– *cartea de drept și legislație* este citită de nu grup mai mare din intervalul de vîrstă între 31–39 de ani (45% față de 31% media pe lot), situație explicabilă prin ponderea deținută de intelectuali ;

– *almanahurile* ocupă un loc important la toate vîrstele, cu excepția intervalului 31–39 ani, la care doar 42% citesc cu regularitate (media pe lot – 56%) ;

– *cartea de ateism* este citită în proporție mică de către toate vîrstele, așa cum reiese din ierarhia celor care n-o citesc : 70% dintre cei de vîrstă 14–16 ani, 61% la cei de vîrstă între 19–24 ani, 58% la cei de vîrsta între 25–30 ani, 59% la cei de vîrstă între 31–39 ani și 48% la cei de vîrstă de peste 40 de ani. S-ar părea că acest tip de carte se bucură de atenție din partea unui grup mai mare de adulți ;

– *stasurile și brevetele de invenții* sînt citite de un număr mai mare de subiecți de vîrstă între 31–39 de ani ;

– *cartea de economie* ocupă un loc mai important la subiecții de vîrstă adultă (peste 40 de ani) ;

– *cartea social-politică* este citită mai ales de subiecții adulți și în număr mic de către adolescenți. Declară că nu citesc acest gen de carte 64% dintre cei de vîrstă între 14–16 ani, 62% dintre cei de vîrstă între 16–18 ani, 49% dintre cei de vîrstă între 19–24 ani, 43% dintre cei de vîrstă între 25–30 de ani, 44% dintre cei de vîrstă între 31–39 ani și *14% dintre cei care au peste 40 de ani.*

La celelalte genuri de cărți nu există deosebiri marcante în funcție de vîrstă. Concluzia principală ce se poate desprinde din analiza asocierii vîrstei cu opțiunile pentru carte este interesul adolescenților pentru literatură, mai ales pentru cea de divertisment și locul important ocupat de cartea de specialitate, inclusiv cartea de filozofie și social-politică la adulți. *Există deci o vîrstă a lecturii literare și o vîrstă a lecturii specializate.* Trebuie menționat că la toate vîrstele se manifestă preocupare pentru roman, acesta fiind genul de carte pentru care vîrsta nu are importanță. Intervine, se înțelege, diferența determinată de tipul de roman preferat de fiecare generație dar, dincolo de asemenea deosebiri, există aceeași nevoie de romanesc la toți cititorii.

Mărimea bibliotecii personale. Așa cum am menționat în Introdcuere, mărimea bibliotecii personale o considerăm ca un indicator psihosocial de diferențiere a opțiunilor subiecților pentru carte. Să urmărim în continuare asocierea dintre mărimea bi-

bliotecii personale și opțiunile pentru carte:

– *cartea de istorie* este citită cu regularitate în proporție mai mare de către subiecții cu biblioteci mari;

cartea despre viața copiilor și tinerilor prezintă interes mai mare pentru cei care nu au biblioteci și pentru subiecții care au sub 30 de cărți (55%, respectiv 41% față de 30% media pe lot);

– *cartea de știință* este citită în proporție mai mare de subiecții care au biblioteci mici (sub 50 de cărți). Doar 15% dintre aceștia declară că nu citesc asemenea carte, față de 33% dintre cei care au peste 500de volume. Explicația probabilă constă în aceeași confuzie între manuale și cartea de știință întîlnită la elevi;

– *cartea de filozofie* este citită de un grup mai mare din rîndul celor care au biblioteci mari (33% dintre cei cu biblioteci de peste 500 de cărți declară că nu citesc acest tip de carte, media pe lot fiind de 47%);

– *cartea polițistă* este citită cu precădere de către cei cu biblioteci mici.

– *cartea umoristică* apare în proporții relativ egale la toate grupurile determinate de mărimea bibliotecii personale, diferențele nefiind semnificative (de pildă, 14% dintre cei cu biblioteci de peste 500 de volume, declară că nu citesc asemenea carte, media pe lot fiind de 9%);

– *cartea cu subiecte științifico-fantastice* se bucură de o atenție mai mare la cei care au biblioteci mici și la cei care au biblioteci de peste 500 de volume;

– *cartea de sport* este citită mai ales de cei cu biblioteci mici. Semnificativă este ierarhia celor care citesc cu regularitate acest tip de carte: 33% cei care au sub 30 de cărți, 29% cei care au sub 50 de cărți, 23% cei care au sub 100 de cărți, 20% cei care au între 100 și 200 de cărți, 20% cei care au între 200 și 500 de cărți, 13% cei care au peste 500 de cărți. In timp ce numai 18% dintre cei care au sub 30 de volume afirmă că nu citesc carte de sport, 42% care au biblioteci mari nu o citesc;

– *cartea de artă (albume) și despre artă* este citită mai ales de cei care au biblioteci mari;

– *cartea de istorie, critică și teorie literară* prezintă interes cu precădere pentru subiecții care au biblioteci mari, peremptorie fiind nonlectura acestui gen de carte: 46% dintre cei cu biblioteci sub 100 de cărți, 37% cu biblioteci întrt 100 și și 200 de cărți, 34% care au între 200 și 500 de cărți, 30% dintre cei care au peste 500 de cărți;

– *almanahurile* sînt citite cu regularitate de un număr mai mic de subiecți care au peste 500 de cărți (44% față de 56% media pe lot);

– *cartea social-politică* este citită de un grup mai mare din rîndul celor care au biblioteci mari, subliniind însă că la toate grupurile, ponderea o dețin cei care declară că nu citesc acest gen de carte;

– *cartea de ateism* nu prezintă interes la toate grupurile structurate în funcție de mărimea bibliotecii;

– *cartea de călătorii* ocupă un loc important la cei cu biblioteci mari;

– *cartea de eseuri* este citită în proporție mare de către cei cu biblioteci mari, așa cum rezultă din nonlectura acesteia: 52% cei care au sub 30 de cărți, 51% dintre cei care au sub 50 de cărți, 50% dintre cei care au sub 100 cărți, 54% dintre cei care au 100–200 de cărți, 37% dintre cei care au 200–500 de cărți și 27% dintre cei care au peste 500 de cărți;

La celelalte genuri de carte nu există deosebiri esențiale determinate de mărimea bibliotecii personale. Acest indicator relevă existența unui anumit comportament de lectură, în funcție de mărimea bibliotecii personale, ceea ce dovedește că el se instituie în condiție a statusului cultural al individului. Structurarea opțiunilor pentru carte nu este deci întîmplătoare, ci exprimă situații sociale și spirituale concrete. Preocuparea pentru constituirea bibliotecii personale este strîns legată de aspirațiile și interesele pentru un gen de cultură și activitate culturală.

O corelație interesantă pare a fi între *profilul bibliotecii personale și genul de carte citit*:

– *cartea de istorie* este citită în proporție mai mare de către subiecții cu biblioteci în care predomină cărțile de memorii, de artă, de călătorii;

– *cartea de poezie* este citită de un grup mare de subiecți care au în bibliotecă, mai ales carte de poezie (62% dintre ei citesc sistematic acest gen de carte – media pe lot fiind 30% și doar un subiect nu citește poezie (media pe lot – 15%). 31% dintre cei a căror bibliotecă este profilată pe carte tehnică nu citesc carte de poezie;

– *cartea de știință* este citită cu precădere de cei cu biblioteci în care predomină cartea științifică sau tehnică: 65% dintre cei care au cărți științifice și 68% dintre cei care au carte tehnică declară că citesc cu regularitate cartea de știință

iar 32% dintre cei care au carte de poezie, nu citesc cartea de ştiinţă) ;

– *cartea de filozofie* este citită în proporţie mai mare de subiecţii cu biblioteci profilate pe cartea de poezie (70% dintre ei) sau pe cartea de artă (73% dintre ei), sau pe cartea de ştiinţă (66% dintre ei), în timp ce un mare număr de subiecţi care au cărţi tehnice (63%) sau cărţi de proză (51%) nu citesc cartea de filozofie :

– *cartea de proză (roman)* deţine ponderea cea mai ridicată la toate profilele de bibliotecă, dar cu mari variaţii : 54% la cei care au cărţi ştiinţifice, 66% dintre cei cu cărţi tehnice, 82% dintre cei cu cărţi de poezie, 88% dintre cei cu cărţi de proză, 69% dintre cei cu cărţi de călătorii, 54% dintre cei cu cărţi de biografii (memorii), 36% dintre cei cu cărţi de artă declară că citesc cu regularitate romane ;

– *cartea cu piese de teatru* este citită mai ales de cei care au cărţi de poezie (41% dintre ei o citesc cu regularitate, media pe lot – 24%) ;

– *cartea de proză (schiţe, nuvele, povestiri)* este citită cu precădere de cei care au în bibliotecă mai ales cărţi de literatură beletristică ;

– *cartea poliţistă* este citită mai ales de cei care au în bibliotecă volume de călătorii (74% dintre ei, faţă de 46% media pe lot) ;

– *cartea umoristică* este citită de un număr mai mare de subiecţi care au cărţi de călătorie sau de memorii ;

cartea cu subiecte ştiinţifico-fantastice se bucură de interes din partea unui mare grup de cititori care au în bibliotecă volume de călătorii (65% faţă de 33% media pe lot) ;

– *cartea de sport* ocupă un loc important la un număr mare de subiecţi a căror bibliotecă este profilată pe cartea de călătorii ;

– *cartea de artă* este citită mai ales de un număr mare de subiecţi care au biblioteci profilate pe cartea de artă şi pe cartea de poezie ;

– *cartea pentru îndeletniciri de timp liber* este citită de un grup mare de subiecţi care au în biblioteca personală cărţi tehnice (87% dintre ei, faţă de 66% media pe lot, iar 58% dintre ei o citesc cu regularitate, media pe lot fiind de 22%) ;

– *almanahurile* sînt citite mai ales de subiecţii care au cărţi tehnice (76% dintre ei le citesc cu regularitate), cărţi de călătorie (74% dintre ei le citesc cu regularitate) şi cărţi de memorii (64% dintre ei le citesc cu regularitate). 36% dintre cei care au cărţi de artă, citesc sistematic almanahuri ;

– *cartea social-politică* se bucură de interes din partea unui grup mai mare de subiecţi care au cărţi de artă (54% dintre ei) sau cărţi de ştiinţă (55% dinte aceştia). 82% dintre subiecţii care au cărţi de memorii (biografii) şi 61% dintre cei care au cărţi de călătorii nu citesc carte social-politică ;

– *cartea de călătorii* este citită, se înţelege, mai ales de către cei care au în biblioteca personală cărţi de călătorii ;

– *cartea de eseuri* este citită cu precădere de către subiecţii care au în biblioteca personală cărţi de artă, cărţi de poezie sau cărţi de memorii.

Asocierea dintre profilul bibliotecii personale şi tipul de carte citită cu regularitate pune în evidenţă o legătură strînsă între conţinutul bibliotecii şi preferinţele de lectură. Deci, putem spune că nu este întîmplătoare orientarea unor cititori spre un anumit gen de carte, ea fiind determinată de interese şi aspiraţii concrete.

Cercetarea dezvăluie şi anumite neconcordanţe în asocierea analizată, ceea ce face ca subiecţii, în a căror bibliotecă predomină un gen de carte (de pildă, poezie sau ştiinţă, tehnică, artă), să declare că nu citesc niciodată acest tip de carte. De pildă, 9% dintre cei care au cărţi de ştiinţă nu citesc deloc cărţi de acest gen. Dar dincolo de asemenea contradicţii în comportamentul faţă de instrumentul de cercetare al unui grup foarte mic de subiecţi, reţinem interdependenţa puternică dintre biblioteca personală şi conţinutul lecturii lotului cercetat.

Corelaţia opţiunilor pentru carte cu *gradul de urbanizare* evidenţiază următoarele concluzii :

– un număr mai mare de subiecţi stabiliţi la oraş după vîrsta de 16 ani declară că nu citesc cărţi de poezie, istorie, despre viaţa copiilor şi tinerilor, despre viata oamenilor celebri, cărţi de ştiinţă (40% dintre ei), carte de filozofie, cartea cu piese de teatru, cartea de proză scurtă, cartea cu subiecte ştiinţifico-fantastice, cartea de sport, cartea de artă ;

– cartea de ateism, social-politică, cartea de economie, cartea de artă este citită în proporţie mai mare de către subiecţii stabiliţi în oraş la vîrsta 7–16 ani, precizînd că o bună parte dintre ei sînt intelectuali ;

– **indicatorul „gradul de urbanizare" nu constituie însă un factor de diferenţiere importantă a lotului cercetat, de unde reiese ideea că opţiunile pentru carte sînt, în-**

tr-un anume fel, omogene din punctul de vedere al urbanizării. Prin urmare, nevoia de lectură este aceeaşi, se structurează în acelaşi mod la toate grupurile de cititori. Rezidenţa în urban sau în rural nu se instituie în element de configurare a unor opţiuni specifice pentru tipul de carte. Această concluzie, caracterizată în mod firesc printr-un înalt grad de generalitate, trebuie apreciată ca o tendinţă, deoarece, aşa cum arată şi datele prezentate mai sus, unele diferenţieri există, dar ele nu sînt deosebit de semnificative. De aici rezultă că gradul de urbanizare acţionează, probabil, ca element de structurare a opţiunilor pentru carte, corelat cu alţi indicatori. Cu alte cuvinte, comportamentul dat de mediul de rezidenţă nu influenţează prin el însuşi asupra comportamentului cultural al individului. El dă seama de anumite particularităţi în măsura în care este asociat cu alte condiţii şi factori ai mediului de viaţă şi de muncă ai individului. Pe de altă parte, trebuie să consemnăm faptul că mediul de rezidenţă poate accentua interesul pentru un gen de carte cerut de specificul vieţii în mediul respectiv.

2. *Ierarhizarea opţiunilor pentru carte*

Pentru a cunoaşte cu mai multă exactitate structura preferinţelor pentru carte, chestionarul pentru cititori a cuprins şi întrebarea *„Care dintre tipurile de carte îl preferaţi cel mai mult?"*

Din cercetare rezultă:
- 33% dintre subiecţi preferă cartea de proză (romanul);
- 12% preferă cartea poliţistă;
- 8% preferă cartea de poezie;
- 6% preferă cartea de istorie;
- 5% preferă cartea de ştiinţă;
- 5% preferă cartea despre viaţa copiilor şi tinerilor;
- 4% preferă almanahurile;
- 3% preferă cartea de filozofie;
- 3% preferă cartea cu subiecte ştiinţifico-fantastice.

Restul tipurilor de cărţi întruneşte 21% din preferinţe. Aşadar, se constată o mare diversitate de preferinţe. Se detaşează totuşi preferinţele pentru roman (o treime din lot optează pentru acest gen de carte). Este interesant că în afară de roman nu se respectă ierarhia intensităţii de lectură a cărţilor investigate, ierarhie care avea în frunte cartea de proză scurtă, almanahurile, cartea despre viaţa oamenilor celebri, cartea umoristică. Ierarhia opţiunilor pentru carte indică un număr mai mare de preferinţe pentru cartea poliţistă, cartea de poezie şi cartea de istorie. Pe de altă parte, observăm ponderea importantă deţinută de cartea de literatură (53% dintre preferinţe), încă un argument că lectura este centrată, în principal, pe literatura de ficţiune.

Lipsesc din ierarhia de mai sus genuri de cărţi cum sînt cele de teatru, proza scurtă (doar 2 subiecţi au indicat-o ca preferinţă), cartea umoristică, cartea de sport, cartea de teorie şi istorie literară (numai 4 subiecţi), cartea de eseuri (numai trei subiecţi).

Fără îndoială, preferinţele subiecţilor nu pot fi etichetate ca dogmatice sau discriminatorii. Aceste preferinţe prioritare sînt însoţite de preferinţe pentru alte cărţi. Ceea ce am prezentat se referă, deci, la o opţiune tranşantă, aşa cum cerea instrumentul de cercetare.

3. *Opţiuni pentru literatura română sau literatura universală.*

În cadrul cercetării am urmărit cunoaşterea opţiunilor cittiorilor pentru literatura română şi cea universală, pornind de la prezumţia că, date fiind calitatea şi conţinutul literaturii naţionale, interesul subiecţilor se îndreaptă către acest gen de scriere.

Datele cercetării arată:
- 14% din lot citesc mai ales literatură clasică română;
- 14% din lot citesc mai ales literatură română contemporană;
- 43% din lot citesc mai ales literatură universală clasică;
- 24% din lot citesc mai ales literatură universală contemporană;
- 4% nu citesc literatură beletristică.

Se desprinde, aşadar, concluzia că mare parte din lot citeste literatură universală (67%), cu precădere literatură universală clasică. Numai 28% din lot citesc literatură română. Prezumţia noastră nu se verifică. Cîteva aspecte se pun în legătură

cu aceste informații. În primul rînd, locul ocupat de literatura universală în opțiunile subiecților pare cu atît mai surprinzător, cu cît acest tip de literatură nu se predă în școală decît sporadic. Ponderea covîrșitoare o deține literatura română în programele școlare. Este posibil oare ca tocmai această lipsă să contribuie la acest interes majoritar pentru *literatura universală* ? Sau însăși predarea literaturii române a determinat orientarea către cea universală ? Sînt întrebări firești pe care ni le punem, pentru că altfel nu se poate explica opțiunea atît de mare pentru literatura universală *). Cercetările au reliefat că după absolvirea școlii, foarte puțini tineri recitesc opere predate în școală, avînd convingerea că nu mai este necesară o nouă lectură sau manifestînd refuzul revenirii la o operă pe care a trebuit să o perceapă școlărește, dogmatic și coercitiv.

Nu excludem din explicațiile referitoare la locul deținut de literatura universală între opțiunile subiecților moda sau prejudecata despre calitatea mai înaltă a acestei literaturi față de cea autohtonă. Pe de altă parte, este posibil să acționeze și prestigiul unor mari scriitori străini, precum și nevoia lărgirii orizontului de cunoaștere și de percepere a realității.

Dar *aspectul cel mai interesant ridicat de datele de mai sus este proporția* mare de cititori (cea mai mare dintre toate opțiunile), care citesc mai ales literatură universală clasică. Este bine știut că, nu rareori, publicul cititor este acuzat *de inapetență* pentru valorile clasice. Or, cercetarea de față infirmă această idee. Investigația nu a pătruns în profunzimea lecturii literare, însă putem presupune existența unei anumite rezerve din partea cititorilor față de stilul și chiar problematica literaturii contemporane. Și totuși, rămîne întrebarea : Ce clasici ai literaturii universale sînt citiți sistematic de către publicul cititor ? Nu putem susține că marii autori (Dante, Shakespeare, Göethe, Schiller, Dickens, Hugo, Cervantes, Tolstoi, Dostoievski, Turgheniev, Balzac etc.) se regăsesc în lectura celor mai mulți dintre cititorii investigați.

Există poate în opțiunile subiecților și credința că adevărata literatură este doar cea clasică, scrisă într-o formă clară, accesibilă tematic și stilistic și care nu ar cere efort de descifrare a mesajelor. Este adevărat că fiecare generație redescoperă într-o operă perenă noi sensuri și, totodată, o investește cu sensuri proprii pe măsura aspirațiilor și trebuințelor sale, ale epocii sale. Sugestie ce poate fi luată în seamă deoarece lotul cercetat este alcătuit din cititori care frecventează bibliotecile județene, ei constituind deci un public centrat pe interese de lectură bine delimitate.

Corelarea cu indicatorii psihosociali determină unele nuanțe față de situația pe lotul general.

Subiecții de sex feminin, în proporție mai mare decît subiecții de sex masculin, citesc literatura clasică, fie română, fie universală. Băieții, mai mult decît fetele, citesc literatură universală contemporană. De reținut însă că la ambele sexe ierarhia preferințelor pentru cele două tipuri de literatură (română și universală) este aceeași ca și la nivelul lotului general, manifestîndu-se doar variațiile expuse mai sus. Pe de altă parte, este de consemnat că 7% din subiecții de sex masculin declară că nu citesc literatură.

Din corelația cu *ocupația* se desprinde concluzia ponderii mai mari a literaturii române la elevii de la alte tipuri de licee (38% față de 27% lot) decît cele de matematică și industriale , a locului mare ocupat de literatura clasică universală la ingineri (economiști), funcționari și maiștri, iar la ceilalți intelectuali opțiunea unei mari părți este pentru literatura universală contemporană (44% față de 24% media pe lot). După cum se poate observa, la toate categoriile socioocupaționale ponderea o deține opțiunea pentru literatura universală, inclusiv la elevi. În acest ultim caz, al elevilor, am putea vorbi de o ruptură între ceea ce se predă în școală și ceea ce citesc elevii, între bibliografia recomandată la școală și lectura elevilor.

Vîrsta determină unele diferențieri, în sensul că subiecții adulți de peste 40 de

---

*) Datele cercetării de față diferă de concluziile unor investigații întreprinse. De exemplu, la Biblioteca municipală București, o cercetare a fișei cărții evidențiază că „interesul publicului cititor față de literatura română este ceva mai mare decît față de literatura universală poate și în legătură cu nivelul de informare mai bogat în acest plan, poate și determinat de ponderea mai însemnată deținută de aceasta în bibliografia școlară (Doina Guică, Circulația cărților la biblioteca „Mihail Sadoveanu', în Biblioteca nr. 4/1987). Cartea de literatură română apare în pondere mai mare în circulația cărții bibliotecii bucureștene, deoarece este solicitată, mai ales de tineretul studios care trebuie să citească lucrări predate în școală. Putem bănui că cititorii inclusiv din lotul cercetării noastre, au în propriile biblioteci cărți din literatura universală sau le obțin pentru lectură pe alte căi. Într-o altă cercetare, s-a remarcat predominanța subiecților „care au declarat un interes moderat pentru lectura literaturii (române) contemporane ; *Lectura între certitudine și aspirații*, coord. Maria Moldoveanu, raport de cercetare, București, 1983, p. 35.

ani, în proporție de 40%, citesc literatură română, iar cei de vîrstă între 25–39 ani citesc cu precădere literatură universală (68% dintre cei de vîrstă între 25–30 ani citesc literatură universală clasică, iar 12% din același grup citesc literatură universală contemporană ; 39% dintre cei de 31–39 ani citesc literatură clasică, iar 43% din același grup de vîrstă citesc literatură universală contemporană).

Corelația cu *mărimea bibliotecii personale* reliefează ponderea mai mare a opțiunilor pentru literatura română la cei care au între 100–200 de cărți, dar la toate tipurile de mărimi ale bibliotecilor personale locul cel mai important îl deține preferința pentru literatura universală. Acest indicator este cel mai puțin semnificativ dintre toate cu care s-a corelat opțiunea pentru literatura română sau literatura universală, ceea ce înseamnă că el nu acționează asupra orientărilor de lectură ale cititorilor.

Din asocierea cu motivele lecturii (de rangul I) reiese proporția mai mare de subiecți orientați către literatura universală, care motivează prin nevoia informării în profesie și prin aspirația de a înțelege lumea (universul).

4. *Factori care orientează împrumutul cărților de la biblioteca județeană*

Din cercetare rezultă :

— 58% dintre subiecți împrumută cărți de la biblioteca județeană fără a apela la îndrumarea din partea cuiva ;
– 10% împrumută cărți de la biblioteca județeană la recomandarea profesorilor ;
– 10% împrumută cărți de la biblioteca județeană prin consultarea cataloagelor bibliotecii ;
8% împrumută cărți de la biblioteca județeană la recomandarea bibliotecarului ;
– 6% împrumută cărți de la biblioteca județeană la recomandarea prietenilor ;
2% împrumută cărți de la biblioteca județeană la recomandarea colegilor ;
– 2% împrumută cărți de la biblioteca județeană după sfaturile părinților ;
– 2% îmrpumută cărți de la biblioteca județeană după informațiile din presă ;
2% menționează alte modalități.

Reiese că mare parte dintre subiecți sînt independenți în această acțiune. Restul subiecților (42% dintre ei) se adresează mai ales profesorilor, cataloagelor bibliotecii și bibliotecarului.

Corelarea cu indicatorii psihosociali pune în evidență deosebirea între grupul care nu apelează la nimeni și cei care apelează. Astfel, subiecții de sex masculin, în proporție mai mare decît subiecții de sex feminin, manifestă spirit de independență (65% față de 51%), și drept urmare, fetele dețin o pondere mai ridicată la toți factorii care le determină să împrumute cărți de la biblioteca județeană.

Corelarea cu *ocupația* evidențiază următoarele : numai 38% dintre elevii de la alte licee decît cele de matematică sau industriale fac împrumut la biblioteca județeană, fără să apeleze la un factor de îndrumare. 29% din aceeași categorie de subiecți apelează la sfaturile profesorilor ; un număr mai mare de funcționari se adresează bibliotecarului în împrumutul cărților (27% față de 8% media pe lot) ; 29% dintre ingineri și economiști apelează la consultarea colecțiilor bibliotecii.

Capitolul IV

ROLUL BIBLIOTECII ÎN EDUCAREA CITITORILOR

1. *Impactul bibliotecii asupra cititorului*

Cercetarea a urmărit cunoașterea opiniilor subiecților despre rolul bibliotecii în comportamentul lor, pentu a întregi imaginea referitoare la raportul dintre bibliotecă și cititor, așa cum reiese din tabelul nr. 21.

Tabelul nr. 21

Rolul bibliotecii în comportamentul cititorilor

— % —

Itemuri	Tip de acord: acord mare	acord parțial	dezacord
– biblioteca răspunde intereselor mele de cultură generală	83	8	7
– Biblioteca răspunde intereselor mele profesionale	67	19	11
– Biblioteca îmi oferă largi posibilități de petrecere a timpului liber	66	17	15
– Biblioteca mă inițiază în cultură	78	11	9
– Biblioteca contribuie la formarea gustului meu estetic	66	19	12
– Biblioteca mă ajută să mă informez	83	7	7
– Biblioteca contribuie la educația mea multilaterală	81	8	8

Așadar, pentru o bună parte dintre subiecți, biblioteca contribuie la formarea lor multilaterală, cu deosebire în ceea ce privește cultura generală, informarea, inițierea în cultură. Există un număr de subiecți care declară că biblioteca nu răspunde intereselor lor profesionale, iar pentru un alt grup această instituție nu oferă posibilități de petrecere a timpului liber sau nu contribuie la formarea gustului estetic. Evident, proporția acestor subiecți este mică, dar este de meditat de ce unii cititori nu acordă credit bibliotecii în educarea lor estetică sau în formarea lor profesională.

Semnificativ este faptul că indicatorii psihosociali nu determină deosebiri notabile în cadrul lotului, ceea ce demonstrează că impactul bibliotecii asupra publicului cititor se realizează pe aceleași coordonate dincolo de orice particularități psihosociale. Biblioteca reprezintă pentru cvasimajoritatea subiecților o instituție de cultură, aptă să ofere modalitățile de informare, formare și educare spirituală.

2. *Participarea la acțiunile bibliotecii*

O primă întrebare adresată cititorilor investigați a fost „Participați la acțiunile organizate de biblioteca județeană ?. 6% dintre subiecți declară că participă cu regularitate, 32% afirmă că din cînd în cînd merg la aceste acțiuni, iar 60% nu participă. Datele sînt grăitoare prin ele însele : foarte puțini cititori sînt prezenți sistematic la acțiunile bibliotecilor județene, deși acestea fac eforturi susținute pentru a organiza cît mai multe acțiuni cu publicul. Corelarea cu indicatorii psihosociali reliefează participarea scăzută, mai ales a elevilor, cu deosebire a celor de la liceele de matematică-fizică (70% dintre ei).

O a doua întrebare a fost următoarea : „Cum apreciați acțiunile organizate de biblioteca județeană ?", la care s-a obținut următoarea configurație a răspunsurilor : 33% declară că majortiatea sînt interesante, 2% declară că majoritatea sînt neinteresante, 20% spun că nu-și dau seama, iar 44% nu participă. Opiniile exprimate la această întrebare sînt mai edificatoare decît celelalte la întrebarea privind participarea, în sensul că reiese și mai clar gradul de necunoaștere a acțiunilor organizate de biblioteca județeană.

Din perspectiva temei cercetate trebuie să subliniem faptul că nu există nici o diferență între gradul de participare la acțiunile organizate al celor care manifestă interese în creațit și al celorlalți așa cum se poatt observa în tabtlul nr. 22.

Tabelul nr. 22

Participarea la acțiunile bibliotecii corelată cu interese pentru creație

— % —

dacă are interese în cercetare	gradul de participare: des	rar	niciodată
da	6	35	59
nu	8	28	64

Anumite diferenţe apar între judeţele investigate cu privire la gradul de participare la acţiunile bibliotecii judeţene. 75% dintre subiecţii din Brăila, 45% dintre subiecţii din Caraş-Severin, 61% dintre subiecţii din Mureş şi 50% dintre subiecţii din Vaslui declară că nu participă la acţiunile bibliotecii. Există, fără îndoială, motive asupra cărora nu insistăm, pentru că nu au făcut obiectul cercetării, motive ce determină ca gradul de participare să fluctueze de la judeţ la judeţ. Pot fi invocaţi mulţi factori specifici, dar şi generali (timpul liber, interes pentru alte mijloace de cultură, lipsa deprinderilor de participare, viziunea despre bibliotecă).

Din discuţiile purtate cu cititori şi din interviurile realizate cu bibliotecari a rezultat o anumită imagine a cititorilor faţă de bibliotecă, apreciată în primul rînd ca o instituţie axată pe carte şi lectură. Biblioteca nu are cum să organizeze asemenea acţiuni, mi-au declarat cititori din Tg. Mureş. „Ceea ce spuneţi dumneavoastră se face de către Palatul culturii. Dar aceste acţiuni nu sînt de competenţa bibliotecii", a afirmat un cititor (funcţionar de profesie, din Tg. Mureş, care nu ştia că acţiunile despre care-i relatam erau de fapt organizate de biblioteca judeţeană Mureş).

În legătură cu aceste chestiuni se pune o problemă cu profunde semnificaţii în viaţa spirituală a localităţii judeţului în care fiinţează biblioteca judeţeană şi anume, creditarea în tot mai mare măsură a bibliotecii judeţene ca factor dinamizator al întregii activităţi culturale, ea substituindu-se, uneori, unor instituţii cum sînt teatrul, filarmonica şi chiar cinematograful. Dacă luăm doar un exemplu : programele de acţiuni ale bibliotecii judeţene Mureş, vom constata cu uşurinţă cum această prestigioasă instituţie este iniţiatorul tuturor manifestărilor legate de evenimente politice, culturale, economice din judeţ, la care apar însă în calitate de colaboratori, celelalte instituţii.

3. *Condiţiile favorabile participării la activitatea bibliotecii judeţene*

Participarea la activitatea unei instituţii de cultură este determinată, în mod firesc, de existenţa unor condiţii adecvate, atît subiective, cît şi obiective. Cercetarea a urmărit cunoaşterea opiniei cititorilor despre factorii ce contribuie la stimularea implicării lor în activitatea bibliotecii.

Stucturarea opiniilor la nivelul lotului general o prezentăm în tabelul nr. 23.

Tabelul nr. 23

Condiţii de participare %

Condiţii	Aprecieri: Important	Oarecum	Fără importanţă
1. Contactul direct cu bibliotecarul	58	27	13
2. Atmosfera din bibliotecă	67	16	14
3. Cadrul oferit de bibliotecă pentru a fi împreună cu prietenii	27	21	49
4. Spaţii adecvate pentru activităţi ce mă interesează	56	19	23
5 Posibilităţile culturale oferite de bibliotecă	72	16	10
6. Apropierea bibliotecii de domiciliu	32	19	46
7. Sistemul de informare al bibliotecii	72	16	10
8. Accesul la colecţiile bibliotecii	73	14	10

Din datele de mai sus reiese că pentru o bună parte a cititorilor contează drept condiţii ale participării la activitatea bibliotecii : posibilităţile culturale, sistemul de informare şi accesul la colecţii. Există, de asemenea, un grup mare de subiecţi care indică printre condiţii atmosfera din această instituţie, contactul cu bibliotecarul şi spaţiile adecvate pentru activităţi pentru care manifestă interes. Alte două condiţii : cadrul oferit de bibliotecă pentru a fi împreună cu prietenii şi apropierea de domiciliu sînt menţionate de un număr relativ mic de cititori. Concluziile reieşite din datele de mai sus reliefează modul cum subiecţii concep biblioteca, şi anume, aceasta este văzută ca o instituţie de cultură aptă să răspundă unor nevoi reale ale publicului contemporan, în primul rînd, nevoia de informare şi de cultură. Pentru un grup de su-

biecţi, biblioteca este şi un cadru afectiv şi de civilizaţie, esenţiale fiind contactele cu bibliotecarul şi atmosfera din bibliotecă. Apare şi în cazul de faţă, asemănător cu concluziile altor cercetări, nevoia de sociabilitate, pe care subiecţii o văd realizabilă şi în cadrul bibliotecii [1]. Biblioteca este frecventată de cititori pentru un complex de motive şi aspiraţii, toate acestea fiind în funcţie de o serie de condiţii. Nu este de neglijat faptul că pentru o parte din cititori, frecventarea bibliotecii ar putea exprima şi o trebuinţă de prestigiu, chiar o anumită etichetă, idee, de altfel, formulată în discuţii cu cititorii şi bibliotecarii. Biblioteca publică, spre deosebire de alte tipuri de bibliotecă, are şi funcţia de socializare a publicului. Dar dincolo de asemenea asumări secundare, rămîne *funcţia fundamentală a bibliotecii publice ca factor de cultură* polarizator în comunitatea în care fiinţează, şi aşa cum vedem mai departe, ea are un rol diriguitor în organizarea activităţii culturale din judeţ.

Corelarea cu indicatorii psihosociali evidenţiază următoarele concluzii :

– nu există diferenţe determinate de *sex*, în comparaţie cu structurarea opiniilor *la nivelul lotului general ;*

– în raport de *ocupaţie :* numai 39% dintre elevii de la liceele de matematică-fizică apreciază ca important contactul direct cu bibliotecarul, iar un sfert dintre ei nu acordă nici o importanţă acestei condiţii ; pentru 22% dintre funcţionari, nu este importantă atmosfera din bibliotecă pentru a participa la activităţile acesteia ; pentru 49% *dintre elevii de la alte tipuri de licee* (medie pe lot – 27%), este important cadrul oferit de bibliotecă pentru a fi cu prietenii ; un număr mai mare de elevi apreciază, ca o condiţie pentru participarea la activitatea bibliotecii, existenţa unor spaţii adecvate pentru activităţi ce-i interesează ; 59% dintre maiştri (media pe lot – 32%), menţionează apropierea de domiciliu şi numai 53% dintre aceeaşi categorie *profesională (media pe lot – 72%) consideră printre condiţii* sistemul de informare al bibliotecii ; cît priveşte „accesul la colecţiile bibliotecii", este indicat, în proporţie mai mare decît restul, de către muncitori şi intelectuali ;

– în raport cu *vîrsta*, remarcăm proporţia mai mare a subiecţilor de vîrstă de peste 40 de ani (77% faţă de 58% media pe lot), care menţionează drept condiţie *contactul direct cu bibliotecarul, şi atmosfera din bibliotecă ; proporţia mai mare* de adolescenţi şi de adulţi de peste 40 de ani, care menţionează „cadrul oferit de bibliotecă pentru a fi împreună cu prietenii" ; 71% dintre adolescenţi consideră drept condiţie de participare la activitatea bibliotecii, existenţa unor spaţii adecvate pentru activităţi ce-i interesează ; o proporţie mai mare de subiecţi care au peste 40 de ani, *pentru care* importante sînt posibilităţile culturale ale bibliotecii, precum şi apropierea acestei instituţii de domiciliu ; un număr mai mic de adolescenţi care menţionează accesul la colecţiile bibliotecii. După cum se poate remarca, ies în relief două grupe de vîrstă : adolescenţii şi adulţii, care au peste 40 de ani, primii fiind preocupaţi de gradul în care biblioteca poate să răspundă unor trebuinţe specifice vîrstei legate de relaţiile intrageneraţionale, iar ceilalţi manifestă interes pentru atmosferă, raporturi cu bibliotecarul şi apopierea de domiciliu, expresie a situaţiilor specifice în care trăiesc indivizii la această vîrstă.

– *Gradul de urbanizare* nu determină diferenţieri esenţiale în lotul cercetat, ceea ce dovedeşte că frecventarea bibliotecii nu este dependentă de condiţiile examinate.

– *mărimea bibliotecii personale* nu este un factor de diferenţiere puternică a lotului, detaşîndu-se însă grupul celor cu biblioteci foarte mici, pentru care în proporţie mai mare decît restul, sînt fără importanţă o serie le condiţii, cum sînt posibilităţile culturale oferite de bibliotecă, atmosfera din bibliotecă, dar au, în schimb, importanţă, mai mult decît la ceilalţi, apropierea bibliotecii de domiciliu, cadrul oferit de bibliotecă pentru a fi împreună cu prietenii.

[1] În cadrul cercetării asupra caselor de cultură s-a subliniat importanţa acordată de subiecţi unora dintre condiţiile discutate în această cercetare : posibilităţi culturale, atmosferă, spaţii adecvate, dar şi „cadrul oferit pentru a fi cu prietenii", concluzie ce vine să diferenţieze cele două instituţii de cultură, cf. C. Schifirneţ, *Cultura, instituţii culturale şi socializarea tineretului*, Raport de cercetare, 1987.

Succinta analiză a corelaţiilor cu indicatori psihosociali indică o relativă omogenitate a opiniilor subiecţilor referitoare la condiţiile de participare la activitatea bibliotecii. Dintre toţi indicatorii cel mai puternic este ocupaţia, de unde ar rezulta o anumită dependenţă între condiţiile de muncă şi participarea la activitatea bibliotecii.

Relativa omogenitate a opiniilor demonstrează ideea că pentru lotul cercetat importante sînt unele dintre condiţiile discutate, indiferent de alţi factori care ţin de condiţia socială şi culturală. Esenţial rămîne statutul instituţional al bibliotecii, factor stimulativ în frecventarea ei de către public, dincolo de orice alte coordonate ale profilului psihosocial al acestuia.

Capitolul V

UNELE ASPECTE ALE RELAŢIEI DINTRE CREATIVITATE, LECTURĂ ŞI CARTE

Pornind de la obiectivul cercetării şi anume acela de a cunoaşte rolul bibliotecii publice în stimularea creativităţii, am căutat să cunoaştem *domeniul în care subiecţii creează mai mult*, acesta fiind şi un indicator al întregii problematici examinate.

Datele investigaţiei relevă :

- 14% dintre cititori declară că au aptitudini de a crea poezie ;
- 13% dintre ei afirmă că pot crea proză ;
- 1% din lot creează în sculptură ;
- 3% din lot creează în pictură ;
- 6% din lot creează în muzică ;
- 20% dintre subiecţi au aptitudini tehnice ;
- 6% din lot creează în ştiinţă ;
- 8% au aptitudini în alte domenii decît cele de mai sus ;
- 27% nu manifestă interes pentru creaţie în nici un domeniu.

Este de reţinut mai întîi că o bună parte din lot apreciază că au aptitudini de creaţie într-un domeniu al culturii, fără însă a se detaşa un anumit sector. Totuşi, un număr mai mare de subiecţi declară că sînt creatori de poezie sau de proză (27% din lot), iar o cincime au aptitudini tehnice. Observăm, de asemenea, proporţia relativ egală a celor care creează în domeniul literaturii şi a celor care creează în ştiinţă şi tehnică. Evident, acestea sînt declaraţii şi deci autoaprecieri asupra capacităţii creative, deci ele nu sînt rezultatul unor analize obiective prin teste de creativitate sau măcar prin studierea creaţiilor subiecţilor, scop pe care cercetarea nu şi l-a propus. Este însă interesant că un grup omogen ca preocupări, cum este cel de cititori, este dominat de cei care cred că au aptitudini de creaţie. În acelaşi timp, este de subliniat că, probabil, lectura pentru o parte din aceşti cititori să constituie o modalitate de stimulare a creativităţii. Orientarea către carte poate fi şi expresia convingerii existenţei unei aptitudini şi aspiraţii de creativitate.

Înainte de studierea unor aspecte ale modului cum se reflectă particularităţile grupului ce au declarat că au creaţii să analizăm relaţia cu unii indicatori psihosociali.

În raport de *sexul* subiecţilor reţinem, aşa cum reiese din tabelul nr. 24 ponderea mai ridicată a fetelor care creează literatură (poezie şi proză) şi proporţia mai ridicată a băieţilor care creează în tehnică şi ştiinţă.

%

Tabelul nr. 24

Interese pentru creație corelate cu sexul

Domeniul	Sexul	
	feminin	masculin
— poezie	20	8
— proză	18	8
— arte plastice	4	4
— muzică	7	5
— tehnică	5	35
— știință	3	9
— alte domenii	8	9
— nu creează	31	22

Corelația cu *ocupația* este revelatoare pentru diferențierea lotului cercetat în funcție de domeniul în care creează subiecții, așa cum se poate remarca din tabelul nr. 25.

Tabelul nr. 25

Interese pentru creație corelate cu ocupația

Ocupația	Domeniul						
	literatura	arte plastice	Muzică	Tehnică	Știință	Alte domenii	În nici un domeniu
— Elev liceu matematică	33	5	4	17	7	4	27
— Elev liceu industrial	30	3	10	19	7	3	27
— Elev alte tipuri de licee	48	4	7	6	3	8	24
— Muncitor	9	3	4	32	2	8	40
— Funcționar	18	2	4	4	—	24	44
— Inginer, economist	12	—	2	60	5	5	12
— Alți intelectuali	31	2	4	5	20	18	18
— Maiștri	9	6	3	16	6	6	53
— Alte categorii	10	2	8	27	10	13	20

Rezultă că elevii de la alte tipuri de licee decît cele de matematică sau industriale, în proporție de aproape jumătate, creează în literatură, aproape două treimi dintre ingineri și economiști creează în tehnică, iar un mare număr de funcționari și maiștri în nici un domeniu. Este de la sine înțeleasă legătura strînsă între ocupație și domeniul de creație, cu două excepții : elevii de la liceul industrial și cei de la liceele de matematică unde nu se constată o asemenea corelație. La aceste categorii profesionale predomină subiecții care creează în domeniul literaturii și nu în cel tehnic și științific, cum era de așteptat. Neîndoielnic, vîrsta are un rol esențial, însă chestiunea care se pune este în ce măsură școala stimulează și orientează pe elevi către creația în domeniile pentru care se pregătesc.

Alți indicatori, precum sînt gradul de urbanizare, mărimea bibliotecii personale, starea civilă nu aduc diferențe importante în ceea ce privește domeniul de creație în care se manifestă subiecții sau în ceea ce privește interesul sau noninteresul pentru creație.

În continuare, ne oprim asupra unor asocieri între preocuparea pentru creație și aspecte ale comportamentului și orizontului cititorului.

Corelarea cu opțiunile pentru *mijloacele culturale prioritare* reliefează ponderea foarte ridicată a cărții la cei care creează literatură, proporția mai mare de subiecții care creează în muzică și sînt orientați către muzică, drept mijloc cultural de care nu s-ar putea dispensa pe o perioadă mare de timp (38% nu s-ar putea lipsi de muzică — media pe lot fiind 14% iar 35% nu ar putea renunța la carte, media pe lot 55%).

Corelarea cu ceea *ce se reține în timpul lecturii* evidențiază proporția mai mare de subiecți (decît media pe lot), care creează în domeniul muzicii sau nu creează în nici un domeniu și urmăresc în timpul lecturii acțiunea cărții, iar o pondere mai ridicată de cititori care creează în domeniul tehnic sau cel științific sînt interesați în timpul lecturii de tema (problematica) cărții. La subiecții preocupați să creeze în domeniul literaturii există proporții relativ egale de opțiuni pentru acțiune, temă și atmosferă, elemente urmărite în timpul lecturii, așa cum reiese din tabelul nr. 26.

Tabelul nr. 26

Corelația între creație și conținutul lecturii

— % —

Dacă creează	Ce urmărește în timpul lecturii					
	stilul	personajul principal	acțiunea	tema	atmosfera	*alte elemente*
da	11	2	24	26	23	13
nu	6	6	40	15	22	11

O corelație interesantă se profilează între domeniul în care subiecții creează și preocuparea pentru realizarea de conspecte în timpul lecturii, așa cum se poate observa în tabelul nr. 27.

Tabelul nr. 27

dacă face fișe	Domeniul						
	literatura	arte plastice	muzica	tehnică	știință	alte domenii	nu creează
— da, indiferent de carte	55	3	1	12	4	6	14
— numai la cărțile de specialitate	19	3	3	30	12	9	23
— numai la cărțile necesare elaborării unei lucrări	34	2	5	23	3	4	28
— numai la cărțile care-mi plac	31	5	10	15	3	14	19
— numai la cărțile pe care nu le am	23	6	14	8	14	14	20
— nu, pentru că nu este necesar	16	1	6	17	3	10	44
— nu, pentru că nu am timp	21	2	4	14	8	4	44

Diferențele sînt evidente. Mai mult de jumătate dintre cei care fac fișe la orice carte citită, creează în domeniul literaturii, iar 42% dintre cei care fac fișe numai la cărțile de specialitate, creează în domeniul tehnic sau științific. O pondere destul de ridicată de subiecți care nu creează se află în grupurile celor care nu fac fișe (fie că nu le consideră necesare, sau că nu au timp). Ce se desprinde din datele de mai sus? Reiese că subiecții obișnuiți să facă fișe la orice carte dispun, probabil, de anumite deprinderi de lectură spre deosebire de cei carefac numai la cărțile de specialitate. Pe de altă parte, exprimarea creativității este corelată la o bună parte din lot cu calitatea lecturii, cei fără interese de creație nu fac fișe la cărțile citite. Deși este o asociere simplă, ea ne oferă argumente pentru susținerea ideii că *educarea capacității creative* cuprinde în mod obligatoriu o anumită tehnică de lectură ce include, în mod esențial, elaborarea de fișe sau conspecte.

O altă corelație este cea între *interesul pentru creație și factorii care contribuie la formarea orizontului cultural,* în sensul că la grupul de subiecți care și-au format cultura prin frecventarea concertelor de muzică simfonică există 42% care creează în domeniul literaturii, iar 54% dintre subiecții formați prin televiziune creează poezie sau proză, în timp ce la *subiecții formați prin frecventarea* concertelor de muzică ușoară — numai 6% creează în domeniul literar, iar 19% dintre ei creează în muzică; 39% din același lot nu creează în nici un domeniu. Creatorii în domeniul științei și al tehnicii dețin o pondere mai mare la grupurile de subiecți care și-au format orizontul de cultură prin frecventarea teatrului, lectură și audierea radioului. Această corelație pune în lumină o serie de divergențe și convergențe, adică, pe de o parte, reliefează o legătură între unele modalități de formare a orizontului de cultură și domeniile în care subiecții creează; pe de altă parte, evidențiază o nepotrivire (apa-

rentă, se înțelege) între o modalitate (teatrul, de pildă) și un domeniu de creație (tehnica). Aceasta arată complexitatea foarte mare a procesului de formare a creatorului, de educare a capacității creative *). Fiecare individ își alege mijloacele adecvate pentru evoluția personalității sale și de aceea este eronat de a institui un anumit mod de viață și de a orienta pe un creator către anumite direcții ale spiritualității. Ceea ce contează, este climatul creativ și stimulativ pentru creație. Restul aparține personalității.

Corelarea cu mijloacele folosite în edificarea orizontului cultural cu rpeocuparea sau nonpreocuparea pentru creație evidențiază însă lipsa unor diferențieri între cele două loturi, așa cum reiese din tabelul nr. 28.

Tabelul nr. 28

Preocuparea pentru creație și modalități de formare a orizontului cultural
– % –

Dacă are interes de creație	Modalități							
	muzică simfonică	radio	lectura	muzică ușoară	film	creație personală	TV.	teatru
Da, opțiune I	9	9	61	4	6	1	2	2
Nu, opțiune I	6	11	64	7	8	–	1	–
Da, total opțiuni	17	18	81	18	55	20	32	41
Nu, total opțiuni	12	28	81	17	68	–	34	39

La ambele loturi, ierarhia activităților de edificare a orizontului de cultură este aceeași (atît ca opțiuni de gradul I, cît și ca total al opțiunilor pentru toate cele trei ranguri). Ar fi totuși de semnalat ponderea mai mică a filmului la cei cu interese de creație (55% dintre ei, față de 68% dintre cei fără preocupări de creație), precum și faptul că o cincime din rîndul celor care creează, menționează creația personală ca modalitate de formare a orizontului lor cultural.

Rezultă că pentru constituirea orizontului cultural, oamenii, indiferent de interesul lor pentru activitatea proprie de creație, se adresează acelorași modalități, ceea ce diferă însă este sensul axiologic acordat fiecăruia dintre acești factori. Cel preocupat de creație va insista pe unele dimensiuni ale unei activități, pe cînd ceilalți vor urmări alte scopuri, concluzie întărită de altfel de analiza altor corelații (mai ales cu motivația lecturii).

O corelație semnificativă pare a fi între preocuparea pentru creație și motivele lecturii, așa cum reiese din tabelul nr. 29.

Tabelul nr. 29

Preocuparea pentru creație și motivele lecturii

Motivele lecturii	Dacă are preocupare pentru creație DA		NU	
	opțiune I	Total	opțiune I	Total
– Informare în profesie	30	47	18	30
– Din curiozitate	16	31	27	50
– Divertisment	12	16	16	60
– Formarea culturii generale	30	84	31	83
– Reciclare profesională	–	6	–	2
– Realizarea de creații	2	16	–	–
– Pentru că nu are ce face	–	17	–	8
– Pentru a înțelege lumea	10	61	6	51

*) Evdent, vorbim de creator la modul foarte general, generic chiar. Subiecții investigați, așa cum am mai subliniat, și-au afirmat ei înșiși calitatea de creatori într-un domeniu al culturii, care poate fi numai o aspirație și nicidecum o realitate concretă. Toate concluziile referitoare la această problemă trebuie privite ca atare.

Rezultă din datele tabelului nr. 29 aceeaşi motivaţie dominantă la ambele grupuri: formarea culturii generale, dar această motivaţie este conexată diferit de la un grup la altul, cu celelalte motive. Astfel, la grupul celor interesaţi de creaţie, un loc important îl ocupă informarea în profesie (aproape o treime din lot o indică drept motiv de rangul I) şi motivul „pentru a înţelege lumea" (mai ales ca motiv de rang secundar sau terţiar). La grupul subiecţilor fără preocupare pentru creaţie, aproape două treimi citesc pentru a se distra, amuza, iar o bună parte din acelaşi lot menţionează curiozitatea ca motiv de rangul I, iar jumătate din aceeaşi categorie o indică indiferent de rang. Aşadar, la lotul cu interese pentru creaţie există o tendinţă mai puternică spre informare în domeniul profesiei, pe cînd la cel fără interese de creaţie tendinţa este către divertisment, o lectură mai mult de loisir, care să satisfacă anumite curiozităţi.

O anumită legătură există între preocuparea pentru creaţie într-un domeniu şi *tipul de carte citită cu regularitate :*

– *cartea de istorie* este citită în proporţie de 41% sistematic de către subiecţii care creează în ştiinţă (media pe lot – 21%, ;

– 70% dintre cei care creează poezie şi doar 12% dintre subiecţii care creează în domeniul tehnic (media pe lot – 30%) citesc cu regularitate *carte de poezie.* 30% dintre subiecţii care creează în tehnică (media pe lot – 15%) nu citesc acest gen de carte ;

– *cartea de ştiinţă* este citită cu regularitate de o proporţie mare de subiecţi care au interese de creaţie în tehnică (61%) sau în ştiinţă (66%), sau în arte plastice (62%). Acest gen de carte este citit de un grup mai mic de subiecţi care au interese de creaţie în alte domenii sau nu au asemenea interese ;

– diferenţieri apar la opţiunea pentru *cartea de filozofie ;* 57% dintre cei cu interese de creaţie în domeniul tehnic, 49% dintre cei cu interese de creaţie în muzică, 50% dintre cei preocupaţi să creeze în artele plastice, 40% dintre cei care creează în alte domenii, 36% dintre cei care creează proză, 31% dintre cei care creează în ştiinţă şi 59% dintre cei care nu au interese de creaţie declară că nu citesc acest gen de carte ;

– *cartea cu piese de teatru* este citită sistematic de un număr mai mare de subiecţi care creează în poezie (41%) sau în proză (47%), o proporţie mai mare de subiecţi interesaţi să creeze în domeniul tehnic (31%) sau în artele plastice (40%) nu citesc acest gen de carte (media pe lot – 21%) ;

– *cartea de proză (schiţe, nuvele, povestiri)* este citită mai ales de cei cu interese de creaţie în proză (69%) şi muzică (62%). 15% dintre cei cu interese de creaţie în ştiinţă (media pe lot – 6%) nu citesc acest gen de carte ;

– *cartea poliţistă* este citită de 65% dintre cei cu interese de creaţie în muzică, iar 32% dintre cei cu interese de creaţie în ştiinţă nu o citesc deloc (media pe lot – 18%) ;

71% dintre subiecţii care creează în muzică citesc sistematic *cartea umoristică* (media pe lot – 46%) ;

– *cartea de artă* este citită cu precădere de către cei care au interese de creaţie în artă plastică ;

– *cartea de istorie, teorie şi critică literară* este citită de un grup mare de subiecţi care creează poezie (31% dintre ei cu regularitate, iar 46% dintre ei, rar) sau proză (31% cu regularitate, 51%, rar), dar nu este citită de un număr mare de subiecţi care au interese de creaţie în domeniul tehnic (52%), sau care nu au nici un interes de creaţie (47%). Remarcăm că 22% dintre subiecţii care creează poezie şi 18% dintre cei care creează proză nu citesc niciodată acest gen de carte ;

– un mare număr de subiecţi care creează în domeniul tehnic citesc *cartea de îndeletniciri de timp liber* (36% dintre ei cu regularitate şi 47%, rar) ;

– *almanahurile* sînt citite cu precădere de către cei care au interese de creaţie în domeniul tehnic (69% dintre ei le citesc cu regularitate, 24%, rar) ; reţinem că acest gen de tipăritură ocupă un loc important la toţi subiecţii, indiferent de interesele lor de creaţie, dar cu variaţii între lectura sistematică şi lectura întîmplătoare ;

– *cartea social-politică* este citită în proporţie mai mare de subiecţi preocupaţi de creaţie în ştiinţă (58% faţă de 48% care au interese de creaţie în poezie, sau în proză, 30% în arte plastice, 40% în muzică, 45% în tehnică) ;

– *cartea de eseuri* este citită mai ales de creatorii de literatură şi în proporţie mai mică de către cei cu interese de creaţie în tehnică sau în muzică (54% dintre subiecţii din prima categorie şi 49% la subiecţii din a doua categorie declară că nu citesc asemenea gen de carte.

Corelaţia între preocuparea pentru creaţe şi *opinia despre orizontul cultural*

propriu dezvăluie ponderea mai mare a celor care manifestă interese de creație cu un orizont de cultură, față de cei care nu au asemenea interese (63% față de 51% cei fără preocupări pentru creație).

O corelație există între preocuparea pentru creație și *opinia despre necesitatea unei aptitudini în constituirea orizontului cultural,* așa cum rezultă din tabelul nr. 30.

Tabelul nr. 30

Preocuparea pentru creație și nevoia de aptitudine
– % –

Dacă are interese de creație	Dacă este nevoie de aptitudini da	nu	nu-și dă seama
da	34	49	13
nu	22	50	26

Reiese că ponderea celor cu interese pentru creație este mai mare decît a celorlalți, cu privire la afirmarea necesității unei aptitudini pentru dobîndirea unui orizont de cultură, decalaj, care nu se realizează pe seama grupului care respin- o asemenea idee, ci pe seama celor care declară că nu-și dau seama, care este dublu la subiecții fără interese pentru creație, spre deosebire de cei cu interese pentru creație. La ambele grupuri, ponderea celor care nu văd necesitatea unei aptitudini în dobîndirea unui orizont cultural este aproape egală.

Analiza pe domenii de creație dezvăluie următoarea proporție a celor care afirmă că nu este necesară o aptitudine: tehnic – 65%, proză – 49%, alte domenii – 45%, muzică – 40%, poezie – 39%, arte plastice – 33‰, știință – 39%. Este dificil de a face o legătură directă între aceste două aspecte ale comportamentului cultural. Datele de mai sus arată doar anumite tendințe ce se manifestă la fiecare grup de subiecți interesați de creația în anumite genuri culturale.

Capitolul VI

ATITUDINI ȘI OPINII ALE BIBLIOTECARILOR DESPRE COMPORTAMENTUL CITITORILOR ȘI ROLUL BIBLIOTECII JUDEȚENE ÎN STIMULAREA CREATIVITĂȚII

Cercetarea a cuprins pe aproape toți bibliotecarii din bibliotecile județene investigate, cu scopul cunoașterii opiniei acestor cadre calificate cu privire la cititor și la unele aspecte ale activității bibliotecare. A fost elaborat un chestionar special pentru grupul de subiecți amintit. În total, au fost investigați 103 bibliotecari: 21 din județul Brăila, 19 din județul Caraș-Severin, 15 din județul Vaslui și 48 din județul Mureș. Practic, a fost inclusă în lot cvasimajoritatea personalului de specialitate din cele patru biblioteci județene.

Structura lotului, în funcție de sectorul de activitate este următoarea: 67 (65%) lucrează în sectorul relațiilor cu publicul, 14 (13% în sectorul catalogare și clasificare, 10 (10%) la sectorul informare bibliografică, 7 (7%) la sectorul metodic și 5 (5%) la sectorul completare și evidență.

Cît privește vechimea în activitatea la biblioteca județeană, reținem că 45 (44%) lucrează de peste treisprezece ani, 23 (22) lucrează de opt-doisprezece ani, 23 (22%) de patru-șapte ani, 8 (8%) de doi-trei ani și 4 (4%) de un an. Așadar, majoritatea subiecților au stagiu mare în munca de bibliotecar și, prin urmare, experiență în această activitate.

Pentru aprofundarea profilului lotului cercetat am urmărit cunoașterea satisfacției bibliotecarilor despre munca lor. 39% dintre subiecți sînt mulțumiți în totalitate de activitatea lor, iar 59% doar parțial. 2% din lot nu sînt mulțumiți.

Cu privire la indicele de împrospătare a fondului de carte în biblioteca județeană, lotul cercetat apreciază astfel: 71% consideră că acest indice este potrivit, 22%

îl apreciază ca lent, iar pentru 7% el este rapid. Pe județe, situația este următoarea: Brăila — 17 bibliotecari indică ritmul potrivit, 4 menționează ritmul rapid de împrospătare a fondului de carte; Caraș-Severin: 14 subiecți consideră indicele de împrospătare a fondului de carte ca fiind potrivit, 3 ca fiind lent, iar 1 ca fiind rapid; Mureș — 40 ritm potrivit, 6 — ritm lent și 2 — ritm rapid; Vaslui: 13 ritm lent, iar 2 subiecți menționează indicele potrivit de împrospătare a fondului de carte.

Ce se poate concluziona din aceste date? Mai întîi, ponderea foarte mică a subiecților care apreciază ca rapid indicele de împrospătare a fondului de carte din bibliotecile județene. Apoi, există un grup (mai mult de o cincime din lot) care apreciază ca lent acest indice, cu deosebire în județul Vaslui.

În strînsă legătură cu cele discutate mai sus, este măsura în care *ritmul de împrospătare a fondului de carte din biblioteca județeană corespunde cerințelor de lectură ale cititorilor.* Din datele investigației reiese: 70% din lot apreciază că în măsură potrivită, acest ritm corespunde exigențelor cititorilor, 14% îl apreciază în mare măsură, 13% este de părere că în mică măsură, iar 3% declară că ritmul de împrospătare a fondului de carte nu corespunde cerințelor publicului cititor. Există, după cum se poate observa, un raport aproape identic între opinia despre ritmul de împrospătare a fondului de carte și opinia despre gradul în care el corespunde pretențiilor cititorilor.

Chestionați în legătură cu *genul de carte care înregistrează indicele de circulație cel mai ridicat,* cvasimajoritatea subiecților au consemnat cartea de beletristică (95% din lot), ceea ce confirmă concluzia reieșită din analiza anterioară că interesele și opțiunile cititorilor sînt pentru cartea de literatură. O bună parte dintre cititori frecventează biblioteca publică pentru a împrumuta sau citi în primul rînd acest gen de carte. Nu este exagerat a spune că, pentru unii cititori biblioteca este, înainte de toate, instituția care depozitează și pune în circulație cartea de literatură. O viziune, se înțelege, unilaterală, cu implicații profunde asupra comportamentului cultural al cititorului. Asupra acestei chestiuni vom reveni și la analiza acțiunilor organizate de biblioteca județeană pentru public.

Ce gen de lectură predomină la cititorii bibliotecii județene? Cercetarea relefează că 39% dintre subiecți consideră lectura de loisir ca fiind caracteristică pentru cititori, 38% sînt de părere că, mai ales lectura pentru cultura generală, 15% menționează lectura studiu, sistematică, bazată pe fișe și 8% indică lectura factologică, de informare. Așadar, majoritatea subiecților menționează lectura de loisir sau lectura pentru formarea culturii generale.

Publicul bibliotecilor județene are deprinderi de informare sistematică? 67% din lot consideră că o mică parte din public are deprinderi de informare sistematică, 28% apreciază că mare parte din public dispune de asemenea deprinderi, iar 5% nu știu. Mare parte din lot exprimă o exigență ridicată, dar de fapt o realitate, în legătură cu deprinderile de informare sistematică ale publicului cititor, deprinderi formate anarhic, la întîmplare și nu în cadru organizat, mai ales prin școală. Multe dintre dificultățile întîmpinate de cititori în asimilarea culturii se datorează lipsei de deprinderi în informare, în cunoașterea importantelor domenii ale spiritualității umane.

Am urmărit în cercetare și cunoașterea opiniei bibliotecarilor despre solicitarea de către cititori a Catalogului colectiv al cărților străine intrate în România. 61% dintre subiecți apreciază că acest catalog este solicitat, 22% consideră că nu este solicitat, iar 17% nu-și dau seama dacă sînt cerute de cititori.

Am adresat subiecților și întrebarea *„Există cititori care să solicite împrumut interbibliotecar pornind de la informațiile oferite de catalogul colectiv al cărților străine intrate în Romnâia, precum și informațiile oferite de alte instrumente bibliografice?"* 48% dintre subiecți sînt de părere că puțini cititori solicită aceste instrumente de informare. 20% afirmă că sînt solicitate, dar nu știu de cîți cititori, 14% afirmă că nu sînt solicitate, 15% nu știu, iar 3% declară că sînt solicitate de mulți cititori. Așadar, o mică parte dintre cititori ar apela la instrumentele de informare puse la dispoziție de bibliotecile centrale, ceea ce este o realitate care confirmă slabul interes al multor cititori pentru o informare sistematică, de calitate și operativă, mulțumindu-se doar cu cunoștințe generale, unele deosebit de precare, despre cultură.

În ce măsură creatorii, inventatorii, interpreții și inovatorii folosesc fondul de carte și alte mijloace ale bibliotecii? Datele cercetării subliniază următoarele: 34% din lot consideră că toți creatorii, în foarte mare măsură, folosesc fondul bibliotecii; 10% apreciază că numai creatorii de artă se adresează bibliotecii pentru informare; 6% menționează doar pe inventatori (inovatori), 5% indică numai pe interpreți, 35% nu cunosc, iar 10% nu răspund la această întrebare. Rezultă că mai mult de o treime dintre subiecți cred că toți creatorii (de artă, tehnică și știință, inovatorii și inventatorii) solicită fondul bibliotecii județene, concluzie ce vine, oarecum, în contradicție cu

ideea reieșită din interviurile realizate cu personalul de specialitate din bibliotecile județene analizate în cercetare, conform căreia această categorie de public nu manifestă interes pentru manifestările și fondul de carte al bibliotecii județene. Este interesant de remarcat că un număr destul de mare de bibliotecari nu cunosc dacă *acest tip de cititori apelează la serviciile bibliotecii, expresie probabilă a orientării lor* spre alte genuri de activitate profesională decît urmărirea modului cum creatorii valorifică biblioteca, mijloc de informare culturală și de specialitate.

Pe de altă parte, la întrebarea *„Ce servicii ale bibliotecii solicită inovatorii, inventatorii ?"*, cvasimajoritatea subiecților menționează împrumutul de carte, consultarea unor reviste, consultații bibliografice, împrumutul interbibliotecar, îndrumare la catalogul bibliotecii, consultarea cataloagelor colective ale cărților străine intrate în România.

CONCLUZII

1. *Lectura în orizontul de cultură*

Din cercetare rezultă o anumită mentalitate despre orizontul de cultură al cititorilor investigați. Pentru o parte dintre subiecți, edificarea orizontului de cultură este dependentă de existența unei aptitudini. Convingerea unor oameni despre necesitatea unei aptitudini, pentru a avea un nivel de cultură exprimă o atitudine în legătură cu fenomenul cultural. Cunoașterea acestui aspect este esențială în descrierea comportamentelor subiecțiilor investigați. Nu putem discuta despre lectură decît în contextul *imaginilor și opiniilor cititorilor despre modul de constituire a orizontului cultural.* Cercetarea de față nu a stăruit asupra tuturor implicațiilor privind rolul opiniei referitoare la importanța unei aptitudini speciale în comportamente, aspirații și atitudini culturale. Dar este limpede că lectura se plasează în ansamblul factorilor de formare a cititorului și în funcție de mentalitatea acestuia în legătură cu însușirea și asimilarea culturii.

Pe de altă parte, investigația reliefează că mulți dintre cititori au convingerea că dispun de un larg orizont de cultură, ceea ce reflectă o stare de mulțumire dacă avem în vedere că o pondere destul de însemnată din lot o reprezintă tinerii, mai ales adolescenții (elevi), care se află în plin proces de formare a comportamentelor și culturii lor generale. Cercetarea nu și-a propus să studieze conținutul concret al acestui orizont de cultură. Din alte investigații reiese cu claritate nivelul, foarte precar, de cunoștințe generale, asimilarea haotică a informațiilor, confuzii între genuri culturale [1]). Există, deci, o contradicție într autoaprecierea subiecților și nivelul real de cultură al acestora. Explicația probabilă a contradicției de mai sus stă în preocuparea majorității subiecților pentru edificarea orizontului lor cultural, dar nu în mod sistematic și sub o îndrumare competentă.

Cercetarea pune în evidență o anumită înțelegere a culturii, și anume, concepерea ei, în mod contradictoriu, altfel spus, există un grup destul de numeros de subiecți care subliniază existența unei contradicții între cultura științifică și cea umanistă. De aici decurge un fapt important pentru actul lecturii orientat de felul în care este percepută unitatea culturii.

Rămînînd în același perimetru al culturii, consemnăm opțiunea prioritară pentru carte la mai mult din jumătate din lotul investigat. Reținem însă că, dată fiind particularitatea grupului investigat — cititori ai bibliotecii —, apreciem că numărul celor care optează pentru alte mijloace decît cartea este mare (45% din lot). Acești cititori folosesc cartea pentru a se informa asupra altor modalități (muzică, teatru, televiziune etc.). Așadar, cititorii investigați nu se constituie într-un grup omogen din perspectiva opțiunilor culturale prioritare, adică nu toți nu ar putea renunța pentru o lungă perioadă de timp la carte, ceea ce arată interese spirituale diverse. Biblioteca este folosită de către o parte dintre cititori pentru satisfacerea altor interese decît cele pentru carte.

1) Vezi în acest sens, Doina Buruiană, *Cultura generală la tinerii muncitori absolvenți de liceu,* Rapor de cercetare, C.C.P.T., 1981 ; Constantin Schifirneț, *Nivelul de cunoștințe artistice al tinerilor,* Raport de cercetare, C.C.P.T., 1982.

Lectura are un rol fundamental pentru foarte mulţi subiecţi în edificarea orizontului lor cultural. Lectura este temelia nivelului de cultură la care se asociază alte activităţi (vizionarea filmelor şi frecventarea teatrelor), concluzie valabilă pentru toate categoriile socioocupaţionale. Cunoştinţele sînt însuşite, în primul rînd, prin lectură, iar adîncirea unora dintre ele se realizează prin alte activităţi. Lectura se instituie, astfel, ca un modus vivendi, chiar ca o formă mentală, la grupul cercetat, caracteristici cu predominanţă variabilă în raport de opţiunile pentru celelalte activităţi spirituale.

2. *Lectura* (motivaţie, conţinut, mod de desfăşurare etc.).

Oamenii citesc din diverse nevoi şi din diferite motive. Locul prioritar îl deţin motivele slabe (informare, cultură generală, divertisment, curiozitate). Foarte puţini subiecţi menţiontază motivele tari (pregătire profesională, creaţie). Cititorii motivează lectura lor prin trebuinţele de informare, de cunoaştere şi înţelegere a lumii şi realităţii în care trăiesc. Cu alte cuvinte, se citeşte pentru a satisface nevoi general-umane care se manifestă în structuri ce diferă în funcţie de ocupaţie. Motivaţia lecturii este, deci, expresia intereselor şi aspiraţiilor profesionale. Ocupaţia are o influenţă modelatoare asupra motivaţiei lecturii care poate fi diriguită de anumite scopuri profesionale. Dar, subliniem din nou, motivaţia lecturii nu vizează aspecte strict-profesionale, deci laturi ale pregătirii şi perfecţionării profesionale. Menţionăm că ocupaţia subiecţilor este cel mai puternic factor de diferenţiere a lotului cercetat în ceea ce priveşte motivaţia lecturii. Alţi indicatori psihosociali : sexul, vîrsta, gradul de urbanizare nu determină deosebiri esenţiale, un argument în plus că importante, în conturarea profilului cultural al unui grup, sînt condiţiile profesionale concrete.

Cercetarea subliniază faptul că nu există un public cititor dominant orientat către o coordonată a lecturii, ci mai multe publicuri, fiecare urmărind în timpul lecturii un anumit element. Trei grupuri de cititori se dtsprind : cel interesat în timpul lecturii de *acţiunea* cărţilor de beletristică, altul preocupat de tema *(problematica)* tratată de aceste cărţi, iar alt cerc de cititori urmăresc, în timpul lecturii, atmosfera. Foarte puţini cititori acordă atenţie stilului, dialogului, limbajului, comportamentului personajelor, relaţiilor afective. Conţinutul lecturii unor cititori se rezumă doar la aspectele superficiale, la anecdotic, dovadă a precarităţii capacităţii de asimilare a ceea ce este specific unei cărţi de literatură beletristică.

Pentru un număr mare de cititori, lectura este însoţită de conspecte, fişe sau însemnări, deci ea se desfăşoară ca un act de studiu şi de cunoaştere a conţinutului cărţii citite. Există şi un grup de cititori care citesc fără a reţine ceva, fie pentru că nu consideră necesar, fie că nu au timp. Ce reprezintă lectura în acest caz ? Putem bănui că o simplă activitate de umplere a unui timp. Este o lectură abstractă, lipsită de o finalitate. Poate este vorba şi de lipsa acelor deprinderi atît de necesare în lectura actuală pentru obţinerea informaţiei într-un timp cît mai scurt şi cu mijloace cît mai eficiente. Nu vrem să avansăm ideea că subiecţii preocupaţi de elaborarea unor fişe în urma lecturii ar dispune de asemenea deprinderi. Cercetarea socială a afirmat concluzia despre dificultăţile întîmpinate, cu deosebire de către tineri, în selectarea şi asimilarea informaţiei. Educarea cititorului pentru informaţie, pentru utilizarea ei maximă şi eficientă constituie un deziderat al întregului proces formativ şi educativ, cu atît mai mult cu cît, aşa cum evidenţiază cercetarea de faţă, există cititori ce nu acordă atenţie valorificării lecturilor lor.

Tot în legătură cu lectura mai consemnăm că, deşi lotul investigat este alcătuit din cititori ce frecventează biblioteca publică (judeţeană), totuşi majoritatea dintre ei preferă să citească acasă, concluzie firească, deoarect cartea, cea mai uşor manevrabilă dintre toate modalităţile culturale, poate fi lecturată în condiţii dorite de către fiecare om doar în mediul oferit de propria sa locuinţă. Lectura este un act de opţiune, de libertate. Prin ea se satisfac cerinţe proprii fiecărui cititor, nu întotdeauna de natură spirtiuală. Mediul în care se desfăşoară lectura este deosebit de important pentru orice om, pentru că lectura dă posibilitatea exprimării pe sine într-un dialog permanent cu autorul şi, în general, cu lumea. Astfel se explică împrumutul unui număr cît mai mare al cărţilor din bibliotecile publice pentru a fi citite acasă.

3. *Opţiunea pentru carte*

Cercetarea reliefează opţiunea unei mari părţi a cititorilor pentru lectura cărţii de proză (romanul) (80% citesc cu regularitate acest gen de carte). Cărţile de proză scurtă, umoristice, poliţiste sînt citite de grupuri mari de cititori. Foarte puţini subiecţi menţionează printre cărţile citite sistematic pe cele de economie, ateism, social-politică, legislaţie (drept), agricultură.

Este interesant de remarcat că în ierarhia opţiunilor pentru genul de carte

preferinţele unei treimi din lot converg către cartea de proză, iar un număr mai mic de subiecţi preferă cartea politică, de poezie, de istorie. Cercetarea infirmă ipoteza luată în discuţie şi anume, rolul pe care l-ar avea cartea de ştiinţă şi cartea tehnică la publicul cititor contemporan, format în mare parte prin licee industriale sau în licee în care disciplinele ştiinţifice deţin un loc distinct. Impactul ştiinţei şi al tehnicii nu se soldează cu schimbări în opţiunile pentru lectură, aceasta fiind în primul rînd, centrată pe literatură, deci pe texte care prezintă viaţa socială şi umană.

Opţiunea pentru un gen de carte nu este deci reflexul atît al unor preocupări strict profesionale, cît al nevoii de a satisface curiozitatea şi interesul omului contemporan pentru probleme ce caracterizează pe toţi indivizii. Situaţie firească dacă luăm în considerare că cititorul se adresează cărţii, întîi de toate, pentru a găsi răspuns la probleme existenţiale. Dar nu putem trece peste faptul că tipul de carte ştiinţifică ocupă un loc destul de modest, inclusiv la grupuri profesionale care în munca lor apelează la ştiinţă şi tehnică. Intervin o serie de cauze. Menţionăm, de pildă, efortul educatorilor pentru formarea deprinderilor de lectură a cărţii de beletristică. Lipsa unor deprinderi bine structurate de lectură a unui text ştiinţific sau tehnic contribuie la manifestarea interesului scăzut pentru acest gen de carte [1]. Dificultăţi în asimilarea cărţii ştiinţifice şi tehnice acuză şi cei cu interese clare în această privinţă. S-a constatat în cadrul altor cercetări că, de regulă, se preferă canalele de informare cu care cititorii sînt familiarizaţi şi la care accesul este cît mai comod şi uşor [2]. Cercetarea menţionată reliefează concluzia că, pentru informare se consumă mult din timpul de lucru (25% dintre cadrele de cercetare şi 12% dintre inginerii investigaţi consemnează această deficienţă). Lucrări ştiinţifice de valoare informativă certă, dar cu o difuzare mai restrînsă nu sînt folosite decît în proporţii mici. Exemple de asemenea lucrări sînt : rapoarte de cercetare, descrieri de brevete, comunicări la manifestări ştiinţifice [3]. Toate acestea dovedesc lipsa unui climat de largă rezonanţă pentru lectura cărţii ştiinţifice şi tehnice.

Cît priveşte cartea de literatură, din cercetare rezultă opţiunea majoritară pentru literatura universală, concluzie care infirmă ideea vehiculată, mai ales în critica şi istoria literară, despre interesul foarte mare al cititorilor români pentru literatura autohtonă. Concluzia este cu atît mai interesantă cu cît literatura universală nu face, decît foarte sporadic, obiectul procesului de învăţămînt. Acţionează în conturarea acestei preferinţe o anumită mentalitate, dar şi modul de editare şi difuzare a cărţii româneşti în ultimii ani. Fără îndoială, că important este de ştiut ce cărţi din literatura universală citesc cititorii investigaţi, ceea ce nu a făcut obiectul cercetării. Cum sînt iniţiaţi în această literatură, dacă prin şcoală nu se predă, iar ceilalţi factori de socializare culturală acordă puţin spaţiu în acţiunile lor cărţilor străine. Să reţinem că lectura multor cititori nu cuprinde cărţile cele mai valoroase. Sînt solicitaţi autori şi cărţi ce figurează în bibliografia şcolară sau sînt la modă. Este de presupus că lectura este mai mult de cunoaştere şi mai puţin de percepere a sensurilor reale ale cărţilor citite în lipsa unei pregătiri sistematice în domeniu.

4. *Biblioteca şi bibliotecarii*

Bibliotecile judeţene sînt frecventate cu precădere de către tineri, mai ales elevi. Din populaţia activă care frecventează biblioteca, un loc important îl deţin muncitorii şi intelectualii, cu precizarea că în unele locuri cadrele didactice din învăţămîntul general şi liceal refuză contactul cu aceste instituţii de cultură. Din contactele cu activitatea altor instituţii de cultură (teatre, filarmonici, cenacluri etc.) se pare că această categorie socioocupaţională (cadrele didactice din liceu şi gimnaziu) are o atitudine refractară faţă de cultura comunicată pe cale instituţională.

Biblioteca judeţeană contribuie la formarea multilaterală a cititorilor, iniţierea în cultură, la informarea în cele mai diverse domenii ale cunoaşterii.

Comportamentul cititorilor faţă de bibliotecă şi bibliotecari este apreciat de personalul de specialitate din bibliotecile investigate ca fiind, de regulă, unul civilizat şi adecvat activităţii şi atmosferei din această instituţie de cultură. Bibliotecarii exprimă insatisfacţii faţă de atitudinea unor cititori, mai ales la raftul liber. Există ci-

---

1) Vezi şi Constantin Schifirneţ, *Lectura ştiinţifică şi orizont cultural*, în Biblioteca nr. 1, 1988, p. 18.

2) Pia Atanasiu, V. Teodoru, *Formarea beneficiarilor informării ştiinţifice şi tehnice*, în Biblioteca nr. 4/1987, p. 19.

1) *Ibidem.*

titori care confundă biblioteca cu librăria [1]), considerînd că biblioteca trtbuie să le ofere orice carte vor. Se semnalează tendința unor cititori de a sustrage cărți din biblioteca județeană, sau de a le declara pierdute, fiind dispuși să plătească prețul lor.

Pe de altă parte, se subliniază lipsa de interes la cititori pentru cataloagele sistematice, iar cei care doresc să le folosească apelează la ajutorul bibliotecarului.

Sînt sesizate și unele prejudecăți [2]) ale cititorilor față de bibliotecă, carte și lectură, cum ar fi : biblioteca ar expune la raftul liber numai cărțile slabe, biblioteca este un loc de relaxare, biblioteca nu ar deține un fond enciclopedic, servirea cititorilor în bibliotecă s-ar face preferențial, munca de bibliotecar este ușoară, care nu ar necesita o pregătire prea mare, cărțile mult folosite sînt mijloace de transmitere a diferitelor boli, biblioteca ar trebui să dețină toate titlurile de cărți, bibliotecarul trebuie să citească tot ce este în bibliotecă etc. Se degajă din prezentarea cîtorva dintre prejudecățile cititorilor, semnalate de bibliotecari, ideea necunoașterii corecte a competențelor bibliotecii și ale personalului de specialitate, precum și exprimarea unor atitudini unilaterale față de această instituție culturală.

Concluziile de mai sus se corelează cu concluzia referitoare la frecventarea acțiunilor organizate de către bibliotecile județene. Două treimi din lotul cercetat nu participă la activitățile bibliotecilor județene. Foarte puțini cititori sînt prezenți în mod sistematic. Situația bibliotecii județene în acest context este paradoxală. În actualele împrejurări ea constituie principalul organizator al acțiunilor dintr-un județ, multe dintre ele depășind specificul ei. Există cazuri cînd biblioteca inițiază activități ce privesc alte domenii (film, muzică, teatru), la care instituțiile de profil sînt doar coorganizatori sau nu se implică în nici un fel. Participarea cititorilor este însă, așa cum am subliniat, foarte mică. Se manifestă în acest caz o percepere de către public a bibliotecii, văzută în sine, ca instituție centrată pe carte, informație și lectură. Extinderea funcțiilor bibliotecii determină fenomenul de confuzionism axiologic, adică apare la cititori ideea că pe seama bibliotecii se pun sarcini care nu i-ar fi caracteristice și, prin urmare, ar fi distorsionate funcțiile reale ale acestei instituții de cultură. Cercetarea de față a dovedit existența sentimentului de frustare și de confuzionism axiologic : cititorii nu acceptă ca unele acțiuni ar putea fi organizate de biblioteca județeană, ele fiind considerate ca aparținînd altor instituții.

Se observă la o parte dintre bibliotecari insatisfacția față de statutul lor profesional, cu deosebire în ceea ce privește modul cum este valorizat de către publicul cititor, dar și de către societate. Pe de altă parte, este de consemnat că pentru un număr de bibliotecari, absolvenți ai unor institute de învățămînt superior, biblioteca reprezintă un cadru de informare și de realizare a unor cercetări, activitatea propriu-zisă în bibliotecă fiind mai mult un impediment decît o cale de înfăptuire a unor sarcini specifice muncii cu cartea și cititorii.

5. *Biblioteca și creatorii*

Cercetarea evidențiază ponderea redusă a inventatorilor, inovatorilor, creatorilor în rîndul cititorilor bibliotecilor județene. Pentru această categorie, biblioteca constituie doar un factor de diseminare a informației noi.

Raporturile bibliotecilor județene cu organizațiile ce se ocupă de inovatori, inventatori (comisiile județene ale tehnicienilor și inginerilor) sau de creatori (uniunile de creație) sînt sporadice, inițiativa aparținînd, aproape în exclusivitate, bibliotecii. Cei preocupați de creație își procură, de obicei, singuri instrumentele de informare și de lucru. Ei apelează la sprijinul bibliotecii doar cînd au nevoie de o publicație ce se găsește în alte biblioteci. Împrumutul interbibliotecar constituie relația principală a creatorilor cu bibliotecile județene.

Discutînd despre rolul bibliotecii în stimularea creativității apreciem că aceasta își poate manifesta impactul ei asupra publicului larg, eventual spre depistarea unor talente, mai ales din rîndul tineretului. Influența ei asupra creatorilor este mai puțin eficientă deoarece orice creator are o personalitate accentuată, un mod personal de lucru, un fel propriu de organizare a activității. Ceea ce poate întreprinde biblioteca este antrenarea în mai mare măsură a creatorilor de toate tipurile la acțiunile ei cu cititorii. Nu vrem prin aceasta să diminuăm rolul bibliotecii în crearea acelui climat atît de necesar pentru creație, dar apreciem că se impune o atitudine realistă cu privire la implicarea instituției bibliotecare în orientarea activității de creație.

---

1) Vezi Anexa 1, Comportamentul cititorilor față de bibliotecă.

2) Vezi Anexa 2, Prejudecăți ale cititorilor față de bibliotecă, carte și cititor.

— *Sugestii.*

a) *Cu privire la cititor*

— educarea sistematică a cititorului tînăr, mai ales, pentru lectură, de către bibliotecă, prin acțiuni de inițiere și îndrumare metodică privind modul de desfășurare a lecturii (criterii de alegere a cărților, condițiile de lectură, modul cum se rețin ideile dintr-o carte) ;
— inițierea adolescenților în modul de lucru într-o bibliotecă 1) ;
— organizarea de cluburi și cercuri de lectură ale elevilor și tinerilor pentru stimularea și dezvoltarea interesului pentru cultură și lectură. Aceste cluburi să fie îndrumate de biblioteca județeană, în colaborare cu factorii din învățămîntul general și liceal, pe baza unei strategii adecvate de educare a cititorilor ;
— educarea cititorilor pentru utilizarea instrumentelor de informare specifice bibliotecilor.

b) *cu privire la acțiuni de propagandă*

— presa culturală să publice mai multe rezumate despre cărțile nou apărute ;
— organizarea de cabinete de documentare, care să dea consultații privind metodologia identificării informațiilor în bibliotecă și în alte contexte ;
— Centrala cărții ar trebui să realizeze instrumente de informare mai operante privind producția certă de carte, pornind de la faptul că numai o parte din proiectele de plan editorial se respectă, iar aparițiile extraplan nu sînt întotdeauna anchetate ;
— elaborarea de prezentări ale bibliotecilor județene înregistrate pe bandă de magnetofon, pentru a fi audiate de cititorii noi ;
— crearea unor seturi de diapozitive care să prezinte cititorilor toate secțiile bibliotecii ;
— organizarea de acțiuni de popularizare a bibliotecii în școli, la orele de dirigenție ;
— antrenarea cititorilor pricepuți și interesați la acțiunile de propagandă cu cartea ;
— popularizarea acțiunilor bibliotecii în locuri mult circulate, în instituțiile frecventate de un public larg și divers ;
— prezența în mai mare măsură a bibliotecii și a bibliotecarilor în mijloacele de informare în masă (cu deosebire radioul și televiziunea).

c) *cu privire la bibliotecă*

— crearea la cititori a unor necesități spirituale permanente, care să fie mobilul frecventării bibliotecii : pornind de la o asemenea cerință s-ar impune inițierea de anchete și sondaje, prin care să se cunoască opțiunile, interesele, aspirațiile cititorilor și astfel să se organizeze acțiunile bibliotecilor ;
— asigurarea fondurilor financiare pentru ca fiecare bibliotecă județeană să achiziționeze toate publicațiile românești ;
— organizarea unor studiouri de limbă și literatură română, de carte științifică și tehnică, sub îndrumarea competentă a unor personalități reprezentative ale domeniului ;
— întocmirea unui fișier pe profesii, pe baza căruia să se facă informarea publicului asupra celor mai recente apariții, în funcție de specialitățile existente în zona în care ființează biblioteca ;
— inițierea de către edituri a unor tiraje speciale pentru biblioteci, pornind de la comenzi ferme, tipărindu-se cărți cu legături durabile, care să le prelungească de cîteva ori existența în biblioteca publică ;
— elaborarea unui ghid pentru consultarea cataloagelor bibliotecii (experiență deja existentă în unele biblioteci, de pildă, biblioteca municipală „Mihail Sadoveanu" — București) ;
— organizarea de cursuri referitoare la munca intelectuală cu cititorii bibliotecii.

1) Vezi și Rodica Cosmaciuc, *Integrarea psihologică a cititorilor-copii*, în „Biblioteca" nr. 4/1983, unde este prezentată organizarea unei minibiblioteci a copiilor cu cărți donate din bibliotecile lor personale, prelucrate biblioteconomic de către copii, sub îndrumarea bibliotecarului (p. 11–12).

ANEXE

OPINII ALE BIBLIOTECARILOR

Anexa 1

Comportamentul cititorilor în bibliotecă

Nu se poate generaliza : cititorii vechi se descurcă la cataloage, alții nu au grijă de ordinea cărților pe raft ; sau nu se străduiesc să cunoască sistemul de depozitare a informației în bibliotecă" (Mureș).

În general, cititorii cunosc modul de folosire a catalogului alfabetic și sistematic. În relațiile cu personalul sînt decenți" (Mureș).

„Cei tineri aleg cărțile după preferință. Cititorilor mai în vîrstă le recomandăm unele cărți, iar cine se interesează mult după o carte, mai punem de o parte pentru că din cărțile foarte mult solicitate avem puține exemplare" (Mureș).

„Cititorii știu (sau învață) să consulte atît catalogul alfabetic cît și catalogul sistematic. Fără consultarea acestor cataloage și, implicit, indicarea cotei pe fișa-cerere pentru lectura în sală, nu pot fi serviți cu cartea solicitată" (Mureș).

„În general, comportamentul cititorului este pătruns de respectul pentru carte, cu toate că acesta derivă în majoritatea cazurilor dintr-o conștiință nebuloasă, neclarificată a rolului și importanței instrumentelor de informare. Există și cazuri de sustrageri, distrugere, dar sînt relativ puține. La raftul liber, cititorul merge în general pe minima rezistență : ia ce găsește și rar solicită lucruri individualizate, o bibliografie precisă. Catalogul alfabetic este cel mai solicitat ; majoritatea nu se descurcă în cel sistematic. Cea mai mare parte a publicului se bucură de recomandarea bibliotecarului". (Mureș).

„Cei familiarizați cu biblioteca își aleg singuri de la raft cărțile preferate sau dorite" (Mureș).

„Sînt cititori care nici nu se interesează cum se folosește catalogul". De obicei, sînt recunoscători pentru orice informație primită de la personal" (Mureș).

„Nu respectă ordinea aranjării cărților la raftul liber. Unii ascund cărțile în altă parte decît la grupa unde aparțin, dar nu știu cu ce scop. Nu toți știu și nici nu sînt interesați cum se folosește catalogul" (Mureș).

„Cititorii care de mai mulți ani frecventează sala de lectură a bibliotecii cu ajutorul bibliotecarilor, reușesc să beneficieze de toate posibilitățile oferite de fondul nostru de carte" (Mureș).

„Sistemul raftului liber are succes la cititori fiindcă asigură contactul nemijlocit cu cartea ; *cataloagele nu sînt prea populare în rîndul cititorilor"* (Mureș).

„Cititorii au o atitudine civilizată față de bibliotecar, dar atitudinea lor este impusă, *în primul rînd, de atitudinea* bibliotecarului" (Mureș).

„Sînt cititori care nu prea știu rațiunea raftului liber" (Mureș).

„*Folosesc mai* mult catalogul alfabetic, cel sistematic numai cu ajutorul bibliotecarului" (Mureș) ;

„*Mulți cititori sînt restanțieri și numai la* somație înapoiază cartea împrumutată" (Mureș).

„Majoritatea *cititorilor se orientează la* raftul liber și la cataloage, dar nu poate lipsi îndrumarea de către bibliotecar" (Mureș).

„*Nu am sesizat particularități* de comportament al cititorilor față de alte categorii de beneficiari ale instituțiilor publice ; deosebirile sînt însă de la individ, în funcție de temperament, *grad de cultură* etc. (Mureș).

„Nu-mi pot da prea bine seama deoarece nu lucrez nemijlocit cu publicul" (Mureș).

„Atunci cînd climatul din bibliotecă impune prin liniște, atmosferă de studiu, personal bine pregătit care-și respectă *profesiunea, cît* și pe cititor, acesta din urmă răspunde cu aceeași monedă", se comportă civilizat, respectă cartea și pe cel care o slujește" (Mureș).

Există tendința la mulți cititori de a se orienta singuri între rafturile cu acces liber. Mulți își aleg cărțile după ce le *răsfoiesc sumar.* La secția împrumut, cataloagele se consultă puțin. În multe cazuri, cititorul cere și se lasă influențat în alegerea căr-

ților de către bibliotecar" (Mureș).

„În cazul literaturii beletristice, le place să-și caute singuri genul preferat, dar în cazul literaturii de specialitate, de cele mai multe ori, solicită ajutorul bibliotecarului" (Mureș).

„Sînt cititori care preferă un anume bibliotecar" (Mureș).

„Unii cititori au mare încredere în bibliotecar și-i solicită îndrumarea fie pentru lectură, fie să-i întocmească o succintă bibliografie pe teme de care are presantă nevoie. Bibliotecarul priceput încearcă să înlocuiască acea carte care nu există în bibliotecă, cu o alta mai bună, dar în același sens, pînă la procurarea cărții solicitate. În general, cititorul nu pleacă dezamăgit și dezinformat din bibliotecă" (Vaslui).

„Comportamentul este diferit : pregătire profesională, vîrstă și vechime ca cititor. Bibliotecarul intervine în cadrul relației cititor-bibliotecar, în funcție de criteriile de mai sus" (Vaslui).

„Comportamentul cititorului este strîns legat de comportamentul bibliotecarului" (Vaslui).

„La raftul liber, cititorii se comportă, în general, neglijent. Consultă diverse titluri și dacă nu corespund cu gustul sau interesele lor, le introduc în raft în alte locuri decît acelea în care au fost așezate inițial. Există cazuri cînd unii dintre ei sustrag capitole sau pagini cu scheme, tabele, deteriorînd, astfel, cărțile. La cataloage și în relațiile cu personalul, cititorii se comportă corespunzător" (Brăila).

„Sînt unii cititori care nu au domiciliul stabil în municipiu și sînt nemulțumiți că nu pot împrumuta la domiciliu cărțile de care au nevoie" (Brăila).

„Sînt foarte mulți cititori care nu respectă indicațiile referitoare la aranjarea cărților la raft, care nu păstrează cărțile(fac sublinieri, adnotări pe paginile cărților, rup pagini sau colțuri de pagini, neavînd conștiința necesității păstrării cărților bibliotecii" (Brăila).

„*La raft există unele încercări de sustragere a cărților* sau a unor fascicole din anumite cărți (în special din cărțile tehnice).,

„Cititorul frecvent se descurcă singur la cataloage și în fața raftului liber" *(Brăila)*.

„Nu se poate vorbi de un comportament al cititorilor, ci de o diversitate de comportamente, în funcție de vîrstă, studii și cultura generală și profesională, opțiuni și *cerințe de lectură existente la un moment dat*" (Brăila).

„Unii cititori vin cu cereri fixe, se duc la raft, își iau cartea, alții așteaptă să le aduci cartea, puntru că nu se descurcă la raft. Unii dau informații vagi despre cartea pe care o vor *(culoare, format). La cataloage nu se descurcă chiar toți* ; la cel alfabetic mai ușor, la sistematic mai greu. Unii au tendința să smulgă fișa din catalog" (Brăila).

„*Nu-mi dau seama, pentru că nu lucrez cu publicul*" (Brăila).

„Mulți sînt respectuoși, văd în bibliotecar lucrătorul care-i ajută să se informeze pentru a găsi publicația dorită" (Caraș-Severin).

„Sînt mîhniți cînd lucrarea dorită nu este ilustrată în *catalog* (pentru că nu este în bibliotecă) ; supărați cînd află că în catalog nu sînt ilustrate toate titlurile existente în secție" (Caraș-Severin).

„Deși raftul liber este cea mai democratică *formă de acces a cititorilor la* carte, aceștia apelează rar la ea, solicitînd părerea bibliotecarului".

„Neavînd deprinderea de informare și interese de lectură ferm constituite, cititorul nu apelează decît foarte rar la cataloage și numai asistați de bibliotecar, sau preferînd informația transmisă de acesta".

„*Noblețea muncii de bibliotecar este rar serizată de cititor, atît de rar încît putem spune că nu se realizează.* Bibliotecarul este în opinia celei mai largi categorii de cititori tineri, *un simplu funcționar, echivalent unui simplu vînzător* de aprozar. Nu este o exagerare. Poate de vină sînt bibliotecarii, poate cititorii, dar precis „insignifianța" statutului social al bibliotecarilor" (Caraș-Severin).

„La raftul liber se observă o tot mai mare dezordine (Schimbarea locului cărților, cărți răsturnate, coji de semințe în rafturi)" (Caraș-Severin).

„Cei care citesc pentru a-și ocupa timpul, solicită foarte mult bibliotecarul" (Caraș-Severin).

Anexa 2

Prejudecăți ale cititorilor față de bibliotecă, carte și lectură

„Că bibliotecarii servesc cu mai multă solicitudine anumite categorii de cititori ; că *biblioteca ar expune la raftul liber cărțile cele mai slabe ;* că nu sînt serviți din comoditate sau din rea voință, cu tot ceea ce solicită pentru interese imediate ; că noutățile intră cu întîrziere în circuit din cauza bibliotecii" (Vaslui).

„Unii cititori cred că munca de bibliotecar este ușoară și nu necesită o pregătire prea mare ; că servirea lor cu cartea se face preferențial și nu înțeleg motivele ; că se poate pune semnul egal între bibliotecă și librărie" (Vaslui).

„Cei mai mulți tineri preferă în mod deosebit literatura de aventuri, considerînd-o cea mai folositoare în formarea personalității (Vaslui).

„Situații cu totul întîmplătoare, cititorii refuză serviciile bibliotecii publice, pe motiv că au destule cărți acasă" (Mureș).

„Cititorul consideră biblioteca un important centru cultural, un loc agreabil și plăcut pentru dobîndirea de noi cunoștințe din toate domeniile, *un loc pentru relaxare*" (Mureș).

„Nu mai apelează la acele servicii unde deseori este refuzat fie din lipsă de carte, fie din cauza sistemului greoi de deservire" (Mureș).

„Nu toate cărțile (bibliotecii) le sînt accesibile" (Mureș).

„Biblioteca este doar o instituție deținătoare de carte, pe care o oferă în sălile de lectură sau la domiciliu" (Mureș).

„Teama de a părea inculți în adresarea cererii de lectură" (Mureș).

„Cea mai puternică prejudecată a cititorilor față de bibliotecă este că ea nu poate deține un fond enciclopedic" (Mureș).

„Elita *socială* nu crede în ajutorul dat de bibliotecă ; marea majoritate a populației nu știe de existența bibliotecii publice" (Mureș).

„Unii cititori consideră că ar trebui să se găsească în bibliotecă oricînd cartea căutată" (Mureș).

„Una dintre cele mai puternice prejudecăți față de bibliotecă este că, *cărțile mult folosite, deteriorate sînt mijloace de transmitere a diferitelor boli*" (Mureș).

„Cititorii ocolesc atît pe bibliotecarii care nu-i servesc prompt, cît și secțiile care îi plimbă pînă ajung la carte" (Mureș).

„Prea multe formalități de înscriere la bibliotecă" (Mureș).

„Biblioteca este instituția unde cititorii ar trebui să găsească cărți pentru delectare" (Mureș).

„Prejudecata că bibliotecarul are timp să citească" (Mureș). „Cea mai puternică prejudecată a cititorilor față de bibliotecă publică este aceea că nu poate avea în cele mai multe situații exact cartea care și-a dorit-o la momentul respectiv" (Mureș).

„Prejudecăți : am nevoie, m-aș duce la bibliotecă, dar n-am timp ; biblioteca nu poate să aibă cărțile care mă interesează ; nu le place ca alții să le recomande ce să citească" (Mureș).

„Cititorii vin la bibliotecă cu sentimentul de a fi serviți după cerința lor" (Mureș).

„Unii — puțini la număr, apreciază biblioteca după principiul : clientul nostru, stăpînul nostru, alții — cei mai mulți — o consideră o instituție utilă" (Mureș).

„Sînt cititori care se interesează foarte mult de cartea citită de un alt cititor" (Mureș).

„Cea mai periculoasă prejudecată a cititorilor față de bibliotecă este confuzia (?) acesteia cu librăria" (Caraș-Severin).

„Mai persistă încă mentalitatea că biblioteca publică este un centru de vînzare a cărții" (Caraș-Severin).

„Un fenomen inerent — pîndirea cărții preferate. Lipsa de grijă față de carte" (Caraș-Severin).

„Prejudecăți : față de biblioteca publică — toate cărțile, revistele etc. care mă interesează pe mine, ca cititor, trebuie să se regăsească în fondurile unei biblioteci publice ; *față de carte :* cartea care pentru mine este foarte interesantă se poate cumpăra de la bibliotecă chiar la un preț mai ridicat ; *față de lectură :* o lectură optimă se poate realiza mai ales acasă" (Caraș-Severin).

„Cititorul activ nu are prejcdecăți. Cititorul potențial, da ! bibliotecă-librărie" (Caraș-Severin).

„Una din prejudecățile eronate (?) care predomină în mentalitatea unor cititori neformați este aceea că de la bibliotecă se poate împrumuta orice carte, care se poate plăti de 3 ori prețul ei" (Caraș-Severin).

„Consideră că bunurile puse de biblioteca publică la dispoziția beneficiarului nu trebuie respectate în aceeași măsură ca bunurile personale. Lectura este apreciată și privită ca mijloc exclusiv de relaxare" (Caraș-Severin).

„Majoritatea cititorilor consideră că activitatea bibliotecarului se rezumă la împrumutul publicațiilor" (Caraș-Severin).

„Unii confundă biblioteca cu librăria, astfel încît cînd intră în bibliotecă întreabă dacă pot cumpăra cărți !" (Caraș-Severin).

„Bibliotecarul s-ar rezcma la împrumut de cărți, restul timpului petrecîndu-l citind" (Caraș-Severin).

„Reducerea bibliotecii la secția de împrumut, la care este înscris" (Caraș-Severin).

„Prejudecăți : 1) Lectura este o pierdere de vreme dacă nu te ajută să progreseze social, pecuniar ; 2) Lectura este o activitate trudnică, fără rezultate imediate și spectaculoase ; 3) Cartea nu are încă în concepția cititorilor o înaltă semnificație culturală ; 4) Lesniciosul acces la informație prin mijloacele mass-media îndepărtează cititorul de bibliotecă" (Caraș-Severin).

„O prejudecată este că biblioteca trebuie să dispună de toate *titlurile solicitate* și în număr foarte mare de exemplare, că informarea prin cataloage nu reprezintă un mare sprijin pentru cititor, ci doar pierdere de vreme ; bibliotecarul trebuie să dea *în cel mai scurt timp răspuns la toate întrebările cititorului*" (Caraș-Severin).

„*Bibliotecarul este o persoană care trebuie să fi citit toate publicațiile, indiferent de domeniu.* Unii cititori consideră publicațiile ca pe cele proprii, împrumutîndu-le *mai departe și apoi nemaiputînd să le recupereze* sau întîrziind înapoierea lor" (Caraș-Severin).

„Este dificil de sesizat o asemenea eterogenitate dată fiind eterogenitatea publicului cititor. În general, cititorul speră să găsească rapid cartea sau publicația care-l interesează" (Brăila).

„Biblioteca privită doar ca locul de unde se poate împrumuta o carte" (Brăila).

„Biblioteca publică ar fi o instituție în care se efectuează o muncă ușoară și liniștită, unde bibliotecarii pot citit mult în orele de program. Mass-media ar înlocui lectura" (Brăila).

„Să țină cărțile atît timp cît cred de cuviință" (Brăila). „Cartea, purtătoare de microbi" (Brăila).

„Existența dubletelor la raftul liber este, după părerea cititorilor, un indiciu asupra slabei calități a conținutului cărții, după cum o carte mai jerpelită este o garanție a conținutului și circulației acesteia" (Brăila).

„Cartea din biblioteca personală are o valoare reală, iar cea din biblioteca publică este un bun de larg consum. Lectura se poate face numai la domiciliu" (Brăila).

„Biblioteca trebuie să ofere și să știe totul (chiar și atunci cînd cititorul nu-și prezintă interesele) ; Atracția pentru cărți cu titluri „șoc" ; Atracția pentru coperți ilustrate, la fel de „șoc" (deși de multe ori conținutul unor asemenea cărți nu este valoros). Aderarea la mode literare sau scriitori „en vogue" chiar dacă respectivele fenomene literare nu sînt conforme cu spiritul lor și pregătirea lor intelectuală" (Brăila).

„O *mică parte din* cititori consideră fondul de publicații al bibliotecii ca o posibilă sursă de completare a bibliotecii personale, cu lucrări inexistente în librării din cauza tirajelor reduse (neexistînd un act normativ care să îngrădească această tendință) ; unii cititori solicită de la accesul liber. lucrările intens circulate (recunoscîndu-le după starea fizică precară sau după mulțimea ștampilelor cu termenul de restituire)" (Brăila).

„Mentalitatea că bibliotecarul ar ascunde cărțile, așa-zis bune" Brăila).

„Ideea adînc înrădăcinată, precum e cea că tot ce iese din bibliotecă nu poate fi ceva valoros, ci un lucru de duzină. Altă mentalitate : *focarul de microbi care ar exista permanent printre publicațiile bibliotecii și ar transmite tot felul de boli*" (Brăila).

„Consideră pe bibliotecari simpli mînuitori de carte, necunoscînd toate aspectele ce le implică munca de bibliotecar".

Anexa 3

De ce se citește?

„Pentru îmbogățirea culturii generale, pentru divertisment" (Brăila).

„Cei mai mulți citesc pentru că au nevoie în studiile pe care le urmează. Unii citesc pentru a-și ridica cunoștințele profesionale și a se pune la zi cu noutățile din domeniul lor de activitate" (Brăila).

„Unii cititori împrumută cărți doar pentru a avea o ocupație mai mult sau mai puțin pasionantă" (Brăila).

„Majoritatea folosesc lectura drept loisir" (Brăila); „Din curiozitate" (Brăila).

„Pentru a-și determina rostul în lume; pentru a-și potența capacitatea creatoare; pentru a se adapta exigențelor contextului social" (Brăila).

„Pentru informare" (Brăila).

„Unii oameni citesc ocazional, cînd au neapărată nevoie; alții citesc din pasiune — cei mai mulți; mai sînt oameni care citesc pentru trecerea timpului" (Brăila).

„Pentru că și-au format o deprindere de copil și cititul a ajuns o necesitate" (Caraș-Severin).

„Oamenii citesc din nevoia de informare, de cunoaștere a unor noi descoperiri din domenii ca medicina, astronomia, matematica. Nevoia de lectură apare și din alte necesități: de cunoaștere a operei unui scriitor anume, de petrecere a timpului liber sau pur și simplu, din necesitatea de a citi, de a cunoaște și învăța cît mai mult sau și mai mult, fiindcă fără să citești nu cred că viața dă totul" (Caraș-Severin);

„Din obligație" (Caraș-Severin);

„Din imitație și snobism sau din obligativitate: majoritatea elevilor și studenților" (Caraș-Severin).

„Oamenii citesc pentru că există cărți" (Caraș-Severin).

„Pentru elaborarea unor lucrări în diferite domenii" (Caraș-Severin).

Condiția omului contemporan în afara lecturii este incompatibilă statusului socio-uman, lectura a devenit un modus vivendi specific omului" (Caraș-Severin);

„În lipsă de alte ocupații" (Vaslui);

— „Din manie" (Vaslui);

„Din plăcerea de a citi" (Vaslui);

„Dorința oamenilor de a citi poate fi analizată și prin prisma căutării de modele bune de urmat în viață și completarea experiențelor personale. Unii citesc, probabil, pentru a putea cîndva să scrie și ei o carte. Mulți oameni citesc pentru că a citi face parte din existența lor, care poate deveni un viciu toată viața" (Vaslui);

„Pentru petrecerea plăcută a timpului liber și evadarea din cotidian" (Vaslui).

„Oamenii citesc pentru că au sete de frumos" (Mureș).

„Din nevoia de cunoaștere și autocunoaștere" (Mureș).

„Oamenii citesc pentru a-și îmbogăți și lărgi orizontul de cunoștințe, pentru a-și verifica si reîmprospăta cunoștințele și din plăcere" (Mureș).

„A citi este o necesitate" (Mureș).

„Oamenii citesc din foarte multe motive: din obligație, din plăcere, din interesul pentru a cunoaște, să știi cît mai multe lucruri" (Mureș);

„Pentru nevoia de obținere a unei calificări profesionale și de perfecționare profesională" (Mureș);

„Oamenii citesc din lipsa altor posibilități de distracții" (spectacolele sînt scumpe, bugetul familial nu permite altceva (excursii, vizite)" (Mureș);

„Lectura rămîne principala cale de acces la informație" (Mureș).

„În scopul completării cunoștințelor legate de îndeletniciri preferate în afara locului de muncă: grădinărit, viticultură, foto, creșterea animalelor, hobbiuri în general" (Mureș);

„Pentru a-și satisface anumite nevoi sufletești" (Mureș);

„Pentru că nevoia de lectură nu se poate înlocui cu alte preocupări" (Mureș).

„Pentru că astăzi, fără lectură nu se poate" (Mureș);

„Pentru că lectura compensează lipsa unor mass-media" (Mureș);

— „Din nevoia satisfacerii unor nevoi intelectuale" (Mureș);

„Pentru că-i interesează noul în anumite domenii" (Mureș);

„Înseși legile obiective ale societății impun lectura — deci lectura de informare — diversele trepte de învățămînt o cer în mod imperios; lectura de loisir pierde din teren nu prin efectul de saturație al cititorilor, ci din lipsa de timp efectiv care să fie acordat acestui gen de activitate. De aceea, nu mi se pare exagerată ideea unei *biblioteci-bancă de date,* care să ofere informații succinte din orice domeniu. Cu

toate că se comit romane-cărămizi, cititorul nu le mai poate parcurge" (Mureş) ;
„Citesc pentru că au învăţat să citească" (Mureş).

Anexa 4

Sugestii pentru creşterea eficienţei modalităţilor utilizate de bibliotecă judeţeană în educarea cititorilor

„Cred că este necesar să perseverăm în organizarea *acţiunilor verificate ca fiind eficient în propaganda cărţii şi a lecturii* :să dezvăluim şi modalităţi noi prin o consultare continuă cu alte instituţii, cu publicul" (Mureş) ;
„Asigurarea unei ţinute care să imprime respect şi consideraţie (nu este vorba de ţinuta vestimentară) prin competenţa organizatorilor ; evitarea lungimilor obositoare, a ostentaţiei şi a vorbăriei fără miez" (Mureş) ;
„*Eficienţa acestor acţiuni ar creşte dacă* am dispune de mijloace audio-vizuale, tehnice şi de practică culturală, inclusiv majorarea sumelor pentru achiziţii" (Mureş) ;
„O strînsă colaborare între cititor şi bibliotecar, pentru cunoaşterea mai aprofundată a cerinţelor cititorului" (Mureş) ;
„*O mai intensă popularizare a manifestărilor* prin afişe" (Mureş) ;
„Expunerea periodică (prin rotaţie) a celor mai căutate cărţi" (Mureş) ;
„Manifestările de masă să fie organizate în funcţie de microgrupul sau macrogrupul socioprofesional ; popularizarea prin presa locală" (Mureş) ;
„Biblioteca şi-a creat deja un public al ei, un public statornic, atras de ţinute *acestor acţiuni. Se impune* pentru viitor, a se acorda atenţie sporită tinerilor, atragerii lor în număr mai mare" (Mureş) ;
„Să se creeze posibilităţi pentru multiplicare, tipărirea bibliografiilor, în vederea distribuirii lor în rîndul specialiştilor ; *organizarea de cursuri de informare în licee*" (Mureş) ;
„Publicarea de articole în presa locală pe probleme ale pregătirii elevilor pentru informare" (Mureş) ;
„Ideile, temele propuse să aibă o coincidenţă mai mare cu interesele publicului" (Mureş) ;
„Organizarea *numai a acelor acţiuni care prezintă* un interes real pentru o masă cît mai largă de cititori" (Mureş) ;
„Biblioteca să aibă o mai strînsă legătură cu mişcarea tehnico-ştiinţifică din întreprinderi şi instituţii (Mureş) ;
„Ar trebui antrenat mai mult tineretul şcolar, prin Inspectoratul şcolar" (Mureş) ;
„Ţinerea acestor acţiuni şi în afara bibliotecii" (Mureş) ;
„Să se construiască o clădire nouă în care să fie mai mult spaţiu (mai multă lumină şi căldură, depozitul să fie aproape de sălile de împrumut, să fie aer condiţionat şi să nu se deterioreze în aşa mare măsură publicaţiile aflate în depozit" (Mureş) ;
„O mai strînsă legătură cu cenaclurile literare, ştiinţifice din judeţ" (Mureş) ;
„O mai mare popularizare audiovizuală a acţiunilor" (Mureş) ;
„Încadrarea unui personal calificat, cu dragoste pentru carte şi beneficiind de bogate cunoştinţe de cultură generală" (Mureş) ;
„Asigurarea mijloacelor necesare pentru **multiplicarea** materialelor informaţionale şi difuzarea acestora la beneficiar" (Vaslui) ;
„Mărirea bugetului pentru asigurarea abonamentelor la publicaţiile periodice din toate domeniile ; modernizarea serviciilor bibliotecii (automatizarea şi computerizarea unor activităţi" (Vaslui) ;
Achiziţionarea unui număr cît mai mare de cărţi, care să răspundă nevoilor cititorilor" (Vaslui) ;
„Achiziţionarea cărţilor ştiinţifice şi tehnice necesare nevoilor de informare locală, în 3–4 exemplare" (Vaslui) ;
„Să fie mai mult spaţiu pentru organizarea colecţiilor" (Vaslui) ;
„Să se apeleze mai mult la specialiştii din întreprinderi în organizarea acţiunilor" (Vaslui) ;

„Să se anunțe din timp întîlnirile cu marile personalități și să se alcătuiască microexpoziții cu posibilitatea ca cititorul să se informeze înainte de întîlnire, pentru a avea un dialog eficient" (Vaslui) ;

„Gîndirea unor acțiuni de un foarte mare interes pentru public" (Caraș-Severin) ;

„Organizarea de acțiuni cu grupuri mici și oarecum omogene" (Caraș-Severin) ;

„Acordarea unor spații în presa locală pentru realizarea unui dialog eficient cu cititorii" (Caraș-Severin) ;

„Dotarea cu aparatură de practică culturală modernă ; spații adecvate pentru desfășurarea acțiunilor" (Caraș-Severin) ;

„Permanentizarea informării la locul de muncă (colțurile bibliotecii)" (Caraș-Severin) ;

„La medalioanele literare să participe cît mai mulți creatori din județ" (Caraș-Severin) ;

„Preocuparea pentru acțiuni atractive, interesante, care să aducă probleme noi" (Caraș-Severin) ;

Colaborarea cu marile biblioteci din întreprinderi : cunoașterea exactă a necesităților cititorilor" (Caraș-Severin) ;

„Să fie organizate acțiuni cu scriitori cunoscuți" (Caraș-Severin) ;

„O mai mare deschidere spirituală a bibliotecarilor, indiferent de sectorul în care lucrează" (Caraș-Severin) ;

„Colaborare între echipele de propagandă a cărții și sporirea numărului de colaboratori dintre cititorii activi" ; (Caraș-Severin) ;

– „Intrarea în circuitul lecturii a cărților să se facă într-un ritm mai rapid ; cărțile tehnice recenzate sau prezentate să se găsească la raft, nu în depozite" (Brăila) ;

„Pentru creșterea eficienței modalităților de educare a cititorilor, biblioteca județeană trebuie sprijinită mai îndeaproape de către forurile locale care pot organiza și coordona acțiuni educative de amploare, în care biblioteca să vină cu specificul ei" (Brăila) ;

„Mai multă atenție în organizarea expozițiilor pentru atingerea scopului : atragerea spre lectură a oamenilor" (Brăila) ;

„Să fie atrași în asemenea acțiuni mai mulți factori interesați" (Brăila) ;

„Aceste manifestări culturale trebuie ținute în microgrup" (Brăila) :

„Înființarea unei secții (filiale) de carte tehnico-științifică deservită de cadre cu pregătire corespunzătoare" (Brăila) ;

„Transmiterea operativă la județe, prin I.D.C. sau B.C.S., a tuturor referatelor editoriale – îndeosebi pentru cărțile tehnice științifice și de științe sociale, din care să reiasă sporul de noutate adus de autori (cel mult două pagini, într-un singur exemplar)" (Brăila) ;

„Încercarea de a depista încă de la înscrierea cititorilor, care din ei au preocupări deosebite, pentru a-i sprijini în munca de creație și a-i atrage în colectivul de colaboratori ai bibliotecii" (Brăila) ;

„Mai multe dezbateri cu o mai largă audiență de public, pe temele cele mai diverse – incluzînd chiar dezbateri pe teme de instruire a cititorului în grija pentru fiecare carte" (Brăila) ;

„Alegerea cărților prezentate din cercul de preocupări al cititorului" (Brăila) ;

Anexa 5

Modalități noi de educare a deprinderilor de lectură și informare

„Automatizarea serviciilor de informare" (Mureș) ;

„Introducerea unui sistem electronic de evidență și de informare a publicului cu privire la fondurile bibliotecii" (Mureș) ;

„Mai multe expuneri privind lectura și posibilitățile de informare oferite de bibliotecă" (Mureș) ;

„Dacă se folosesc metodele existente nu mai este necesar să recurgem la altele noi" (Mureș) ;

„Scoaterea din cataloagele alfabetic și sistematic a fișelor pentru lucrările care nu mai există în fondul secției" (Mureș) ;

„Să se treacă pe calculator fondul bibliotecii" (Mureş) ;
„Introducerea în programele şcolare a unui minimum de tehnică a muncii intelectuale de informare şi documentare, în toate domeniile" (Mureş) ;
„Invitaţii directe făcute de bibliotecari, cadrelor didactice ale diferitelor şcoli" (Mureş) ;
„Popularizarea acţiunilor bibliotecii în locuri mult circulate, în presa locală şi centrală" (Mureş) ;
„Personalul bibliotecii să fie înzestrat cu cît mai mulţi oameni de specialitate, care lucrează din inimă şi nu numai pentru bani" (Mureş) ;
„Ore ţinute pentru elevi în bibliotecă şi despre bibliotecă" (Mureş) ;
„Organizarea concursurilor gen „Cine ştie, cîştigă" (Mureş) ;
„Satisfacerea integrală a cererilor de lectură, o ofertă substanţială din partea noastră, deci, este modalitatea veche, uitată, însă, oarecum, cea mai eficientă" (Mureş) ;
„Instituţionalizarea învăţămîntului bibliotecar de specialitate" (Mureş) ;
„Informarea cadrelor didactice din învăţămîntul gimnazial şi liceal asupra modalităţilor de infomare ale bibliotecii judeţene" (Mureş) ;
„Introducerea materialelor audiovizuale în toate acţiunile bibliotecii" (Mureş) ;
„Înfiinţarea unor cercuri pe categorii de vîrstă şi profesii privind tehnica muncii intelectuale" (Mureş) ;
„Introducerea în manualele şcolare a unui minimum de tehnică a muncii intelectuale, de informare şi documentare" (Mureş) ;
„Dotarea bibliotecii cu aparatură modernă audiovizuală" (Brăila) ;
„Modalităţi vechi trebuie folosite în bune condiţii şi cu discernămînt. Fiecare acţiune cu cartea trebuie minuţios, serios şi din timp pregătită pentru a avea eficienţa necesară. Să fie eliminat indicatorul privind cantitatea acţiunilor cu cartea, care vine adesea în detrimentul calităţii şi eficienţei acestora. De asemenea, trebuie abandonată practica de a se cere programe şi calendare de acţiuni „urgent pînă la ora..." (Brăila) ;
„Organizarea unor secţii pe domenii : ştiinţifică, tehnică etc." (Brăila) ;
„Toate acţiunile cultural-educative ale şcolii şi Consiliului Pionierilor să pornească de la carte şi astfel să ne implicăm spre atragerea şi educarea deprinderilor de lectură" (Brăila) ;
„Să se instituie un caiet-registru al propunerilor, pe care eventual cititorii le-ar dori să le facă bibliotecii. Biblioteca să invite diferite cercuri de creaţie, să-şi desfăşoare şedinţele cu caracter deschis, pentru unii cititori ai bibliotecii" (Brăila) ;
„Organizarea secţiei de împrumut acasă, pe bază de depozite, fără accesul cititorilor la raft, pentru a se păstra mai bine volumele" (Brăila) ;
„Expunerea în toate instituţiile şi întreprinderile a manifestărilor organizate la sediul bibliotecii" (Brăila) ;
„Familiarizarea tineretului şcolar cu C.Z.V. pentru a se ajunge cît mai repede la informaţie" (Brăila) ;
„Un concurs naţional de afişe pe tema lecturii şi a informării pe categorii de vîrstă" (Caraş-Severin) ;
„Organizarea acţiunilor „Biblioteca se prezintă şi Biblioteca vă prezintă" (Caraş-Severin) ;
„Implicarea în mai mare măsură a autorilor de carte în acţiunile bibliotecii" (Caraş-Severin) ;
„Textele înregistrate pe bandă magnetică să fie difuzate şi în şcoli, iar în cadrul acestora să se dea şi indicaţii de folosire a instrumentelor de informare ale bibliotecii" (Caraş-Severin) ;
„Prospectarea exactă a nevoilor reale ale lecturii cititorilor prin chestionar" (Caraş-Severin) ;
„*Cîştigarea pentru bibliotecari şi bibliotecă a unui statut socio-profesional* adecvat şi expresiv, în conformitate cu cerinţele solicitate şi contribuţia la progresul omului şi a societăţii pe care le serveşte" (Caraş-Severin) ;
„Înfiinţarea în cadrul bibliotecii a unui cenaclu (studio) de biblioteconomie, bibliofilie, ex libris. Realizarea unor diapozitive sau filme care să prezinte aspecte ale activităţii cu cartea" (Caraş-Severin) ;
„*Realizarea unor schimburi de experienţă cu alte biblioteci din ţară*" (Vaslui) ;
„La televiziune să se transmită aspecte din bibliotecile judeţene, cu prezentarea cataloagelor, a bibliografiilor editate de B.C.S., din INID" (Vaslui).

INTERVIURI

1. *Bibliotecar, Tg. Mureş :*
– vechime în munca de bibliotecar : 30 de ani
– studii : şcoala de biblioteconomie

Despre cititori : există în secţia în care lucrez, un fişier al profesiilor cititorilor (adresă, nivel de pregătire şcolară, traseul profesional).

Biblioteca poate să-i servească pe cei care învaţă sau se perfecţionează, sau au un hobby (grădinărit, foto, creşterea animalelor, aeromodelism), dar nu foloseşte celor care vor să adîncească o problemă. Aceştia caută noutăţi şi ele se găsesc, cred ei, numai în periodice, dar acestea lipsesc din biblioteca noastră. Mă refer la periodicele de specialitate.

În activitatea curentă ni se cer tot felul de lucruri (situaţii, acţiuni), dar nimic concret despre cititorul care ne trece pragul.

Despre sistemul de informare : el există, dar ar trebui să fie mai mult difuzat publicului larg, însă ne lipsesc mijloacele. Este adevărat că nici aici în bibliotecă, acest sistem nu prea este folosit. Bibliografiile tematice pentru cititori sînt consultate, dar nu suficient de profund. Specialiştii ? Nu. Ei nu apeltază la aceste surse. Cum v-am mai spus, ei vor noutăţi.

Despre inovatori şi inventatori : nu există o evidenţă a lor. Inventatorul nu ne dezvăluie pentru ce vine la bibliotecă, el nu-şi dezvăluie intenţiile, ci caută informaţie. De exemplu, K.P. a folosit multă literatură din biblioteca judeţeană pentru elaborarea studiului său privind valorificarea biogazului.

Nu avem raporturi fireşti cu Consiliul judeţean al inginerilor şi tehnicienilor, care nu manifestă nici un interes pentru acţiunile organizate de bibliotecă în domeniul de activitate coordonat de acest organism.

Despre relaţia bibliotecii judeţene cu bibliotecile întreprinderii : se încearcă o colaborare, dar ea este formală. Există temerea la bibliotecarii din întreprinderi că ne substituim lor şi astfel le ştirbim prestigiul lor acolo. Ştiţi ce mi-a spus o bibliotecară pe linie sindicală, cînd am fost la ea în întreprindere ? : „Iarăşi aţi venit să ne plictisiţi sau să ne cereţi ceva ?" ; nu mai vreau să ajung în această situaţie.

Acţiunile organizate de bibliotecă se fac în pauze de masă, ceea ce este ineficient. Se merge pe ideea că se poate şi aşa. Însă, cum poţi să iniţiezi o acţiune cu influenţă asupra omului, dacă acesta în timpul acela trebuie să mănînce ? Se creează situaţii hilare şi cu efect dezastruos asupra bibliotecii, asupra prestigiului ei. Oamenii simt că nu facem pentru ei, ci pentru a bifa ceva în plus. Se poate orice. Ziarul nostru judeţean a publicat o fotografie cu ansamblul Mureşul, dansînd în hala de producţie a unei fabrici. Este o înţelegere greşită a modului cum trebuie să organizăm o acţiune culturală. Este bine să ne adresăm oamenilor muncii, dar în condiţii în care ei efectiv să poată recepta cultura.

Despre fondul de carte. Cartea scrisă elementar sau cu informaţii redundante, nu se caută. 99% dintre cărţile Editurii Academiei stau pe raft, nu sînt solicitate decît foarte rar, ceea ce e semnificativ, de către inventatori sau inovatori. Este nevoie să fim dotaţi cu tot ce apare în ţară.

Despre bibliotecar : există multe atitudini faţă de profesia noastră. Rar cînd se vorbeşte pozitiv despre ea. Depinde în foarte mare măsură şi de bibliotecar. Ne lipsesc bibliotecari reali, pasionaţi de munca aceasta. Mulţi colegi folosesc biblioteca drept factor de informare şi se consideră cercetători. Mă simt în dezavantaj faţă de alte profesii. Unii spun : sînt un medic bun, sînt un profesor bun. Pe noi bibliotecarii toţi ne întreabă : ce profesie ai ?, semn că pentru ei nu există profesiunea de bibliotecar. Dar cînd am căpătat conştiinţa profesiei mele, mi-am dat seama că este foarte importantă.

Despre acţiunile bibliotecii : se fac foarte multe, însă nu întotdeauna sînt reuşite, mai ales cele cu caracter de masă. Acţiunile să fie organizate numai cu cei interesaţi efectiv. Noi am avut nişte iniţiative. Am lansat 100 de invitaţii la o acţiune, dar au venit puţini. Foarte puţini vin numai pe bază de afiş şi din anunţurile din ziar. Cei mai consecvenţi sînt elevii de liceu. Greutăţi foarte mari avem cu cadrele didactice ; ele ocolesc, pur şi simplu, biblioteca.

Biblioteca ar trebui să organizeze mai multe acţiuni care să ofere specialiştilor posibilitatea de a se cunoaşte, deci să ofere un cadru de întîlnire şi de schimb de informaţii între specialişti.

De utilitate sînt prezentările de carte, căutate de cititori. Am apelat la sprijinul ziarului local ; s-au publicat un timp cu regularitate prezentări de cărți, dar acum s-a sistat. Oricum, trebuie să facem ceva mai mult, aici, în bibliotecă.

2. *Bibliotecar – Tg. Mureş :*

– vechime în muncă : 40 de ani

– studii : şcoala de biblioteconomie ;

Despre cititori : cititorii sînt diverşi ca profesiune, pregătire, interese. Ce am observat, este o anumită superficialitate la mulţi din ei. Nu cred că au o motivaţie profundă. Se citeşte cantiativ. Am cititori care citesc cîte 5 cărţi pe săptămînă, dar nu se prinde nimic de ei. Pentru unii a devenit un fel de obişnuinţă de a veni în fiecare marţi la bibliotecă pentru împrumut. Lectura este un mod de a trece timpul, mai ales pentru bătrîni.

Mai există fenomenul de snobism. Sînt cei care se vor lideri în cadrul colectivului şi fac caz că vin la bibliotecă. E o nevoie de prestigiu social la ei, şi prestigiul este dat de mersul la bibliotecă. Mai există o categorie : cei care citesc pentru că nu au şansa de a merge la alte instituţii, din cauza preţului prea mare al biletelor de intrare. Există afluenţă mare de cititori la bibliotecă, la fel, vara şi iarna. Aceasta se explică prin lipsa de bani pentru a face altceva (excursii, întîlniri cu prietenii). Eu cred că numai 10–15% simt nevoia organică de lectură.

Încă ceva interesant : sînt oameni care iau cărţi de la bibliotecă pe care le citesc la serviciu, în schimbul de noapte mai ales, dar şi în schimbul I.

Fondul de carte : este în mare, cel din anii 1970–1980. Lipseşte cartea cu priză la public. Asta caută oamenii – cartea interesantă. Sînt cărţi care se bucură de atenţia publicului, cărţile care tratează teme actuale ; dragostea, relaţiile între sexe, problemele reale ale omului. Există un grup de cititori cu interes pentru psihologie. În general, se citeşte cartea clasică.

Am constatat un lucru : toţi cititorii nevoiţi să dea examene sau să se pregătească pentru reciclări, cer materiale sintetice, analize foarte succinte, de unde rezultă ori lipsa de timp, ori lipsa de interes pentru domeniul profesional respectiv. S-ar putea să fie şi una şi alta.

Despre inventatori, inovatori : apelează rar la biblioteca judeţeană ; ei se folosesc de bibliotecile personale. În altă ordine de idei, cadrele didactice spun că nu vin la bibliotecă deoarece îşi cumpără ce le interesează.

3. *Bibliotecar, Tg. Mureş :*

– vechime în bibliotecă : 4 ani

– studii : filologie

Despre fondul de carte al bibliotecii : nu există carte suficientă ; cei de la Centrul de librării nu au ce vinde, mai ales în ce priveşte literatura beletristică ; o treime din comenzile făcute după proiectele de plan ale editurilor, nu se onorează.

Cu privire la cartea de import, aş vrea să menţionez că B.C.S. trimite o listă cu cartea de import, din care să ne facem comenzi pentru anii următori. În listă nu se trec şi preţurile şi ne trezim, cînd primim comanda făcută, cu un preţ foarte mare. De pildă, am primit o carte în engleză, editată la Varşovia, în 1985, cu un preţ astronomic : 1200 lei. Nu se corelează preţurile cărţilor importate cu fondul bibliotecii.

Biblioteca noastră are un specific faţă de altele : cumpărăm carte în limba română şi maghiară, ceea ce face să crească fondul financiar.

O chestiune arzătoare pentru noi, ca bibliotecă judeţeană : cea a colecţiilor. Sîntem obligaţi să facem abonamente numai la 12 periodice româneşti, ceea ce trebuie să recunoaşteţi, este foarte puţin pentru un public ca al nostru, cu interese culturale şi profesionale atît de diverrificate.

CENTRUL DE CERCETĂRI PENTRU PROBLEMELE TINERETULUI

CHESTIONAR L. P.

pentru personalul din bibliotecile județene

Centrul de cercetări pentru problemele tineretului efectuează o investigație asupra rolului bibliotecii publice în stimularea creativității cultural-artistice și tehnico-științifice. Avînd în vedere competența și experiența dvs. vă rugăm să menționați opinia dvs. în legătură cu problematica lecturii, cărții și a bibliotceii. Dacă spațiul de completare este insuficient vă rugăm să detaliați răspunsul dvs. pe foi separate.

NUMAI DACĂ DORIȚI PUTEȚI SEMNA CHESTIONARUL !

Vă mulțumim !

1. Lucrați în biblioteca județeană de :
- *un an* 1
- *doi – trei ani* 2
- *patru – șapte ani* 3
- *opt – doisprezece ani* 4
- *peste treisprezece ani* 5

2. În ce sector lucrați ?
- *catalogare și clasificare*
- *completare și evidență* 2
- *relații cu publicul* 3
- *informare bibliografică* 4
- *metodic* 5

3. Sînteți mulțumit (ă) de munca dvs. în biblioteca județeană ?
- *da, în totalitate* 1
- *da, parțial* 2
- *nu* 3

4. Cum apreciați că este indicile de împrospătare a fondului de carte în biblioteca județeană ?
- *rapid* 1
- *potrivit* 2
- *lent* 3
- *nu-mi dau seama* 4

5. Considerați că ritmul de împrospătare a fondului de carte în biblioteca dvs. corespunde cerințelor de lectură ale cititorilor ?
- *în mare măsură* 1
- *în măsură potrivită* 2
- *în mică măsură* 3
- *nu corespunde* 4
- *nu-mi dau seama* 5

6. Considerați că publicul bibliotecii dvs. are deprinderi de informare sistematică ?
- *da, mare parte din public* 1
- *da, mică parte din public* 2
- *nu* 3
- *nu-mi dau seama* 4

7. Vă rugăm să descrieți succint comportamentul cititorilor în bibliotecă (la raftul liber, la cataloage, relații cu personalul)

8. Care sînt după părerea dvs. cele mai puternice prejudecăți ale cititorilor față de biblioteca publică, carte și lectură ?

9. În ce măsură creatorii, inventatorii, interpreții și inovatorii folosesc fondul de carte și alte mijloace ale bibliotecii județene ?
- *în foarte mare măsură numai inventatorii, inovatorii* . . 1
- *în foarte mare măsură numai creatorii de artă.* . . . 2
- *în foarte mare măsură numai interpreții (soliști, dansatori actori etc.)* 3
- *în foarte mare măsură toți cei de mai sus* 4
- *nu-mi dau seama* 5

10. După părerea dvs. Catalogul colectiv al cărților străine intrate în R.S.R. și alte instrumente bibliografice centrale sînt solicitate de cititori ?
- *da* 1
- *nu* 2
- *nu-mi dau seama* 3

11. *Există cititori care să solicite împrumut interbibliotecar pornind de la informațiile oferite de Catalogul colectiv al cărților străine intrate în R.S.R. precum și informațiile oferite de alte instrumente bibliografice centrale ?*

- *da, dar puțini* 1
- *da, mulți* 2
- *da, dar nu știu cîți* 3
- *nu* 4
- *nu știu* 5

12. *De ce credeți dvs. că oamenii citesc ?*
13. *Ce gen de lectură credeți că predomină la cititorii bibliotecii județene ?*

- *mai ales lectura factologică, de informare* . . . 1
- *mai ales lectura studiu, sistematică pe bază de fișe, conspecte, note* 2
- *lectura de loisir* 3
- *mai ales lectura pentru cultura generală* 4
- *nu știu* 5

14. *Ce modalități utilizați pentru creșterea rolului bibliotecii județene în stimularea creativității cultural-artistice și tehnico-științifice ?*
15. *Care dintre modalitățile menționate la întrebarea 14 s-au bucurat de audiența publicului ?*
16. *Vă rugăm să acordați un calificativ fiecăreia dintre activitățile menționate la întrebarea 15 după cum urmează : foarte bună, bună, potrivită, slabă, foarte slabă.*
17. *Cît de des folosiți pe parcursul unui trimestru modalitățile menționate la întrebarea 14.*
18. *Ce considerați că ar trebui făcut pentru creșterea eficienței acestor modalități utilizate de biblioteca județeană în educarea cititorilor ?*
19. *Ce gen de carte înregistrează indicele de circulație cel mai ridicat ?*

- *tehnică* 1
- *de artă* 2
- *social-politică* 3
- *științifică* 4
- *beletristică* 5
- *de aventuri* 6
- *alte domenii (nominalizați-le !)* 7

20. *Dvs. contribuiți la cultivarea intereselor de creație ale diverselor categorii de cititori ?*

- *da* 1
- *nu, dar este necesar* 2
- *nu, dar nu este necesar* 3

21. *Ce servicii ale bibliotecii solicită inovatorii, inventatorii ?*

SE RĂSPUNDE PENTRU FIECARE COLOANĂ ORIZONTALĂ !

	Da	Nu	Nu știu
21. *împrumut de carte*	1	2	3
22. *consultarea unor reviste*	1	2	3
23. *consultații bibliografice*	1	2	3
24. *împrumutul interbibliotecar*	1	2	3
25. *îndrumare la catalogul bibliotecii*	1	2	3
26. *consultarea cataloagelor colective ale cărților străine intrate în România*	1	2	3
27. *alte servicii (nominalizați-le !)*	1	2	3

28. *Ce modalități noi considerați că ar trebui folosite în activitatea bibliotecii județene în scopul ridicării calității acțiunilor de educare a deprinderilor de lectură și informare ?*
29. *Vă rugăm să formulați propunerile dvs. în legătură cu organizarea și desfășurarea noilor modalități sugerate de dvs.*
30. *Ce alte propuneri de optimizare a activității bibliotecii județene aveți de formulat ?*

Chestionar elaborat de : Constantin Schifirneț

CHESTIONAR L. P.

Stimate cititor,

Centrul de cercetări pentru problemele tineretului efectuează o cercetare asupra lecturii și bibliotecii publice (județene).

În scopul cunoașterii opiniei dvs. despre carte, lectură, bibliotecă vă rugăm să citiți cu atenție fiecare întrebare din chestionar și să răspundeți așa cum gindiți dvs. asupra problemelor investigate. La întrebările cu răspunsuri precodificate treceți cifra corespunzătoare răspunsului dvs. în căsuța alăturată fiecărei întrebări iar la întrebările deschise menționați părerea dvs.

CHESTIONARUL NU SE SEMNEAZĂ

Vă mulțumim !

1. *Județul*
   - *Brăila* 1
   - *Caraș Severin* 2
   - *Mureș* 3
   - *Vaslui* 4
2. *În ce calitate frecventați biblioteca județeană ?*
   - *numai ca cititor* 1
   - *numai ca membru al unor formații și cenacluri ale bibliotecii* 2
   - *ca cititor și membru al unor formații și cenacluri ale bibliotecii* 3
3. *Sexul și starea dvs. civilă*
   - *femenin, necăsătorită* 1
   - *feminin, căsătorită cu copii* 2
   - *feminin, căsătorită fără copii* 3
   - *feminin, divorțată* 4
   - *masculin, necăsătorit* 5
   - *masculin, căsătorit cu copii* 6
   - *masculin, căsătorit fără copii* 7
   - *masculin, divorțat* 8
4. *Mediul de proveniență*
   - *născut și domiciliat în sat* 1
   - *născut în sat și venit la oraș pînă la vîrsta de 7 ani* 2
   - *născut în sat și venit în oraș între 7–16 ani* 3
   - *născut în sat și venit în oraș după 16 ani* 4
   - *născut și domiciliat în oraș* 5
5. *Ocupația*
   - *elev, liceu matematică-fizică* 1
   - *elev, liceu industrial* 2
   - *elev, alte tipuri de licee* 3
   - *muncitor* 4
   - *funcționar* 5
   - *inginer, economist* 6
   - *alți intelectuali* 7
   - *maistru, tehnician* 8
   - *student, cursuri de zi* 9
   - *alte ocupații (nominalizați !)* 10
6. Cum apreciați contribuția bibliotecii la formarea dvs. spirituală ?
   - *foarte mare* 1
   - *mare* 2
   - *mijlocie* 3
   - *mică* 4
   - *nici o contribuție* 5
7. *Vîrsta în ani împliniți*
   - *sub 16 ani* 1
   - *între 16–18 ani* 2
   - *între 19–24 ani* 3
   - *între 25–30 de ani* 4
   - *între 31–40 de ani* 5
   - *între 40–60 de ani* 6

8. *Aveți bibliotecă personală?*
- *da, sub 30 de cărți* 1
- *da, circa 50 de cărți* 6
- *da, circa 100 de cărți* 3
- *da, între 100–200 de cărți* 4
- *da, între 200–500 de cărți* 5
- *da, peste 500 de cărți* 6
- *nu am bibliotecă personală* 7

9. *Vă rugăm să menționați care dintre tipurile de carte* predomină în biblioteca dvs. *personală?*
- de știință 1
- de tehnică 2
- de beletristică (poezie) 3
- de beletristică (proză) 4
- de călătorii 5
- biografii, memorii 6
- de artă 7
- alte tipuri de cărți (nominalizați !) 8
- nu am bibliotecă personală 9

10. *După ce vă orientați* în mod deosebit *în împrumutul cărților de la biblioteca județeană?*
- *recomandarea profesorilor* 1
- *recomandarea prietenilor* 2
- *recomandarea bibliotecarului* 3
- *recomandarea colegilor* 4
- *consultarea cataloagelor bibliotecii* 5
- *sfaturile părinților* 6
- *informații din presă* 7
- *singur* 8
- *alte modalități (nominalizați-le)* 9

11-18. *Care sînt condițiile favorabile pentru participarea dvs. la activitatea bibliotecii județene?*

SE INDICĂ UN RĂSPUNS PENTRU FIECARE COLOANĂ ORIZONTALĂ !

Condiții	Aprecieri: foarte mult	mult	oarecum	puțin	de loc
11. Contactul direct cu bibliotecarul	1	2	3	4	5
12. atmosfera din bibliotecă	1	2	3	4	5
13. cadrul oferit de bibliotecă pentru a fi împreună cu prietenii	1	2	3	4	5
14. spații adecvate pentru activități ce mă interesează	1	2	3	4	5
15. posibilitățile culturale oferite de bibliotecă	1	2	3	4	5
16. apropierea bibliotecii de domiciliu	1	2	3	4	5
17. sistemul de informare al bibliotecii	1	2	3	4	5
18. accesul la colecțiile bibliotecii	1	2	3	4	5

19. *La care din mijloacele culturale de mai jos nu ați putea renunța pentru o perioadă de timp?*

SE INDICĂ NUMAI UN SINGUR RĂSPUNS !

- televiziune 1
- radio 2
- muzică 3
- carte 4
- video 5
- presă 6
- teatru 7
- film 8

20-27. Vă rugăm să menționați măsura în care afirmațiile de mai jos corespund părerii dvs.

SE RĂSPUNDE PENTRU FIECARE AFIRMAȚIE !

AFIRMAȚII	Tipul de apreciere				
	acord total	acord mare	acord mic	de loc	parțial
20. mă simt participant activ la acțiunile bibliotecii	1	2	3	4	5
21. biblioteca răspunde intereselor mele de cultură generală	1	2	3	4	5
22. biblioteca răspunde intereselor mele profesionale	1	2	3	4	5
23. biblioteca îmi oferă largi posibilități de petrecere a timpului liber	1	2	3	4	5
24. biblioteca mă inițiază în cultură	1	2	3	4	5
25. biblioteca contribuie la formarea gustului meu estetic	1	2	3	4	5
26. biblioteca mă ajută să mă informez în diverse domenii	1	2	3	4	5
27. biblioteca contribuie la educația mea multilaterală	1	2	3	4	5

28. În care domeniu creați mai mult ?

- poezie 1
- proză 2
- sculptură 3
- pictură 4
- muzică 5
- tehnică 6
- știință 7
- alte domenii 8
- în nici un domeniu 9

28. a Dacă dvs. ați lucra în bibliotecă, cum ați organiza activitatea acestei instituții?
28. b Dacă s-ar realiza o inversare de roluri între dvs. și bibliotecari ce le-ați pretinde?
29–55. Ce genuri de cărți citiți cu regularitate ?

SE INDICĂ UN RĂSPUNS PENTRU FIECARE GEN DE CARTE !

Genul de carte	cu regularitate	r a r	de loc
29. carte de istorie	1	2	3
30. carte de poezii	1	2	3
31. carte despre viața copiilor și tinerilor	1	2	3
32. carte despre viața oamenilor celebri	1	2	3
33. carte de știință (matematică, fizică, chimie, biologie)	1	2	3
34. carte de filosofie	1	2	3
35. carte de proză (roman)	1	2	3
36. carte cu piese de teatru	1	2	3
37. carte de proză (schițe, nuvele povestiri)	1	2	3
38. carte polițistă (aventuri)	1	2	3
39. carte umoristică	1	2	3
40. carte cu subiecte științifico-fantastice	1	2	3
41. carte de sport	1	2	3
42. carte medicală	1	2	3
43. carte de artă (albume) și despre artă	1	2	3
44. carte de istorie, teorie și critică literară	1	2	3
45. cărți pentru îndeletniciri de timp liber, hobby	1	2	3
46. cărți despre legislație și drept	1	2	3
47. almanahuri	1	2	3
48. carte de ateism	1	2	3
49. stasuri, brevete de inovații și invenții	1	2	3
50. carte de economie	1	2	3
51. carte social-politică	1	2	3
52. carte de călătorii	1	2	3
53. carte de agricultură, creșterea animalelor, albinelor etc.	1	2	3
54. carte de eseuri	1	2	3
55. alte genuri de cărți (nominalizați-le !)	1	2	3

56–58. Care dintre tipurile de cărți de mai sus îl **preferați cel mai mult ?** *Menționați numărul ce indică tipul de carte !*

59–61. Pe care dintre tipurile de cărți citite cu regularitate menționate la întrebarea 29–55 nu le găsiți în biblioteca județeană ?
Indicați numărul corespunzător fiecărui tip de carte de la întrebarea 29–55

62–64. De ce citiți ?

- pentru a mă informa în profesie 1
- din curiozitate 2
- pentru a mă distra, amuza, recrea 3
- pentru a-mi forma cultura generală 4
- pentru reciclare profesională 5
- pentru realizarea de creații originale 6
- pentru că nu am altceva de făcut 7
- pentru a înțelege lumea, universul 8
- alte motive (nominalizați-le !) 9

65. Ce tip de literatură citiți ?
- mai ales literatură română clasică 1
- mai ales literatură română contemporană . . . 2
- mai ales literatură universală clasică 3
- mai ales literatură universală contemporană . . . 4
- nu citesc literatură beletristică 5

66. În timpul lecturii vă faceți fișe, conspecte, însemnări ?
- da, întotdeauna, indiferent de carte 1
- da, numai la cărțile de specialitate 2
- da, numai cînd citesc cărți necesare în elaborarea unei lucrări 3
- da, numai la cărțile care-mi plac 4
- da, numai la cărțile pe care nu le am în biblioteca personală 5
- nu, pentru că nu este necesar 6
- nu, pentru că nu știu cum să fac conspecte . . . 7
- nu, pentru că nu am timp 8
- alte situații (nominalizați-le !) 9

67. Ce rețineți în principal cînd citiți o carte de beletristică ?
- stilul 1
- personajul principal 2
- acțiunea 3
- tema, problematica 4
- atmosfera, mediul de viață, raporturile între oameni 5
- dialogul personajelor 6
- limbajul personajelor 7
- relațiile afective, iubirea 8
- comportamentul personajelor 9
- altceva (nominalizați !) 10

68. Participați la acțiunile organizate de biblioteca județeană ?
- da, cu regularitate 1
- da, din cînd în cînd 2
- nu particip 3

69. Cum apreciați acțiunile organizate de biblioteca județeană ?
- majoritatea sînt interesante 1
- majoritatea sînt neinteresante 2
- nu-mi dau seama 3
- nu particip 4

69. a Vă rugăm să menționați acțiunile organizate de biblioteca județeană care v-au plăcut ?

70. Considerați că biblioteca județeană răspunde nevoii dvs. de informare ?
- în foarte mare măsură 1
- în mare măsură 2
- oarecum 3
- în mică măsură 4
- de loc 5
- îmi este indiferent 6

71. Unde preferați cel mai mult să citiți ?
- acasă 1
- în parcuri, în aer liber 2
- în sala de lectură a bibliotecii județene 3
- în sala de lectură a bibliotecii întreprinderii (școlii) . 4
- alte locuri (nominalizați-le !) 5
- nu am nici o preferință 6

71. a Vă rugăm să menționați propunerile dvs. în **legătură cu activitatea** biblioteciii județene !

*72–74. Pentru edificarea orizontului cultural la care dintre **activitățile** culturale apelați mai mult ?*

SE INDICĂ CEL MULT TREI RĂSPUNSURI ÎN **ORDINEA IERARHICĂ !**

*– frecventarea concertelor de muzică **simfonică** . . 1*
– audierea emisiunilor radiofonice 2
– lectura 3
– frecventarea concertelor de muzică ușoară . . . 4
– vizionarea filmelor 5
– creația personală 6
– vizionarea emisiunilor de televiziune 7
– frecventarea teatrului 8
– alte activități (nominalizați-le !) 9

75. Considerați că pentru dobîndirea unui orizont de cultură este nevoie de aptitudini speciale ?

– da 1
– nu 2
– nu-mi dau seama 3

76. Considerați că aveți un orizont de cultură ?

– da, și este necesar 1
– da, dar nu este necesar 2
– nu, dar este necesar 3
– nu, dar nu este necesar 4
– nu-mi dau seama 5

77. Apreciați că între cultura științifică și cea artistică există o contradicție ?

– foarte mică 1
– mică 2
– oarecum 3
– mare 4
– foarte mare 5
– nu 6
– nu-mi dau seama 7

Chestionar elaborat de :
Constantin Schifirneț

THE READING AND THE LIBRARY

Content

RESUME

LA LECTURE ET LA BIBLIOTHEQUE PUBLIQUE

L'ouvrage „La lecture et la bibliothèque publique" est une analyse des conclusions d'une recherche sociologique effectuée en 1983. L'échantillon soumis à cette recherche a été constitué par 612 sujets, lecteurs qui fréquentent les bibliothèques publiques de quatre départements et 113 bibliothécaires de ces bibliothèques.

Les objectifs de la recherche sont : la découverte des intérêts de lecture des différentes catégories socio-professionnelles, l'évaluation de la capacité des bibliothèques afin de satisfaire ces intérêts, l'investigation du rôle de la lecture dans le modelage de la conduite sociale et intellectuelle des gens, l'étude de la bibliothèque publique en tant que collection organisée de publications de tous les domaines de l'esprit humain.

Les principaux instruments de recherche ont été représentés par deux questionnaires : l'un destiné au lecteur et l'autre au bibliothécaire.

Parmi les plus importantes conclusions on peut en remarquer quelques-unes. La majorité des lecteurs lisent pour s'informer, pour se former un horizon de culture générale, pour s'amuser ou bien par curiosité. Très peu d'entre eux lisent pour des raisons déterminées par le perfectionnement professionnel ou bien par des exigences dirigées par leur création personnelle.

De la perspective de l'intérêt manifesté pendant la lecture on distingue trois catégories de lecteurs : ceux qui sont intéressés par l'action des livres, ceux préoccupés par le sujet traité par un livre, et un autre groupe qui poursuit pendant la lecture l'atmosprère dégagée par le livre. Un nombre assez restreint de lecteurs prêtent attention au style, au dialogue, au langage, au comportement des personnages.

Pour un grand nombre de lecteurs la lecture est accompagnée par des abstraits, des fiches ou des notes : elle se déroule donc comme un acte d'étude et de connaissance.

La plupart des lecteurs préfèrent lire à la maison, conclusion tout a fait naturelle puisque le livre est lu dans les conditions que l'on peut croisir soi-même.

La recherche relève l'option d'une grande partie des lecteurs envers la lecture de la prose (le roman), 80% d'entre eux lisant régulièrement ce genre de littérature. Les livres de prose courte, d'humour et les romans policiers sont aussi lus par un gran d nombre de lecteurs. Un très petit nombre de lecteurs mentionnent parmi leurs préférences des livres d'économie, de législation (droit), d'agriculture ou bien des livres socio-politiques.

La recherche infirme l'hypotnèse prise en considération du rôle que jourait le livre scientifique et technique pour le public lecteur contemporain, formé en grande partie par des élèves ou des personnes qui ont terminé leurs études dans des lycées industriels ou dans des lycées ou les disciplines scientifiques détiennent une place particulière.

La recherche prouve l'option majeure pour la littérature universelle, de préférence celle classique.

Les bibliothèques publiques sont fréquentées surtout par des jeunes et avant tout par des élèves. Par rapport à la population active qui fréquente la bibliothèque, une place importante est occupée par les ouvriers et les intellectuels, excepté le corps enseignant de l'enseignement préuniversitaire qui, conclusion surprenante, n'utilise pas la bibliothèque en tant qu'instrument d'information.

Une partie des bibliothécaires expriment des insatisfactions vis-à-vis de leur statut professionnel, en ce qui concerne la manière dont ils sont estimés par le lecteur et la société.

Traduit par
Hermina Anghelescu

ABSTRACT

READING AND THE PUBLIC LIBRARY

The work "Reading and the Public Library' is an analysis of the conclusion reached at by a sociological research accomplished in 1989. The pattern upon which we mode the research consisted of 612 subjects, readers who frequent the public libraries in four departments and of 103 librarians in these libraries.

The objects of the research are: to discover the reading interests of different socio-professional cathegories, to estimate the librarian's capacity in order to satisfy trese interests, to investigate the role of reading in modelling the social and intellectual behaviour of people, to study the public library as an organized ders and the other one for the librarian.

Tre main research instruments were two questionnaires: one for the readeers and the other one for the librarian.

Out of the most important conclusions we could mention some. The biggest part of the readers read in order to get informed, to get a general cultural background, to enjoy themeselves or out of curiosity. Very few read starting from reasons determined by professional training or by the necessity of their own creation.

Out of the perspective of the interest shown while reading we have detached three kinds of readers: those who are interested by the plot of the boohs, those preoccupied by the subject matter a book deal swith, and another circle of readers who follow the general atmosphere of a book during their reading. A small amount of readers show interest in the style, the dialogue, the language, the characters' behaviour.

For a large number of readers their reading is accompanied by abstracts, memorandum slips or notes; it takes place as an action of study and knowledge.

Most of the readers prefer reading at home, a natural conclusion as tre book is read in the conditions chosen by every reader.

The research stresses the option of a large part of the readers towards reading prose (novels), 80% of them regularly read this literary genre The books of short, detective, humorous stories are read by a bi gamount of readers. Very few of them mention among their reading the books of economy, socio-political sciences, most of them pupils. Out of the active population frequenting the libraries, an important place is held by the workers and the university graduates, excepting the teaching staff of the preuniversitary education system who, surprizingly, do not use the library as an information instrument.

Part of the librarians express insatisfactions towards their professional status and the way they are esteemed by the reader and society.
legislation (law), agriculture.

The research invalidates the hypothesis taken into account, namely the part which would be played by scientific and technical book to the contemporary readers mostly represented by graduates or pupils of the industrial secondary schools or those secondary schools where ce helds a particular place.

The research states the majority's option towards world literature, especially tre classie one. The departmental public libraries are visited mainly by young people,

Translated by
Hermina Anghelescu